

Česká zemědělská univerzita v Praze

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Památné stromy ve vybraném regionu
terénní výzkum**

Bc. Jaroslav Mikule

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mikule Jaroslav

Veřejná správa a regionální rozvoj Jičín

Název práce

Památné stromy ve vybraném regionu - terénní výzkum

Anglický název

Memorable trees in the selected region-field research

Cíle práce

Památné stromy, jejich ochrany a péče. Získaná data týkající se daného problému podat v přehledné a ucelené formě. Přístup majitelů.

Metodika

terénní výzkum (určení taxonu, lokalizace, výška stromu a koruny, obvod a průměr kmene, odhad stáří, fyziologická vitalita, provozní bezpečnost), primární zdroje, sekundární zdroje, technické aspekty, ekonomické aspekty

Harmonogram zpracování

prosinec 2011 - únor 2012 - sbírání materiálů, březen - květen 2012 rešerše, červen - říjen 2012 terénní výzkum (sběr dat), listopad - prosinec 2012 - zpracování, leden - březen 2013 - dokončení a odevzdání

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

památné stromy, odborný řez, vyhlásování památných stromů, historie ochrany, zdravotní stav, finanční nástroje

Doporučené zdroje informací

Němec, Jan, a kol. Památné stromy v Čechách, na Moravě, ve Slezsku. 1. vyd. Praha: Olympia, 2003. ISBN 80-7033-781-8.
Hrušková, Marie, Památné stromy I. Praha: Silva Regina, 1995. ISBN 80-902033-0-2.
Hrušková, Marie, Památné stromy II. Praha: [s.n.], 2001. ISBN 80-238-7648-1.
Reš, Bohumil, Sůrová, Barbora. Památné stromy. Metodika OPK. 2. Vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2008. ISBN 978-80-87051-39-9.
Hrušková, Marie, Turek, Jaroslav. O památných stromech. 1. Vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

Vedoucí práce

Polišenský Miroslav, PhDr., CSc.

Termín odevzdání

březen 2013

prof. PhDr. Ing. Věra Májrová, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

V Praze dne 24.9.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Památné stromy ve vybraném regionu-
terénní výzkum" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce, s
použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a
uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále
prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. března 2013

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Miroslavu Polišenskému CSc. za odborné vedení a spolupráci při zpracování této práce. Dále děkuji RNDr. Vladimíře Smolíkové za cenné rady při výzkumné části mé práce v terénu. V neposlední řadě bych rád poděkoval své rodině, která mě při studiu vždy podporovala a byla obdařena dostatkem trpělivosti.

Památné stromy ve vybraném regionu. Terénní výzkum.

Memorable trees in a selected region. Field research.

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá ochranou památných stromů v České republice. V literární rešerši se práce věnuje všem aspektům, které se věnují památným stromům (právním, technickým, ekonomickým a kulturním). Nejdůležitější částí diplomové práce je terénní výzkum památných stromů v dané oblasti. Terénní výzkum je zaměřen na zmapování poloh jednotlivých stromů, jejich dokumentaci, biometrické údaje a historii. Práce přináší komplexní souhrn informací o památných stromech na území Jičínska

Summary

This thesis looks into memorable trees protection in the Czech Republic. In literary research it deals with all memorable trees related aspects (legal, technical, economical and cultular). The most important part of the thesis is a field research of memorable trees in the given area. The field research focuses on trees position mapping, their documentation, biometrics data and history. The thesis brings complex information summary of memorable trees in Jičín region.

Klíčová slova

Památné stromy, odborný řez, vyhlásování památných stromů, historie ochrany, zdravotní stav, finanční nástroje.

Keywords: memorable trees, technical tree cut, memorable tree declaration, protection history, state of health, financial tools.

Obsah

1 ÚVOD	10
2 CÍL PRÁCE A METODIKA	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 TEORETICKÁ ČÁST	14
3.1 Člověk a strom z pohledu minulosti	14
3.2 Charakteristika památného stromu	15
4 PRÁVNÍ OCHRANA PAMÁTNÝCH STROMU	17
4.1 Ochrana památných stromů v minulosti	17
4.2 Ochrana památných stromů současnosti	19
4.3 Navrhování památných stromů	22
4.4 Vyhlášení památných stromů	23
4.5 Evidence památných stromů	24
4.6 Označování památných stromů	26
4.7 Záchrana genofondu památných stromů	29
5 PÉČE O PAMÁTNÉ STROMY	32
5.1 Škůdci a choroby stromů	32
5.2 Léčení památných stromů	33
5.3 Údržba památných stromů	36
5.3.1 Přírodě blízký řez	37
5.3.2 Řezy udržovací	38
5.3.3 Řezy speciální	38
5.3.4 Konzervace a ošetřování dutin	39
5.3.5 Bezpečnostní vazby	40
5.4 Ekonomické aspekty ochrany památných stromů	41
6 VÝZKUMNÁ ČÁST	48
6.1 Údaje o zkoumané lokalitě	48
6.2 Počty a druhy stromů ve zkoumané lokalitě	51
6.3 Charakteristika druhů památných stromů	51
6.4 Nasbíraná data	56
6.4.1 Jičín	56

6.4.2 Hořice.....	68
6.4.3 Miletín.....	71
6.4.4 Lázně Bělohrad.....	72
6.4.5 Nová Paka.....	74
6.4.6 CHKO Český ráj.....	77
6.5 Zhodnocení výsledků a doporučení.....	81
7 ZÁVĚR	85
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	87
9 PŘÍLOHY	90

SEZNAM ZKRATEK

AOKP	Agentura ochrany přírody a krajiny
CODIT	Compartmentalization of damages in trees
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ČSN	Česká státní norma
DPH	Daň z přidané hodnoty
EVL	Evropsky významná lokalita
GPS	Globální polohový systém
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NP	Národní park
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
OP	Operační program
PO	Prioritní oblast
ROP	Regionální operační program
SIA	Statical Integrated Assessment
SFŽP	Státní fond životního prostředí
ZCHÚ	Zvlášť chráněné území
ZOPK	Zákon o ochraně přírody a krajiny
WLA	Wind Load Analysis

1. ÚVOD

V mé diplomové práci na téma památné stromy ve vybraném regionu – terénní výzkum, jsem si pro svůj výzkum zvolil oblast bývalého jičínského okresu v královéhradeckém kraji.

O problematiku ochrany přírody a péče o stromy se zajímám dlouhodobě, a proto jsem s volbou tématu ani chvíli neváhal. Pokaždé, když se na rodinných procházkách přírodou setkávám s krásami naší vlasti, ze kterých dýchá daleká historie, vyvolává to ve mně pocity respektu a obdivu k našim předkům. Památné a významné stromy považuji za velmi dominantní prvky v krajině. Již v historii bylo stromům v lidské společnosti přiřazeno významné místo. Je u nás zvykem sázet stromy při významných událostech, jako je např. narození dítěte, zakládání staveb, nebo na historicky významných místech. Stromy v blízkosti domů poskytují především stín a dostatek zeleně. Dále odčerpávají od základů nadměrnou vlhkost, potěší na jaře svými květy, vůní a na podzim barevností svého listí. V naší zemi jsou oblíbené zejména lípy, které jsou charakteristické svojí mohutností, nádherně vonícími květy a v neposlední řadě svými léčivými účinky. Ne vždy je však význam vzácných starých stromů patřičně doceněn a péči o tyto stromy je věnována dostatečná pozornost. Často se lze dočíst o památných a historicky významných stromech, ale ne vždy je jednoduché tyto stromy, dle textu, najít. Některé turistické mapy jsou zastaralé, bez vyznačení místa, kde se památný strom nachází, nebo je strom na mapě zakreslený, ale ve skutečnosti už na tomto místě dávno není. Mnohokrát chybí i označení s patřičnými údaji o stromu.

Svoji práci na zvoleném tématu jsem rozdělil do dvou hlavních částí a to na teoretickou a výzkumnou. V teoretické části jsem se zabýval všeobecným pohledem na památné stromy, především pak legislativními opatřeními na ochranu a prodloužení životnosti těchto historicky významných a dominantních prvků naší přírody. Ve výzkumné části jsem použil vlastní poznatky získané při vyhledávání jednotlivých památných stromů nebo jejich skupin podle dostupné evidence ve zvoleném regionu.

Staré a památné stromy jsou součástí krajiny od nepaměti. Z minulosti nám nesou řadu poselství, příběhů a svědectví. Je škoda, že neumí mluvit! U starých stromů se lidé setkávali, meditovali, slavili, prováděli tajné rituály, podepisovali smlouvy, počínali nový

život, ale i umírali. Události spojené s význačnými stromy se tradovali v ústní lidové slovesnosti. Dominantní jedinci také sloužili jako orientační bod v krajině.

Mnohé z památných stromů dnes přes veškerou věnovanou péči a ochranu pomalu dožívají a je jen otázkou času, kdy jako ostatní tvorové podlehnou stáří. Proto je velmi důležité zachovat v krajině dostatek stromů, které budou za několik století vyprávět o tom, jaká byla příroda v naší době. Stromy jsou důležitým poselstvím pro budoucí generace.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Cílem mé diplomové práce je prozkoumat problematiku památných stromů prostřednictvím všech dostupných literárních pramenů. Zjistit význam stromů pro lidskou společnost, díky kterému je možno pochopit vyvíjející se vztah ke stromům a porozumění potřeby jejich ochrany. Sumarizovat historii ochrany stromů, současné legislativně právní dispozice pro jejich ochranu, možnosti vyhlášení památných stromů a pro následující péči o ně. Získána data týkající se daného problému podat v přehledné formě

Za nejdůležitější v mé práci považuji výzkumnou část, která je zaměřená na vyhledávání míst výskytu památných stromů na území bývalého jičínského okresu. Konkrétně se jedná o stromy v katastrálním území Jičín, Hořice, Lázně Bělohrad, Miletín, Nová Paka a CHKO Český ráj. Smyslem práce je zpracovat mapy s přesnou lokalizací za účelem zjednodušení identifikace stromů i pro širokou veřejnost.

2.2 Metodika práce

Pro seznámení se s problematikou památných stromů jsem pročetl odbornou literaturu, kterou jsem si z větší části zakoupil prostřednictvím internetového obchodu www.megaknihy.cz nebo zapůjčil v knihovně. Další informace jsou dostupné online na internetových stránkách. Zjištění počtů a přibližného popisu místa výskytu památných stromů na sledovaném území bylo zjištěno v Ústředním seznamu ochrany přírody, který je spravován Agenturou ochrany přírody a krajiny a je veřejně přístupný na internetu.

Z tohoto seznamu byly vybrány stromy, které se nachází v již výše zmíněných lokalitách. Ve vzorku je obsažena dostatečná druhová různorodost. Provedení fotodokumentace a přesné lokalizace vyžadovalo náročnou práci v terénu s potřebnou technickou výbavou. Snahou bylo také přesné zaznamenání výskytu památných stromů do map za účelem zjednodušení identifikace stromů i pro širokou veřejnost.

Ne každý strom jsem v terénu snadno našel a mnohokrát jsem se musel obrátit na místní obyvatele s žádostí o radu a správné nasměrování. Po dohledání stromu jsem evidenční listy porovnal se skutečností, zapsal souřadnice GPS a snažil se v nich najít

logický rámec. Byl změřen obvod kmene ve 130cm, výška stromu a šíře koruny. Dále jsem stručně popsal místo výskytu, historii dohledanou nebo předanou ústně a následně strom vyfotografoval. Polohu stromu jsem zaznamenal do map na webových stránkách www.mapy.cz. Fotodokumentace, včetně vytištěných mapek, je součástí příloh mé diplomové práce.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Člověk a strom z pohledu minulosti

Téměř ve všech dějinách národů či náboženstvích zaujímají stromy a celá příroda významné místo v životě lidí jak ve městě, tak na venkově. „Projíždíme-li naší krajinou uvědomíme si, že představuje pestrou mozaiku lesů, rybníků, řek, potoků, polí luk, pastvin, měst, vesnic, průmyslových, dopravních i jiných staveb, sítí elektrovedů, plynovodů, přivaděčů tepla. Tato mozaika je protkána rozličnou vegetací, ve které jsou významnou složkou dřeviny, z nichž nejvýrazněji se uplatňují stromy, ať jednotlivé, ve skupinách, stromořadích, parkových plochách, sadech nebo porostech, ať už vyrostly samovolně a spontánně, nebo je lidé vysadili záměrně, aby jim zkrášlovaly jejich životní prostředí.“¹

V minulosti se stromy uctívaly a mají široký význam i pro naši současnost. Abychom mohli správně určit význam stromu v našem dnešním životě a v dnešním světě a také abychom mohli současně pochopit některé jevy týkající se pověstí o stromech, je nutné věnovat pozornost i určitým etnografickým faktům, o nichž nás poučuje starší odborná literatura. „Už dávní Sumérové u kolébky naší civilizace v Mezopotánii uctívali kosmický strom Huluppu, zasvěcený Inanně (bohyni Ištar). Inana tento strom zasadila a pečovala o něj vlastní rukou. V biblickém ráji rostl strom poznání dobrého a zlého. Kananejci uctívali svaté háje, ve kterých tryskaly svaté prameny. Semitské kmeny uctívaly terebint. V buddhismu je uctíván svatý fikovník, pod kterým Gautama došel osvícení a stal se Buddhou.“²

„V poslední době se dost často setkáme s tím, že hlavně z obav o vlastní bezpečnost a před přírodními katastrofami se lidé dostávají do střetu s dřevinami rostoucími v jejich nejbližším okolí nebo podél komunikací, železnic nebo na plochách, kde stromy „překážejí“ jiným lidským aktivitám. Zdá se, že řada lidí ztrácí v současné technické, až přetechnizované, době respekt a vztah ke stromům, jaký měli naši předkové. Dalším aspektem „špatného vztahu“ ke stromům je, že si lidé při výsadbách neuvědomují, že dřeviny jsou živé organizmy, že s věkem rostou a nevhodně vysazené dřeviny se dostávají, většinou ne vlastní vinou, do konfliktu s blízkými stavbami domů, garáží a jiných objektů,

¹ REŠ, B. *Památné stromy-ochrana biologické rozmanitosti*. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, str. 5.

² NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 7

když jsou malé, jsou krásné. Když vyrostou, překážejí nebo škodí. Třetím základním aspektem je, že dřeviny, jako živé organizmy vyžadují ošetřování a péči už od svého mládí ve školkách, po výsadbě i ve zralém věku, a té se jim často nedostává.“³

Kniha Památné stromy M. Hrušková a J. Turek (2005) se zabývá nejstaršími a nejznámějšími stromy zasaženými naší dávnou historií. „Je to strom skutečně zvláštní. Jeho starý zdeformovaný kmen se v dolejší části, kde je nejmohutnější, najednou jakoby hrbem zužuje v jedinou větev a vytváří nebohatou korunu. Tenhle dub zasazen r. 903 sv. Ludmilou při narození sv. Václava na hradě, který tu kdysi stával. Dub má 8, 50 metrů v obvodu.“⁴

„Jen díky vztahu našich předků, často i díky shodě okolností, někdy i díky náhodě, se do dnešní doby uchovaly mohutné staré stromy, které dnes chráníme jako stromy památné, zvláště chráněné státem podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Ve srovnání s okolními státy s obdobnou kulturní úrovní máme výhodu, že se u nás dochoval početný soubor stromů, které mohou být vyhlášeny za památné stromy, že je jejich ochrana legislativně zajištěna a že se konkrétní péči o ně zabývá celá řada školených odborníků“⁵

3.2 Charakteristika památného stromu

Přesná definice nebo charakteristika památného stromu zatím neexistuje. Nejsou přesná kritéria, zda památný strom určit podle staří, výšky, obvodu kmene či historického významu. V současné době se používá kombinace všech faktorů, která ovšem není přesně vymezena. „Při posuzování, zda ten či onen strom je třeba chránit jako památný, je nezbytné posuzovat důvod ochrany za všech výše uvedených hledisek.“⁶ Vždyť se přeci nemusí vždy jednat jen o starý strom, může to být také strom mladý, ke kterému se váže historický odkaz. V budoucnosti budou našim poselstvím pro příští generace, které zhodnotí s jakou péčí jsme se o ně straly.

³ REŠ, B. *Památné stromy-ochrana biologické rozmanitosti. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky*, str. 5.

⁴ M. Hrušková a J. Turek *Památné stromy str. 11*

⁵ REŠ, B. *Památné stromy-ochrana biologické rozmanitosti. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky*, str. 5.

⁶ KOLARÍK, J., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*, s. 252

Z pohledu českého práva můžeme památný strom definovat jako kategorii „speciální ochrana dřevin“ – památný strom, za který lze rozhodnutím příslušného orgánu ochrany přírody vyhlásit mimořádně významný strom, jejich skupiny a stromořadí.

Z hlediska laické veřejnosti tento pojem nejčastěji chápeme jako ochranu velmi starého solitérního stromu, který má svoji historii, příběh nebo tvoří významnou přírodní dominantu. Ve většině případů tomu tak skutečně je, ale památným stromem nemusí být vždy pouze jeden starý jedinec. „Zejména nejstarší stromy jsou i gentickým bohatstvím, protože jsou pozůstatkem původních populací dřevin v přírodě a máme zájem o záchranu genofondu pro budoucnost. Je nutné zdůraznit, že zatím nebyla stanovena podrobnější kritéria, a snad ani nebudou, ve formě parametrů obvodu kmene, výšky nebo stáří pro výběr dřevin jako památný strom.“⁷

⁷ KOLARÍK, J., Péče o dřeviny rostoucí mimo les, s. 252

4 PRÁVNÍ OCHRANA PAMÁTNÝCH STROMŮ

4.1 Ochrana památných stromů v minulosti

„Staré stromy a posvátné háje jako symboly kultu byly uctívány, a proto chráněny odnepaměti. Úcta k nim se přenášela z generace na generaci. Ochrana stromů ve středověku souvisela s péčí o lesy. Jedním z nejstarších zachovaných předpisů o hospodaření v lese a trestech za jeho poškozování je "Právo českého knížete Konráda Oty, pravděpodobně již z roku 1189.“⁸

„Dalším významným předpisem byl (z r. 1348) císařský dokument *Majestas Carolina*. Na tehdejší dobu byl velmi dobře propracovaný. Bohužel, nikdy se nestal zákonem. Na nátlak panského sněmu (v r. 1355) byl samotným Karlem IV. odvolán. V královských lesích si někteří šlechtici vybudovali svá sídla a přivlastnili si část půdy. Na tu si nyní dělal nárok sám císař, což také způsobilo odpor. Šlechta měla dostatek sil, aby se předpisům, které pro ni nebyly výhodné, vzepřela a jejich prosazení zabránila.“⁹

„V roce 1754 vydává Marie Terezie „Řád lesní“, ve své době pokrokový a důkladný předpis na ochranu a hospodaření v lesích. Zajímavý doklad ochrany historického stromořadí se dochoval v Praze a týkal se lipového stromořadí, které bylo vysázeno mezi Pražským hradem a Královskou oborou v Bubenči. Lípy a vrby byly později nahrazeny jírovci a jejich pozůstatek žije dodnes v ulici „Pod kaštaný“. Bylo chráněno císařským reskriptem: „Jeho císařské a královské Milosti bylo s nelibostí vyslechnouti zprávu, že lipové stromořadí u Bubenče není bezpečno před všelijakou čeládkou a venkovany tudy jezdícími, aneb jinými lidmi, kteří lípy kazí a ohaví. Z té příčiny J. M. Císařská reskriptem vydaným ve Vídni dne 9. července 1714 nám poručila, aby se k takovým škůdcům přikračovalo přísnými tresty, i utětím ruky. O tom jsme my ohlášení učinili patentem ze dne 24. července toho roku. Poněvadž nyní opět se přichází, že lidé takoví stromořadí kazí, zapovídáme znova tímto listem, aby nikdo na stromech škody nečinil, ale každý pod trestem svrchu psaným, pychu se zdržel. Dáno na zámku Pražském dne 6. srpna 1725“. /Ocitováno podle Schottky: *Prag wie es war*, II, str. 388n/ (Vacek F. 1911).

⁸ REŠ, Bohumil; SŮROVÁ, Barbora. *Památné stromy*, s. 76

⁹ HRUŠKOVÁ, Marie. *Kult stromů v zemích Koruny české*, s. 160

Asi je to jedna z nejstarších známých vyhlášek na ochranu památného stromořadí.¹⁰

„Alexander von Humboldt (1769-1859), profesor univerzity v Berlíně, jako první nazval věkovité a majestátní stromy, se kterými se setkal při své vědecké výpravě do jižní Ameriky v letech 1799-1804, termínem přírodní památka. Tento pojem rozšířil Hugo Conwentz, ředitel přírodovědného muzea v Gdaňsku, v r. 1900 i na aleje, parky a na stanoviště vzácných rostlin (Harabin Z., 1996).“¹¹

„Historie ochrany památných stromů na přelomu 19. a 20. století je u nás velmi úzce spjata se vznikem a prací okrašlovacích spolků. Dne 30. října 1904 byl v Praze (U Choděřů) založen Svaz českých okrašlovacích spolků v Království českém se sídlem v Praze. Svaz vydával od r. 1904 až do začátku padesátých let zajímavý časopis Krása našeho domova, ve kterém i dnes nalezneme řadu údajů o ochraně památných stromů. V činnosti tohoto svazu se angažovala řada významných osobností např. Jan Emler, prof. J. U. Jarník, prof. K. Domin, prof. K. Kavina, prof. R. Kettner, prof. J. Klika, dr. J. Sv. Procházka, J. Frič, arch. J. Kumpán, Fr. Raušer, K. Rublič, Jar. Nauman, ze spisovatelů a umělců např. A. Jirásek, S. Čech, K. Klostermann, M. Jirásek, A. Kašpar aj.

V r. 1899 publikoval Jan Evangelista Chadt-Ševětínský první přehled památných stromů v Čechách. V r. 1908¹² v časopisu Český lid, ročník XVII a ve zvláštním otisku publikoval tentýž autor soupis Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku s popisem 165 vzácných stromů a s 30 obrazy. Doplněné vydání s popisy 320 vzácných stromů se 160 obrazy význačných druhů vyšlo v Písku v r. 1913¹³, a pak ještě jako samostatný oddíl v knize Dějiny lesů a lesnictví. Tento soupis, který byl zpracován s pomocí řady přispěvatelů, je prvním zevrubným soupisem památných stromů u nás a dodnes z něj čerpáme cenné informace.“¹⁴

„V 1. 1918-22 publikoval Rudolf Maximovič, pozdější generální konzervátor ochrany přírody, soupis významných stromů, alejí, porostů a keřů hejtmanství čáslavského. Vztah člověka, lesa a stromu je předmětem stejnojmenné studie J. S. Procházky, která vyšla v r. 1923. V tomto období vycházela ochrana stromů z vůle samotných vlastníků. Od roku 1920 bylo možno k ochraně památných stromů využít takzvaného přidělového zákona

¹⁰ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, Oceňování dřevin rostoucích mimo les s. 7

¹¹ NĚMEC, J a kol, Památné stromy v Čechách ,na Moravě a ve Slezsku, s. 9

¹² originální vydání: Chadt, J.E. (1908): Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, nákladem vlastním, Písek, 61 s.

¹³ originální vydání: Chadt, J.E. (1913): Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, nákladem vlastním, Písek, 215 s.

¹⁴ NĚMEC, J a kol, Památné stromy v Čechách na Moravě a ve Slezsku, s. 9

(§20). V r. 1940 byla Svazem pro okrašlování a ochranu domoviny v republice Československé zahájena revize starých seznamů a zpracování nového Soupisu našich starých a památných stromů (Emler J., 1941). Pro soupis byla vydána podrobná instrukce (Klika j., 1941). Jako první vyšel v plánované řadě v r. 1940 svazek Františka Hrobaře Staré a památné stromy na Rychnovsku. Druhý díl této edice od téhož autora, Památné stromy na Žambersku, Králicku a Rokytnicku v Orlických horách, vyšel v r. 1949. V 1. 1941-56 byl spolupracovníky ochrany přírody (především konzervátory) prováděn Soupis památných neb význačných stromů, stromořadí a porostů.

Po přijetí zákona č.40/1956 Sb. o ochraně přírody, byly památné stromy vyhlášovány jako chráněné přírodní výtvořy nebo chráněné přírodní památky. Soupisy prováděla tehdejší Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody, ale byly dost nejednotné, protože každé středisko používalo svůj formulář. Přesto se staly zdrojem informací o dřívě vyhlášených památných stromech pro ústřední seznam ochrany přírody.¹⁵

Posledním právním předpisem, před současným zákonem a vyhláškami, byl dokument z roku 1980. „Dalším dokumentem, který se týká ochrany významných stromů, byla vyhláška ministerstva kultury vydaná 17.10.1980, která stanovila podrobnosti ochrany stromů rostoucích mimo les, postup při výjimečné povolování jejich kácení a způsob využití dřevní hmoty z těchto stromů. V této vyhlášce byla zakotvena kategorizace zeleně a registrace její první kategorie, která byla zčásti realizována a využívána k diferencované ochraně stromů rostoucích mimo les.“¹⁶

4.2. Ochrana památných stromů v současnosti

„Každý strom prochází přirozeným životním cyklem, v jehož průběhu, více či méně, vyžaduje péči a ošetřování. V minulosti se stromům takové péče stromům dostávalo jen zcela výjimečně. Zdravotní stav stromů, zejména starších věkových kategorií, se proto neustále zhoršoval. Soustavnější péče o památné stromy se začala realizovat v 70. a 80. letech 20. století. Chyběl však dostatek financí a nebylo ani dost těch, kteří by byli schopni o stromy profesionálně pečovat. Po roce 1989 se situace výrazně zlepšila a přelom v

¹⁵ NÉMEC, J a kol, Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, s. 9

¹⁶ PUŠOVÁ, R., Ochrana památných stromů na území České republiky v letech 1913 – 1995, s. 9

legislativě nastal v roce 1992 přijetím zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.¹⁷

Vzhledem k tomu, že již v zákoně je samostatně definován památný strom, byly do této kategorie zahrnuty všechny památné stromy, přírodní výtvoři či přírodní památky vyhlášené na základě zákona z roku 1956.¹⁸ Zákon má celkem 93 paragrafů. Je základní právní normou v oboru ochrany památných stromů. Je tedy potřeba se jím podrobněji zabývat.

„V § 46 odst. 1 je definována kategorie speciální ochrany dřevin – památný strom, za který lze rozhodnutím orgánu ochrany přírody vyhlásit mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí.

V odst. 2 je definován zákaz poškozování, ničení a rušení v přirozeném vývoji a dále, že jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil.

V odst. 3 je definováno ochranné pásmo památného stromu. Orgán ochrany přírody, který ochranu vyhlásil, vymezí pro zabezpečení před škodlivými vlivy, ve správním rozhodnutí ochranné pásmo, definované podle potřeb ochrany památného stromu, ve kterém lze stanovené činnosti a zásahy provádět jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud tak neučiní, má každý památný strom ochranné pásmo ze zákona a to ve tvaru kruhu, v jehož středu je památný strom, s poloměrem, který se rovná desetinásobku průměru kmene od výstavby, terénních úprav, odvodňování a chemizace.

V odst. 4 je stanoveno, že zrušit ochranu památného stromu může orgán ochrany přírody jen z důvodu, pro který lze udělit výjimku podle § 56 citovaného zákona, tj. v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, z důvodů uvedených v § 56 odst. 3 (např. v zájmu veřejného zdraví nebo veřejné bezpečnosti, v zájmu obrany státu, v zájmu bezpečnosti leteckého provozu nebo provozu na dopravně významné vodní, nebo v zájmu stavby dálnice a rychlostní silnice, v zájmu předcházení závažným škodám) a pokud neexistuje jiné uspokojivé řešení. Dalším důvodem ke zrušení ochrany může být zánik důvodů ochrany (odumření, rozsáhlé poškození nebo nepovolené odstranění).

¹⁷ NÉMEC, J a kol, Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, s. 11

¹⁸ Zákon č. 40/1956 Sb. Dostupné na

na: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=1956&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=2] k 24. 2. 2013.

V § 39 je zakotvena možnost smluvní ochrany mj. i stromů, kdy je možno vyhlásit strom za památný strom na základě písemné smlouvy mezi vlastníkem dotčeného pozemku a orgánem, který je příslušný k vyhlášení památných stromů. Smlouva musí obsahovat zejména vymezení ochranných podmínek památného stromu a způsob péče o památný strom. Smluvní ochrana je k pozemku na základě smlouvy vázána věcným břemenem, o jehož zápis do katastru nemovitostí požádá příslušný orgán ochrany přírody. Takový strom musí mít památnému stromu odpovídající kvalitu.

V § 47 jsou stanoveny evidence v Ústředním seznamu ochrany přírody a označování památných stromů tabulemi s malým státním znakem s odkazem na prováděcí právní předpis – vyhlášku č. 60/2008 Sb.

V § 56 je stanoveno, že výjimky ze zákazů u památných stromů podle § 46 odst. 2 může orgán ochrany přírody povolit v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody. K provedení zásahů v ochranném pásmu nelze vydat výjimku z ochranného režimu, podle § 56 zákona č. 114/1992 Sb.

Podle § 86 je stanovena povinnost uvést do původního stavu část přírody chráněné podle zákona č. 114/1992 Sb., která byla poškozena, zničena nebo nedovoleně změněna, pokud je to možné a účelné. V případě, že uvedení do původního stavu není možné nebo účelné může orgán ochrany přírody uložit povinnému, aby provedl přiměřená náhradní opatření k nápravě.

V § 87 a 88 jsou stanoveny sankce fyzickým osobám, právnickým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikatelské činnosti.

Dle § 92 byla zrušena vyhláška č. 142/1980 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o ochraně stromů rostoucích mimo les, o postupu při výjimečném povolování jejich kácení a o způsobu využití dřevní hmoty těchto stromů. Tím byla zrušena i kategorizace dřevin tam uvedená. I. kategorie, v terénu často označovaná tabulkami Strom chráněný státem nebyla převedena ze zákona do kategorie památných stromů.¹⁹

Právní ochrana památných stromů byla doplněna vyhláškou č.60/2008 Sb., která stanoví podrobnosti o vedení Ústředního seznamu ochrany přírody, který zahrnuje veškeré údaje a dokumentaci památných stromů a je částečně zpřístupněn veřejnosti online.²⁰

¹⁹ REŠ, B., *Památné stromy*, 2008, s. 13,14; také v Zákoně o Ochráně přírody a krajiny č.114/1992 Sb., dostupné na: [http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=114/1992] ; k 24. 2. 2013.

²⁰ Ústřední seznam ochrany přírody je přístupný online:[<http://drusop.nature.cz>]k 24.2.2013

Sjednocení práva na ochranu přírody také přineslo zařazení směrnic Evropské Unie ohledně projektu NATURA 2000. Na základě této aktivity byla do našeho právního řádu implementována i smluvní ochrana území zařazených do sítě evropsky významných lokalit. Může se stát, že se vlastnická práva dostávají do střetu s právy na ochranu přírody, a tak je tedy třeba uzavřít smlouvu o zřízení věcného břemene. Obsahem smlouvy musí být všechny ochranné podmínky, protože v zákoně se jedná o dvojí ochraně. Jednak stromu samotnému a v druhé řadě jeho okolí.

4.3 Navrhování památných stromů

„Podle zákona č. 114/1992 Sb. může kterýkoliv občan ČR navrhnout ochranu vybraných stromů v kategorii památných stromů.“²¹ „Při navrhování dalších památných stromů je třeba postupovat uvážlivě a souhrnně zhodnotit celou řadu kritérií a hodnot, jak hodnotu biologickou a v tom nejen hodnotu dendrologickou, ale i hodnotu ekologickou – hodnotu mikroekosystému pro řadu biot, dále pak hodnotu krajinytvornou a estetickou, hodnotu historickou (historické události, pověsti apod). Zároveň je ale třeba brát zřetel na zdravotní stav stromů a jejich provozní bezpečnost. V úvahu je třeba vzít i regionální hledisko a různorodost přírodních podmínek regionů.“²²

Při dostačujících argumentech je možné za památný strom prohlásit i strom již odumřelý nebo pouhé torzo stromu. Krom výše uvedených kvalit se také hodnotí možnost skutečné ochrany stromu, která je daná jeho životaschopností a mírou ohrožení jeho stanoviště.

Návrh musí obsahovat údaje typu: název objektu, obec, katastrální území, parcelní číslo pozemku, na němž strom roste, mapové podklady, druh stromu, obvod kmene, vymezení ochranného pásma, zdravotní stav a další informace. Přesný vzor formuláře návrhu na vyhlášení památného stromu je uveden v příloze č.1.

„Jedná-li se o návrh skupiny stromů v počtu do 5 jedinců, uvádějí se údaje obdobně jako u jednotlivých stromů. V případě většího počtu jedinců nebo u vícečlenných

²¹ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 12

²² *Metodické listy AOKP ČR* dostupné online: [http://webportal.nature.cz/wps/wcm/connect/103b2a00453605ef965096317c0c9b8b/Metodika_PS.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=103b2a00453605ef965096317c0c9b8b].k 10.2.2013

stromořadí se uvádějí rozměry měřitelných údajů (nejmenší - největší), např. obvodu kmene, výšky stromů, šířky koruny, stáří.²³

Návrh na prohlášení stromu za památný projednává orgán ochrany přírody s vlastníkem navrhovaného stromu (vlastníkem pozemku) a orgány státní správy dotčenými dle zvláštních předpisů přiměřeně podle § 40 (§ 55, odst. 1 ZOPK). Před vlastním zahájením správního řízení se projedná návrh, doplní potřebné údaje a provedou úkony vztahující se k návrhu.

4.4 Vyhlášení památných stromů

Vyhlášení má formu správního rozhodnutí vydaného příslušným orgánem ochrany přírody - pověřené obecné úřady, úřady statutárních měst, Magistrát hl. města Prahy, na území národních parků a chráněných krajinných oblastí Správy národních parků a Správy CHKO a na území vojenských újezdů pak Újezdní úřady. Na ostatních pozemcích důležitých pro ochranu státu je vyhlášení oprávněno vydat Ministerstvo životního prostředí, stejně jako na území národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací a přírodních památek. Příklad rozhodnutí prohlášení stromu za strom památný viz příloha č.2.

„Vyhlášení se uskutečňuje po provedeném správním řízení a oznámení záměru vyhlásit památné stromy, v souladu se zák. č. 500/2004 Sb. o správním řízení, zák. č. 128/2000 Sb. o obcích a zák. č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Správního řízení se účastní jak majitelé pozemků, na kterých strom roste a do kterých zasahuje jeho ochranné pásmo, tak dotčené orgány státní správy, případně i občanská sdružení, která se ke správnímu řízení přihlásí do 8 dnů ode dne zahájení řízení. Ve správních řízeních ve věcech ochrany přírody je účastníkem řízení příslušná obec, pokud ovšem ve věci sama nerozhoduje. Dalšími účastníky řízení jsou vlastníci pozemku, na němž předmětný strom roste, a rovněž vlastníci pozemků, na nichž je vymezováno ochranné pásmo. Vlastníci pozemku, na kterých dané stromy rostou, mohou vznést k orgánu ochrany přírody, který oznámení vydal, výhrady k záměru vyhlášení do 60 dnů ode dne doručení oznámení.“²⁴

²³ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 12

²⁴ AOPK ČR dostupné online: [<http://www.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=54&lang=cs>] k 15.2.2013

„Rozhodnutí obsahuje výrokovou část, ve které jsou uvedeny specifikace předmětu vyhlášení a jeho umístění, kdo je vlastníkem nebo nájemce a vymezení ochranného pásma. Dále obsahuje odůvodnění výroku, kde se uvádí důvody vyhlášení památných stromů, je vyhodnocen průběh řízení a jak bylo naloženo s případnými připomínkami a námitkami účastníků řízení. V třetí části rozhodnutí musí být uvedeno poučení o opravném prostředku, lhůta, v jaké je tak možno učinit, od kterého den se tato lhůta počítá, který správní orgán o odvolání rozhoduje a u kterého správního orgánu se toto odvolání podává.

Rozhodnutí nabývá právní moci po uplynutí odvolací lhůty, pokud účastníci nevyužili možnost odvolání. Odvolacím orgánem k rozhodnutím pověřených obecních úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností jsou krajské úřady, u správ NP a CHKO je odvolacím orgánem Ministerstvo životního prostředí, konkrétně jeho příslušný územní odbor.²⁵

Orgány ochrany přírody, které jsou oprávněné vyhlášovat památné stromy, mají povinnost ve lhůtě 30 dní předat stanovené podklady AOPK ČR v Praze, které jsou zaneseny do ústředního seznamu (§ 12 vyhlášky č. 395/1992 Sb., odst. 9).

4.5 Evidence památných stromů

„Vyhlášené a smluvně chráněné památné stromy jsou evidovány v Ústředním seznamu ochrany přírody (dále jen „ústřední seznam“), který vede Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky se sídlem v Praze (dále jen „AOPK ČR“).

Ústřední seznam zahrnuje soupis, popis, geometrické a polohové určení, právní a odbornou dokumentaci památných stromů včetně jejich ochranných pásem, a smluvně chráněných památných stromů zřízených podle § 39 zákona, nacházejících se na území České republiky.

Památné stromy a smluvně chráněné památné stromy tvoří objekty ústředního seznamu. Jednotlivé objekty ústředního seznamu jsou pro potřeby evidence a identifikace označeny jednoznačným a nezaměnitelným evidenčním číslem. Pro evidenci a identifikaci památných stromů a smluvně chráněných památných stromů se používá samostatná číselná řada evidenčních čísel.

²⁵ REŠ, B., *Památné stromy*, 2008, s. 16

Ústřední seznam je tvořen Sbírkou listin ústředního seznamu (dále jen „sbírka listin“), ve které jsou v listinné podobě uloženy dokumenty vztahující se k objektům ústředního seznamu, a Registrem objektů ústředního seznamu (dále jen „registr objektů“), ve kterém jsou v elektronické podobě uloženy vybrané údaje o objektech ústředního seznamu.

Sbírka listin je samostatně a nezávisle vedený soubor dokumentů, který tvoří složky trvale udržované AOPK ČR, přičemž každá složka odpovídá jednomu objektu ústředního seznamu. Do složek objektů ústředního seznamu se ve sbírce listin zařazují:

- a) pravomocná rozhodnutí o vyhlášení, změnách vyhlášení, nebo o zrušení ochrany památných stromů včetně jejich ochranných pásem,
- b) smlouvy, na základě kterých byly stromy stanoveny za památné (§ 39 zákona),
- c) pravomocná rozhodnutí o výjimkách ze základních podmínek ochrany památných stromů,
- d) dokumenty obsahující údaje o vymezení a poloze objektu ústředního seznamu, například záznamy podrobného měření změn, vyhotovené za účelem zjištění polohy objektu ústředního seznamu a geometrické plány,
- e) odborné mapové podklady vztahující se k objektům ústředního seznamu,
- f) inventarizační průzkumy a další odborná dokumentace vztahující se k objektům ústředního seznamu,
- g) fotodokumentace vztahující se k objektům ústředního seznamu,
- h) dokumentace opatření, ošetření, zásahů a jejich výsledků,
- i) další dokumenty související s vyhlášením, změnou nebo se zrušením objektů ústředního seznamu nebo související se zajištěním jejich ochrany nebo péče o ně.²⁶

Je to dokonale propracovaný systém (registr), ve kterém je veškerá evidence o památných stromech v české republice.

„Registr objektů je samostatně a nezávisle vedená databáze, kterou tvoří položky trvale udržované AOPK ČR, přičemž každá položka odpovídá jednomu objektu ústředního seznamu. Registr objektů obsahuje údaje o objektech ústředního seznamu uvedených v příloze č. 4 vyhlášky č. 60/2008 Sb. Podkladem pro zápis údajů do registru objektů jsou

²⁶ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 14,15

dokumenty uložené ve sbírce listin. Zápis údajů do registru objektů provede AOPK ČR do 30 dnů ode dne uložení dokumentů ve sbírce listin. Údaje uložené v registru objektů jsou veřejně přístupné a AOPK ČR je zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup, pokud jiný právní předpis nestanoví jinak. Položky s údaji o zrušených objektech ústředního seznamu se v registru objektů udržují trvale.

Podkladem pro zápis památného stromu nebo smluvně chráněného památného stromu do ústředního seznamu je soubor dokumentů:

- a) pravomocné rozhodnutí o vyhlášení památného stromu nebo smlouva o prohlášení stromu za smluvně chráněný památný strom,
- b) kopie katastrální mapy s vyznačením polohy památného stromu a jeho vyhlášeného ochranného pásma nebo smluvně chráněného památného stromu,
- c) souřadnice jednotné trigonometrické sítě katastrální určující polohu památného stromu nebo smluvně chráněného památného stromu,
- d) přehled zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem, ptačích oblastí a evropsky významných lokalit, na jejichž území se památný strom, nebo smluvně chráněný strom nachází.²⁷

4.6 Označování památných stromů

Označení se skládá ze dvou hlavních částí: z tabule se státním znakem a tabule s kategorií a názvem příslušného chráněného území. Není dovoleno měnit velikost písma, nedodržovat nepotisknutelné okraje a měnit šířku tabule.

Technické údaje rozměru tabulí s textem

Šířka tabule je pevně daná a má 300 mm. Výška tabule se mění v závislosti na počtu řádků kategorie a názvu lokality. Jde o jedno nebo dvojřádkové údaje a dělí se do šesti kategorií. Každá kategorie má pak danou výšku (viz tabulka):

²⁷ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 15

Tabulka č. 1: rozměry *tabulí*

Počet řádků	Kategorie	Název	Výška tabule
	1	0	80mm
	2	0	90mm
	1	1	105mm
	2	1	130mm
	1	2	135mm
	2	2	160mm

Vlastní zpracování – zdroj²⁸

Nepotisknutelný okraj tabulí je stanoven na minimálně 15 mm zleva/zprava a 25 mm shora/zdola. Tento okraj musí zůstat bez potisku. Zaoblené rohy tabule jsou stanoveny na 3x3 mm.

Technické údaje rozměru tabulí se státním znakem

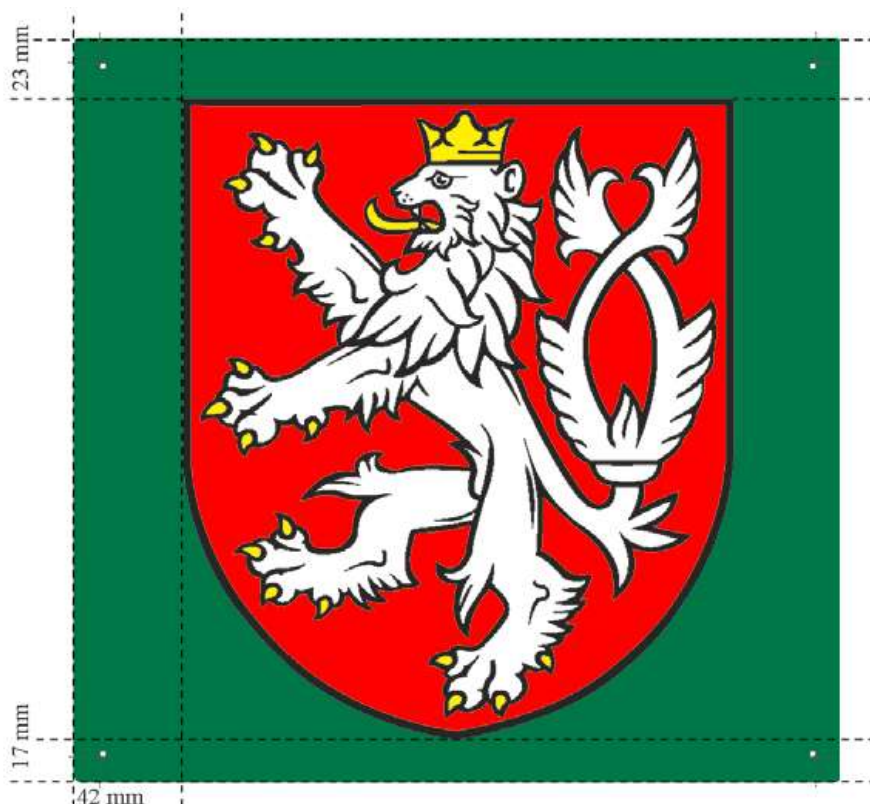
Pokud není stanoveno jinak, platí pro označení se státním znakem stejná pravidla jako pro označení kategorií a názvů zvláště chráněných území. Označení se státním znakem se dělí na použití s tzv. malým státním znakem a velkým státním znakem. Rozměr tabule zůstává u obou označení stejný a nesmí se měnit. Malý státní znak je natištěn na samostatné tabuli, která má jednotný rozměr 300x300 mm. Má zaoblené rohy ve stejném poloměru jako tabule s názvy a kategoriemi lokalit (3x3 mm).

Otvory pro upevnění tabule

Otvor pro upevnění tabule na podložku musí být minimálně 1 cm od krajů, velký v průměru od 2,5-4 mm. Otvor nesmí zasahovat do textu tabule.

²⁸ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 57

Vizuální podoba označení

Obr. č.1 zdroj²⁹

Příklady označení

Tabule 1 ř. kategorie, bez názvu (Výška 80 mm)

Obr.č.2 zdroj³⁰

Tabule 2 ř. kategorie, bez názvu (Výška 90 mm)

Obr. č.3 zdroj³¹

²⁹ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 58

³⁰ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 58

³¹ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 58

Podklad označení

„Tabuli s označením bude tvořit plech ze slitiny kovu, vhodné tloušťky, na němž bude označení nanášeno technikou sítotisku nebo smaltu nebo plastová deska, vhodné tloušťky, na níž bude označení nanášeno technikou sítotisku.

Umístění tabulí v terénu

a) Pořadí umístění tabulí:

Tabule se státním znakem určená k označení památného stromu se v terénu umísťuje na tutéž podložku se sloupkem jako tabule s textem uvádějícím kategorii a název a je umísťována nejvýš.

Tabule s názvem lokality (tabule s textem označujícím kategorii a název památného stromu se umísťuje vždy pod tabulí se státním znakem. V případě, že konkrétní lokalita je zároveň ptačí oblastí, umísťuje se pod tabuli s textem označujícím kategorii a název památného stromu i tabule s textem označujícím ptačí oblast.

Stejně jako tabuli označující ptačí oblast lze umístit i tabuli označující první zónu národního parku.

Tabule označující první zónu národního parku se umísťuje vždy nejnižší na společné podložce.

b) Umístění tabulí na podložku:

Pro umístění všech tabulí platí, že mezi tabulemi nesmí vzniknout mezera větší než 10 mm.³²

4.7 Záchrana genofondu památných stromů

„Novým aspektem ochrany památných stromů je záchrana genetického bohatství. Lze přitom vycházet z hypotézy, že památné stromy volně rostoucí v krajině, které jsou starší než 250-300 let, jsou pozůstatkem místních populací domácích dřevin. Památné stromy obdobného stáří v záměrných výsadbách (u stavebních objektů, památníků, soch, kapliček, apod.) pocházejí pravděpodobně z dřevin z blízkého okolí, protože s výjimkou hospodářsky cenných dřevin, nebo introdukovaných dřevin tehdy nedocházelo k dálkovému přesunu.

³² REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 58

V ústředním seznamu jsou zastoupeny i staré odrůdy ovocných dřevin, např. 57 hrušní, 3 jabloně, 1 vlašský ořešák.

Jsou i památné stromy, které má význam rozmnožovat právě proto, že se vyskytují velmi vzácně, jako např. *Kalopanax pictus* v Nové Bystřici u Jindřichova Hradce nebo *Fagus sylvatica* L. var. *Rotundata* v Raspenavě u Liberce.

Závažný bude i kulturně historický aspekt záchrany genofondu památných stromů, protože potomstvo Svatováclavského dubu nebo Koločovské lípy, bude-li i v nové výsadbě takto označeno, ponese s sebou kulturní náboj vázaný k matečnému stromu.³³

V současné době je třeba uvést, že počet stromů v databázi AOPK ČR už několik let po sobě stále stoupá a databáze se velmi intenzivně rozvíjí. V první řadě má na tom zásluhu stálá revize památných stromů a nemalé úsilí místních úřadů a organizací stále rozšiřovat řady chráněných stromů.

V následující tabulce můžete vidět, jak se počty památných stromů v jednotlivých letech zvyšovaly. Ve veřejně přístupné databázi AOPK³⁴ se ke dni 8.2.2013 nacházelo 5655 jednotlivých stromů, nebo stromořadí a alejí.

Tabulka: č.2 Počet položek podle roku vyhlášení (nebo posledního přehlášení)

Rok vyhlášení	Počet	Rok vyhlášení	Počet
2007	125	1999	273
2006	173	1998	324
2005	232	1997	221
2004	232	1996	270
2003	246	1995	295
2002	251	1994	300
2001	258	1993	218
2000	317	1992	44

vlastní zpracování – zdroj³⁵

³³ NÉMEC, J a kol, Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, s. 12

³⁴ AOPK ČR dostupné online na [http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/pstromy/index.php?frame] k 20.2.2013

³⁵ REŠ, B., Památné stromy, 2008, s. 31

Mezi základní členění, jak lze rozdělit památné stromy, je jejich věk:

- I. Kategorii tvoří památné stromy kmetského věku.
- II. Kategorii tvoří památné stromy zralého věku 200 až 400 let.
- III. Kategorii tvoří památné stromy – čekatelé, mladého věku.

„O stromy I. kategorie je nutno pečovat, aby se co nejdéle zachovaly, o stromy II. kategorie je nutno intenzivně pečovat, aby byly co nejpůsobivější, a o III. kategorii je nutno pečovat, aby se tyto stromy dožily svého plného působení a posléze i kmetského věku. K výběru památných stromů je třeba přistupovat uvážlivě jak z hlediska důvodů jejich ochrany, tak i zdravotního stavu a možností další ochrany. Bylo by vhodné prohlásit za památné stromy i určitý počet jedinců v mladém nebo relativně mladším věku, tj. asi 150-200 let, kterým tak bude dána možnost dožít se úctyhodného věku, a stát se němými svědky naší současnosti pro budoucí pokolení.“³⁶

Největší zastoupení mezi vyhlašovanými stromy a současně v celé množině památných stromů mají solitéři.³⁷

Následují postupně četnější skupiny stromů a stromořadí. Můžeme říci, že v posledních letech je trendem postupné vyhlašování skupiny stromů ve větší míře, než tomu bylo na území České republiky dříve.

³⁶ KOLAŘÍK, J., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*, s. 258

³⁷ Solitér – osamělec, jednotlivě se vyskytující organismus, na rozdíl od jedinců shloučených v agregacích, sdružených v societách nebo žijících sociálně; NOVOTNÁ, D.; *Úvod do pojmosloví v ekologii krajiny*, s. 309

5 PÉČE O PAMÁTNÉ STROMY

5.1 Škůdci a choroby stromů

Jako každý živý tvor na naší planetě, tak i památné stromy mají své přirozené škůdce. Mezi nejznámější a nejviditelnější patří houby a bakterie. Velkým nepřitelem stromů je hmyz, i když se to vzhledem k jejich vzrůstu neočekává. „Mezi nejvýznamnější škůdce lesů patří bekyně mniška, bekyně velkohlavá, obaleči a kůrovcovití brouci (především lýkožrout smrkový). Za škůdce jsou považovány též některé dřevokazné houby, především houby působící u dubů tzv. tracheomykózu. Většinou jsou škůdci specializovaní na určitý druh stromu, takže pokud je v lese vysoká biodiverzita, nejsou následky tak velké. Nejvíce jsou vždycky postiženy smrkové monokultury a to i z toho důvodu, že jehličnany nejsou tak vhodné pro hnízdění hmyzožravých ptáků. Většina škůdců za normálních podmínek napadá pouze oslabené stromy. Ovšem během kalamitního přemnožení, daného často kombinací většího oslabení stromů (např. vlivem delšího sucha) a klimatických podmínek, je výše zmíněné riziko větší. Nejznámějším případem kalamitního přemnožení jsou kůrovcové kalamity na Šumavě - především ta ze 70. let, s níž se potýkáme dodnes. Jako nejlepší řešení se zatím osvědčilo ponechat les svému osudu. Několik desetiletí pak vypadá les úplně mrtvě, ale během této doby se vytváří bohatá půdní společenstva, která jsou pak základem obnovy zdravého, druhově bohatého a tím i odolného ekosystému.“³⁸

„Houby jsou skupinou, která žije se stromy ve výrazné interakci. V mladších životních stádiích stromů se jedná o symbiotický vztah (mykorrhizu), u starých stromů především o rozkladné procesy hnilob. Ty nemusí být nutně chápány jako negativní jev, protože činnost hub z hlediska odlehčení profilu stromu může být oboustranně výhodná a nemusí výrazně ovlivnit délku života stromu (Read 2000 in Kolařík 2003), ani jeho statické poměry (Wessoly, Erb, 1998 in Kolařík 2003). Podstatnou vlastností hub je schopnost rozkládat lignocelulózy. Inicializují sukcesní pochody vedoucí k humifikaci a někdy až k mineralizaci dřevní hmoty.

Dřevokazné houby jsou jedinou skupinou organismů, která je činností svých enzymů schopná efektivně odbourávat a využívat veškeré sloučeniny obsažené ve dřevě

³⁸ ŘEŠ, B., *Památné stromy*, 1998, s. 37, 39

(Jankovský, 1999 in Vrška, 1999). Svou činností připravují dřevo do forem stravitelných pro ostatní organismy.³⁹

„V přírodě se vyskytují nejrůznější způsoby porušení stromů. Typický bývá kmen s vyhnílým vnitřkem, do něhož se větvemi svádí voda jako do kádě.

V dutině jsou pro rozklad dřeva příznivé poměry, protože je v ní teplo a vlhko. Hniloba se tlačí ke kořenům, pohlcuje dřevo stěn, které jsou tenčí a tenčí. Kašovitý obsah se provalí, našel-li si cestu zeslabenou stěnou, nebo pokračuje ke kořenům, kde se vsákne do země. V tomto případě kmen zvenčí vypadá jako neporušený (staletá lípa v Krchlebech u Benešova, vyvrácená větrem v roce 1943).

Rozklad dřeva dřevokaznými houbami – tedy jeho hniloba – může pronikat v zásadě dvěma směry. Buď ve směru shora dolů - z místa poranění do kmene a ke kořenům – (např. pevník) nebo od kořenů vzhůru v případě kořenové infekce (např. václavka). Rozkladu podléhá buď spíše dřevo jádrové (pak vznikají centrální dutiny, většinou bez výraznějšího vlivu na statické poměry stromu) nebo dřevo bělové, což je z hlediska stability stromu mnohem nebezpečnější.

Podle součásti dřeva, které je při infekci rozkládané, je možné rozlišit hnilobu světlou (v případě rozkladu ligninu) a hnilobu tmavou (v případě rozkladu celulózy).⁴⁰

5.2 Léčení památných stromů

Nejprve začnu tím nejposlednějším případem, když se památný strom nepodaří zachránit, ať z důvodu špatné ochrany nebo poškozením od větru, blesku, nebo jiných vlivů a dojde k jeho úhynu. Je potřeba říci, že strom i potom plní svou úlohu, když neohrožuje své okolí. Nejčastěji kladená otázka pak u mohutných starých stromů je, co s jejich torzem.

„Zvláštní případem je redukce na živé nebo i zcela odumřelé torzo. Záměrem je zachovat co možná nejdéle stojící dřevo (i odumřelé), jako vzácný biotop, na který je

³⁹ NEKVAPILOVÁ, B., *Náporová plocha koruny*, In: *Sborník přednášek ze studentské arboristické konference 2011*, s. 17; dostupné online na:

[http://www.treewalker.cz/projekt/soubory/11_49_0_86_440_CJ.pdf], k 20.2.2013

⁴⁰ FRIČ, J., *Ošetření starých stromů*, s. 9; dostupné též online:

[http://www.arboristika.cz/images/stories/odborne_texty/osetreni_starych_stromu.pdf], 23.2.2013

vázána řada organismů. Takové torzo však musí být pravidelně kontrolováno z hlediska provozní bezpečnosti.⁴¹

Jak ale postupovat, když jsme poranění nebo poškození odhalili včas. „Pro ošetření čerstvých ran (tedy obnaženého kambia) se v současné době doporučuje prosté překrytí rány prodyšnou látkou, umožňující cirkulaci vzduchu, ale snižující výpar a znemožňující přístup slunečního záření. Vhodné je např. použití vlhkého mechu, překrytého černou polyetylenovou folií. Pokud se jedná o stržení kůry (které je v jarním období snadno možné) je třeba kůru přitisknout zpět na poranění a fixovat opět nejlépe černou PE folií.“⁴²

„Dnes víme, že strom léčit nedokážeme (prozatím?) a oblast zájmu přesouváme spíše na zajištění trvalého soužití člověka a stromu v námi urbanizovaných územích. Jinými slovy se snažíme stromu co nejméně překážet, resp. najít odpověď na otázku co a v jaké míře si k němu - bez zásadního vlivu na jeho další dlouhodobou existenci - můžeme dovolit. Doufáme, že takto nastolený směr je správný a věříme, že jsme se konečně vydali tou pravou cestou. Chtělo by se říci, že jsme si jisti. Jenže k tomu by před námi nesmělo být ještě tolik neznámých. Jistotu můžeme mít v jediném – nejsme na konci té cesty. Vždyť připomeňme v tuto chvíli například to, jak se měnil názor na dobu, ve které je vhodné řezy provádět. Možná to budou mnozí považovat za neomalenost a neuctivost autora zastávajícího názor, že oba tábory striktně prosazující buď zimní, nebo letní období řezu, neměly pro svá tvrzení dostatek naměřených dat. Ty ostatně chybí dodnes. Dlouhověkost dřevin se totiž pro potřeby výzkumu stává jejich značnou nevýhodou, neboť skutečné dopady provedení - v tomto případě řezů - na fyziologii stromu poznáme, až po uplynutí značné doby. Navíc bude nutné vytvořit dostatečně reprezentativní výběr pozorovaných stromů na všech myslitelných stanovištích, např. v různých nadmořských výškách, v různých stupních vývoje dřevin apod. Jednoduché zřejmě nebude ani vytvoření stupnice dostatečně a přitom efektivně hodnotící uvedené dopady řezu.“⁴³

Jedna z možností prevence a rychlosti reagovat na rizika spojená s působením větru, je metoda SIA. „Pomocí této metody je možné definovat vliv vybraných defektů na statické poměry stromu a určit velikost zátěže vznikající při namáhání předmětného

⁴¹ KOLAŘÍK, J., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*, s. 44

⁴² FRIČ, J., Ošetření starých stromů, s. 7; dostupné též online:

[http://www.arboristika.cz/images/stories/odborne_texty/osetreni_starych_stromu.pdf], 23.2.2013

⁴³ NEKVAPILOVÁ, B., *Náporová plocha koruny*. In: *Sborník přednášek ze studentské arboristické konference 2011*, s. 6; dostupné online na:

[http://www.treewalker.cz/projekt/soubory/11_49_0_86_440_CJ.pdf], k 20.2.2013

stromu větrem. Metoda SIA⁴⁴ je určena výhradně pro soliterně stojící stromy, s použitím koeficientu je však možné metodu použít i pro stromy rostoucí v aleji. Vstupními hodnotami jsou: druh stromu, průměr kmene (měřený ve výšce 1m!), tloušťka borky (= tloušťka všech pletiv vně dřevního válce tj. borka, kůra, lýko), výška stromu (měřená výškoměrem), tvar koruny (pro hodnocení ochranného vlivu aleje i rozestup stromů v aleji). Pokud stromy rostou v aleji, jsou ze stran chráněny okolními jedinci před větrným prouděním. Jejich nutný průměr kmene je tedy nižší než v případě, že by rostly soliterně.⁴⁵

Další z metod jak lze vypočítat podle více vstupních parametrů odolnost stromu proti působení větru je WLA – Wind Load Analysis. „Tato metoda byla vyvinuta v rámci spolupráce společností Safetrees, s.r.o. a Ústavu nauky o dřevě Lesnické a dřevařské fakulty Mendlovy zemědělské a lesnické fakulty. Princip metody WLA je podobný jako výše popsané metody SIA. Metoda WLA je však rozšířena o výpočet odolnosti stromu proti torznímu zatížení, možnost hodnotit stabilitu stromu pomocí reálné kontury daného stromu. Spolu s možnostmi metodiky se rozšířily i vstupní parametry. Jsou jimi: taxon stromu, průměr kmene, tloušťka borky, výška stromu, průměr koruny, výška nasazení koruny, excentricita stromu (vzdálenost těžiště od osy).“⁴⁶

Na nebezpečnost dřevokazných hub, popisovaných již v kapitole 5.1., reaguje model interakce obranného mechanismu dřevin s pronikajícím patogenním organismem pod zkratkou CODIT⁴⁷ (compartmentalization of damages in trees).

„Jedná se o model tvorby oddělení (kompartmenů) – kompartmentace- uvnitř pletiv stromů. Zaměřením tohoto modelu je ovšem reakce dřevin-konkrétně strom-na průnik dřevokazných hub v dřevní části kmene. Posunem významu zkratky, došlo i k posunu chápání, který upozorňuje na fakt, že podobným způsobem reagují stromy nejen na průnik infekce, ale i na další typy poškození.“⁴⁸

⁴⁴ K volnému použití například na [<http://sag.baumwert.de/sia/sia.php> či http://old.performance-web.de/brudi/sia_en.asp]

⁴⁵ NEKVAPILOVÁ, B., *Náporová plocha koruny*, In: *Sborník přednášek z studentské arboristické konference 2011*, s. 10 - 12; dostupné online na:

[http://www.treewalker.cz/projekt/soubory/11_49_0_86_440_CJ.pdf], k 20.2.2013

⁴⁶ NEKVAPILOVÁ, B., *Náporová plocha koruny*, In: *Sborník přednášek ze studentské arboristické konference 2011*, s. 13; dostupné online na:

[http://www.treewalker.cz/projekt/soubory/11_49_0_86_440_CJ.pdf], k 20.2.2013

⁴⁷ K volnému použití na [http://www.peceostromy.net/clanky/rez_stromu_1#obrazek_CODIT]

⁴⁸ KOLAŘÍK, J., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*, s. 183

5.3 Údržba památných stromů

„Péče o veterány je odlišná od standardní péče o mladší věková stadia stromů. Důvodem je zásadní odlišnost fyziologických procesů a „životních strategií“ mladých stromů a veteránů. Některé zásahy specifické pro péči o mladé stromy, jako např. vyzvedávání podjezdne a podchodné výšky, jsou u starých stromů zcela kontraproduktivní (Kolařík, 2003). Stejně tak neopodstatněné obvodové redukce korun využívané u veteránů jsou při uplatnění na mladších vývojových stadiích stromů hrubou technologickou chybou. Přírodě blízké metody ošetřování stromů lze použít u stromů v pozdní zralosti a dále.

Navržené zásahy na starých stromech musí stabilizovat statické poměry stromu a zároveň respektovat fyziologické funkce stromu, přirozený proces stárnutí i potřeby souvztažných organismů. Hlavním cílem je prodloužení života stromu a zajištění provozní bezpečnosti v jeho okolí. Nejedná se však o konzervaci stromu v daném vývojovém stadiu nebo časovém období. Ošetření má ovlivnit přirozené procesy pouze tak, aby se předešlo statickému selhání jedince (pádu větví, rozlomení koruny či zlomu kmene, nebo vývratu celého stromu). Také je třeba vzít na vědomí, že ošetření veterána není jednorázovou záležitostí. Péče musí být dlouhodobá a zásahy je nutné rozdělit do delšího časového úseku (i několik desetiletí).

Minimálním zásahem, který má zajistit provozní bezpečnost stromu, je bezpečnostní řez. V mnoha případech není nutné odstraňovat odumírající a poškozené větve celé, postačí jejich částečné zakrácení, kterým se dostatečně odlehčí. Ponechání stabilních pahýlů v korunách je žádoucí. V pozdějších životních stadiích stromů se dále přistupuje k lokálním redukcím a odlehčení problematických částí korun.

U stromů senescentních je to pak jediný způsob, jak předejít statickému selhání obvodová redukce koruny. Tato redukce je založená na modelu přirozeného vývoje korun stromů ve stáří, který kopíruje (Kolařík, 2003). Záměrem je snížit těžiště a dosáhnout stabilního stavu, ve kterém může veterán přežívat ještě další desítky až stovky let. Redukci koruny je třeba rozfázovat do několika dílčích zásahů s odstupem několika let v závislosti na rozsahu redukce, druhu a vitalitě stromu (Fay, 2002). Redukce musí být vždy citlivá, nemá narušit přirozený habitus stromu.

Zvláštním případem je redukce na živé nebo i zcela odumřelé torzo. Záměrem je zachovat co možná nejdéle stojící dřevo (i odumřelé), jako vzácný biotop, na který je

vázána řada organismů. Takové torzo však musí být pravidelně kontrolováno z hlediska provozní bezpečnosti.

U veteránů se na rozdíl od klasických řezů mladších vývojových stádií stromů již nepředpokládá uzavření rány, a to hlavně z důvodu vitality, přítomnosti hnilob a velikosti řezných ran. Zásah by měl být proveden takovým způsobem, aby byl co možná nejméně patrný. Důraz je kladen na estetickou stránku přirozeného vzhledu. Techniky řezů napodobují přirozené zlomy. (I tyto technologie jsou na rozdíl od veteránů u mladých stromů naprosto nemyslitelné).⁴⁹

V dalším případě, je potřeba věnovat pozornost také tomu, kde strom roste. Drobnými zásahy je možné předejít případným negativním vlivům, které působí na samotný strom (pády suchých, nebo poškozených větví, znečištění atd.) Je potřeba vycházet ze znalostí vztahů s okolím.

Již z dob našich předků je nám známo, že je dobré ponechat odstraněné dřevo a větve na místě, kde jsme je ořezali, protože jsou zdrojem živin potřebných pro zdravý vývoj a růst stromu. Strom krásně prospívá a nemusíme se starat, kam budeme uklízet odstraněné větve.

5.3.1 Přírodě blízký řez

„Výše uvedené technologie řezu jsou určeny pro využití na stromech, které většinou nejsou masivně osídlené dřevokaznými houbami a u nichž se předpokládá pozitivní reakce na provedený zásah – které jsou v ošetřovaných partiích fyziologicky aktivní. Přírodě blízký řez se realizuje na senescentních stromech s narušenou stabilitou. Hlavními zásadami je obvodová redukce koruny s ponecháváním obrostu ve spodních částech, ponechávání stabilních částí suchých větví, odlehčování částí koruny hrozící rozlomením a možnost provádění „umělých zlomů“, eventuálně „korunkových řezů“ na silných větvích. Aplikace těchto poznatků do běžné arboristické praxe je v počátcích. Účelem těchto snah je eliminovat rušivé intervence do starých stromů a snaha o napodobení přirozených procesů, které umožní této kategorii stromů co nejdelší dobu existence.“⁵⁰

⁴⁹ NEKVAPILOVÁ, B., *Náporová plocha koruny*, In: *Sborník přednášek ze studentské arboristické konference 2011*, s. 20 - 21; dostupné online na:

[http://www.treewalker.cz/projekt/soubory/11_49_0_86_440_CJ.pdf], k 20.2.2013

⁵⁰ KOLAŘÍK, J., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*, s. 163

5.3.2 Řezy udržovací

zdravotní řez

V současnosti nejběžnější a nejvíce používaný typ udržovacího řezu. Cílem je zabezpečení dlouhodobě vysoké funkčnosti stromu, při udržení co nejlepšího zdravotního stavu, vitality a provozní bezpečnosti.

bezpečnostní řez

Tento řez je účelově zaměřen na splnění požadavků provozní bezpečnosti stromu. Je to řez levný a provádíme jej u stromů, kde není efektivní investovat do nákladnějšího zdravotního řezu.

prosvětlovací řez

Cílem řezu je prosvětlit korunu, tj. umožnit lepší průnik světla do koruny, dále napomáhá lepší průchodnosti koruny pro vzduch a snižuje tak větrnou zátěž na ni vyvíjenou.

redukční řez

Řez zaměřený na celkovou či jednostrannou redukci koruny. Provádíme většinou u stromů rostoucích v blízkosti domů, elektrického vedení nebo jiných překážek. Přestože redukce bývá mnohdy rozsáhlá, je našim cílem pokud možno zachovat přirozený tvar (habitus) charakteristický pro daný druh stromu.

symetrizační řez

Tento řez je obdobou řezu redukčního, neodstraňujeme však větve směrem k překážce, ale větve, které vychylují strom z jeho těžiště. Provádíme u stromů dlouhodobě jednostranně zastíněných, či stromů výrazně nakloněných s možností vývratu apod.

5.3.3 Řezy speciální

hlavový řez

Upravujeme tak zejména vzrůstné stromy kdysi vysazené do ulic, v nichž díky velikosti své koruny nemohou zůstat, protože ohrožují bezpečnost provozu, ale není možné jejich odstranění a následná výsadba druhů nových a na stanoviště vhodnějších.

sesazovací řez

Jedná se o speciální řez používaný u dřevin s výraznou kmenovou a korunovou výmladností, zejména u topolů a vrb. Zásahem je ponecháno pouze torzo, ze kterého vyrůstají výmladky. Tento řez je zaměřen především na bezpečnost.

obvodová redukce

Patří mezi moderní metody ořezu stromů, kde zakrácením koncových částí větví po celém obvodu výrazně posuneme jejich těžiště směrem k hlavnímu kmeni. Cílem je zachovat přirozený tvar, ale výrazně snížit riziko vylomení větví. Zásah je vhodný provádět zejména z vysokozdvížných plošin.⁵¹

5.3.4 Konzervace a ošetřování dutin

Sanace dutin

Je zřejmé, že rozsáhlé dutiny mohou mít limitující vliv na statickou odolnost stromu – zejména v oblasti odolnosti proti zlomu. Jak již bylo uvedeno, pouhá existence dutiny ještě nehovoří o staticky významném defektu.

Poměrně významným problémem může být vliv sanace dutin na další organizmy v nich žijící.

Tyto vlivy musí být zřejmé před započítáním ošetření a mohou výrazně modifikovat (případně i vyloučit) postup sanace.

Při sanaci dutin je možné aplikovat celou řadu operací. Jejich volba je ale silně závislá na výše popsaných rozhodovacích krocích a ve špatném kontextu přináší zcela kontraproduktivní výsledky.

Konzervace mechanická

V minulosti bylo doporučováno odstraňování veškeré zbarvené hmoty až na „zdravé dřevo“, případně tvarování kalusového valu (Gregorová, 1984). Ze znalosti CODITU však vyplývá, že právě na rozhraní zdravého a infikovaného (tedy zbarveného) dřeva leží obranná hranice stromu (reakční zóna). Jejím odstraněním vytváříme nové poranění, několikanásobně větší než původní, které musí strom opět oddělit reakční zónou.

Konzervace chemická

Pro následné ošetření vnitřních stěn dutin bylo opět odzkoušeno široké spektrum různých přípravků. Pro přehlednost je rozdělujeme do tří skupin na fungicidní, izolační a penetrační. Mezi fungicidní řadíme přípravky Lastanox, Topsin M, Miedzian a další.

⁵¹ Dostupné online na [<http://www.kaceni.cz/osetrovani-drevin-rezem.aspx>]k 27.2.2013

K izolačním patří přípravky zamezující dalšího klíčení spor dřevokazných hub např. dehet nebo epoxidové pryskyřice. Mezi penetrační řadíme přípravky, které se vsakují do pletiv mrtvého dřeva a tím znemožňují růst hub v napuštěném dřevě. U nás se používá především Luxol.⁵²

Zastřešení

„Je-li třeba dutinu kmene chránit proti dešťové vodě, musíme hledět, aby stříška nebyla nápadná. Z plechu, těsnící gumy nebo skořepin z pilinocementu možno zformovat tvary, jež přírodě jsou bližší než kuželovité tvary, které upomínají na besídky.

U některých stromů i dnes přistupujeme ke konstrukci nákladných, ale velmi efektních šindelových stříšek, které často velmi vhodně doplňují habitus starého stromu.

U většiny zastřešovaných dutin ovšem používáme dále popsanou technologii epoxidových stříšek.⁵³

5.3.5 Bezpečnostní vazby

Dynamické vazby

„Vázání korun se provádí jako prevence proti rozlomení kmenů a kosterních větví koruny. Vhodnou instalací se zamezuje extrémním výkyvům kosterních větví při povětrnostních vlivech.

U stromů s mírnějšími defekty (v úžlabí kmenů, přetížené větve) provádíme zajištění pomocí dynamických lan. Tyto lana se instalují do horní poloviny koruny stromů. Jedná se o lana vyrobená ze syntetických materiálů, které mají pevnost asi 4 tuny a životnost přibližně 12 let. Stromy nijak zvlášť nepoškozují, jen je třeba dbát na pravidelnou kontrolu stavu vázání (každé 2 roky) a po uplynutí životnosti vazbu vyměnit.

⁵² KOLAŘÍK, J., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*, s. 190

⁵³ FRIČ, Jan. *Ošetření starých stromů*. Doplnil Ing. Jaroslav Kolařík, PhD., 1998. Praha, Nakladatelství Československé akademie věd, 1953. s. 10,12. (PDF). Dostupný online z [www:http://www.arboristika.cz/images/stories/odborne_texty/osetreni_starých_stromu.pdf.] k 1.3.2013

„Pro pružné vazby používáme nedestruktivní systém COBRA⁵⁴, GLEISTEIN ROPES⁵⁵ a ARCO vyrobené ze syntetických materiálů.

Statické (předepjaté) vazby

Při větších defektech v úžlabí kmenů (rozsáhlé tlakové větvení, oslabení úžlabí) lze použít statickou vazbu tvořenou ocelovým lanem (vrtaná, podkladnicová). Tato vazba by se měla instalovat do spodní části koruny – blíže defektu úžlabí a je vhodné ji kombinovat s instalací dynamické záchytné vazby.

Instalace spočívá v "předepnutí" vázaných kmenů (např. pomocí ráčny nebo jiných napínacích mechanismů) a následné upevnění ocelového lana (zakončeného ocelovými svorkami) s dubovými podkladnicemi okolo kmenů tak, aby ocelový drát nepoškozoval kůru a živá pletiva stromu.

Po "svázání" kmenů touto vazbou se ráčna povolí (sejme), a tím se vytvoří předepjatá statická vazba. Je nutné zvolit odpovídající tonáž ocelového lana, protože pnutí v místě úžlabí kmenů je obrovské.

Ocelové lano je vhodné také mírně předdimenzovat, neboť ocelové svorky uberou z nosnosti cca 20 %. Tato vazba by se měla po 7 - 10 letech povolit nebo vyměnit z důvodu tloušťnutí kmene. ⁵⁶

5.4 Ekonomické aspekty ochrany památných stromů

Povinností vlastníka nebo nájemce pozemku, na kterém se památné stromy nacházejí, pečovat o jejich příznivý zdravotní stav, to znamená zajistit dobré podmínky pro jejich růst a ochranu před škodlivými činiteli. Technická údržba skupiny památných stromů jde velmi často do stotisícových částek.

„Vlastník pozemku, kde roste památný strom, může požádat o dotaci na jejich ošetření. A to jednak příslušný okresní úřad nebo žádat o dotaci z krajinotvorných programů SFŽP (Státní fond životního prostředí) nebo MŽP (Ministerstvo životního

⁵⁴ Doslova revoluční systém bezpečnostního vázání stromů. Byl vyvinut v SRN po dlouholetém vývoji a pokusech. Skládá z těchto částí: Duté pletené PP lano (DIN 83305)

⁵⁵ Nejlevnější systém na montáž dynamických vazeb stromů. Systém se jednoduše zaplétá pomocí zaplétací jehly, příjemná práce s lanem. Jednoduchý záplet do dutiny lana a použití chráničky (dutinky) kolem kmene. Nosnost S 10/28 - 8 t - 16 mm

⁵⁶ ARBOSS dostupné online na [<http://www.arboss.cz/nabidka-sluzeb/osetrovani-stromu/>]k 1.3.2013

prostředí) spravovaných AOPK ČR (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR). Výše přiznaných finančních prostředků může být stanovena do 100 % uznaných nákladů z rozpočtové části příslušné dokumentace a podmínek místně příslušného sběrného místa, maximální výše podpory však činí 250 000 Kč.⁵⁷ (www.mzp.cz)

Ceník odborných arboristických firem je převážně stanovený individuálně podle rozsahu a obtížnosti prací.

„Orientační ceny se ale pohybují nejčastěji takto:

- běžné kácení a ořez stromu o průměru 70 cm a délky 15 m – 600 Kč,
- běžný zdravotní řez stromu o průměru koruny 10 m – 1 600 Kč,
- kácení stromu v omezeném prostoru – 4 000 Kč,
- ošetření stromů na ploše 1 ha, 60 - 70 stromů – 260 000 Kč.⁵⁸

Udržování fondu památných stromů vyžaduje každoročně milionové částky. Proto je také možné využít některý z operačních programů, který se týká zkoumané lokality. Finanční nástroje v péči o přírodu a krajinu jsou zaměřeny na udržení životaschopnosti dřevin, zachování památných stromů, podpora, uchování a obnova přírodní rozmanitosti.

POPFK - Péče o dřeviny

„Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) je národní dotační program MŽP podporující investiční i neinvestiční záměry realizující adaptační opatření zmírňující dopady klimatické změny vodních, lesních i mimo lesních ekosystémů, dále Agentuře ochrany přírody a krajiny České republiky a správám národních parků umožňuje realizovat opatření vyplývající z plánů péče o zvláště chráněná území, ze souhrnu doporučených opatření pro ptačí oblasti, záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů. V neposlední řadě slouží k financování monitoringu a podkladových materiálů. Na jednoleté i víceleté realizace je poskytována dotace až do výše 100% celkových nákladů akce. V rámci programu se počítá s rozdělením řádově desítek milionů korun ročně.

Podporované činnosti: ošetření stromů formou prořezávek, použití bezpečnostních vazeb a ošetření dutin. Zajištění dřevin po výsadbě.

⁵⁷ Dostupné online z: [[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/program_pece_krajina/\\$FILE/opk-smernice_03%20-%2020090312.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/program_pece_krajina/$FILE/opk-smernice_03%20-%2020090312.pdf)] k 1.3.2013

⁵⁸ Dostupné online z: [<http://www.doktorstrom.cz/cenik.htm>] k 1.3.2013

MaS - Péče o dřeviny

Podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích (MaS) slouží k zajištění povinností vlastníka pozemků, které jsou dané platnými zákony ČR (především zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a zákonem č. 289/2005 Sb., o lesích) a pro realizaci činností, které vyplývají z platných plánů péče o dané zvláště chráněné území (ZCHÚ). Z podprogramu lze financovat pouze akce, které budou prováděny nejen v ZCHÚ, ale zároveň na pozemcích ve vlastnictví státu, s nimiž hospodaří Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Správy národních parků a Správa jeskyní ČR. Tyto organizace uzavírají s různými subjekty (fyzické, právnické osoby, neziskové organizace aj.) smlouvy o dílo, na základě kterých je akce realizována. Podprogram je určen pro opatření investičního i neinvestičního charakteru, jednoleté i víceleté akce. Opatření financované z MaS nelze provádět za účelem zisku.

Podporované činnosti: náklady na péči o památné stromy a aleje (bezpečnostní a statické vazby, udržovací a zdravotní řezy, zastřešování dutin) a další.

OP ŽP - Péče o dřeviny

Operační program Životní prostředí (OP ŽP) nabízí v období let 2007-2013 možnost realizace široké škály opatření investičního i neinvestičního charakteru. Jedná se o program primárně financovaný z fondů EU, kofinancovaný z národních zdrojů a ukládající příjemci podpory povinnost finanční spoluúčasti ve výši minimálně 10 % z celkových způsobilých výdajů. Celkem je na OP ŽP z evropských fondů alokováno 4,92 miliardy Euro, tedy 18,4 % veškerých finančních prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku.

Podporované činnosti (uznatelné náklady): náklady na nákup pozemků, pokud příjemce podpory není fyzická či právnická osoba založená k podnikatelským účelům, a to do výše 10 % z celkových způsobilých výdajů projektu. Dále náklady na péči o památné či významné stromy a aleje, jejich ošetřování, řezy, bezpečnostní a statické vazby, zastřešování dutin, úklid vyřezané hmoty, štěpkování, stromolezecké práce, použití vysokozdvížných plošin, označování památných stromů a další.

PPK (volná krajina) - Péče o dřeviny

Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK – volná krajina) v rámci Programu péče o krajinu (PPK) slouží pro zajištění drobného managementu a dalších drobných neinvestičních jednoletých opatření. Řízení a garanci programu zajišťuje Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP ČR) a jeho realizací je pověřena Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) prostřednictvím svých krajských středisek. Jednotlivá krajská střediska posuzují všechny přijaté žádosti pro území své působnosti a následně doporučí opatření vhodná k realizaci. AOPK ČR vydá žadateli Rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků nebo žádost zamítne. Žadatel obdrží písemné vyrozumění včetně zdůvodnění (v případě zamítnutí žádosti).

Podporované činnosti: náklady na péči o památné stromy a aleje, tzn. zdravotní a odlehčovací řezy, ošetřování proti škůdcům, bezpečnostní vazby, zastřešování dutin, úklid ořezaných větví a další.

PPK (chráněná území) - Péče o dřeviny

Podprogram pro naplňování opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit (PPK – chráněná území) v rámci Programu péče o krajinu (PPK) podporuje provádění specifické péče a zajištění konkrétních potřeb menšího rozsahu, které vyžadují zvláště chráněná území (ZCHÚ), ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL). Podprogramem podporovaná opatření realizují orgány ochrany přírody prostřednictvím jimi vybraných zhotovitelů, se kterými uzavírají smlouvy o dílo. Přednostně jsou oslovováni vlastníci či nájemci dotčených pozemků a v případě jejich nezájmu či nemožnosti splnění managementu vycházejícího z plánu péče o dané území, jsou kontaktováni jiní zhotovitelé. Velkou výhodou opatření prováděných v rámci tohoto podprogramu, oproti jiným programům, je jejich cílenost, nebo-li možnost přesně specifikovat konkrétní management.

Podporované činnosti: náklady na péči o památné stromy a aleje, tzn. zdravotní a odlehčovací řezy, ošetřování proti škůdcům, bezpečnostní vazby, zastřešování dutin, úklid ořezaných větví a další.⁵⁹

⁵⁹ dostupné online: [<http://www.dotace.nature.cz/bezlesi-opatreni/pece-o-dreviny.html>], k 1.3. 2013

Na ochranu přírody se v poslední době čím dál víc zaměřují i soukromé fondy. Velká část finančních prostředků slouží především k výsadbě nových stromů a rekultivaci stávajících prostředí. Existuje celá řada projektů, i zkoumaná lokalita bývalého jičínského okresu, do kterého zasahuje i CHKO Český ráj, EVL Libosad – obora, EVL Miletínská bažantnice, EVL Češovské lesy, EVL Perna, EVL Dymokursko, EVL Javorka a Cidlina – Sběř a EVL Veselský háj má své projekty.

V současnosti se jedná především o revitalizaci Valdštejnské aleje. „Ranně barokní alej byla vysázena na ose Jičín, Valdická brána-Valdštejnova lodžie v Libosadu ve Valdicích. Je čtyřřadá, původně měla 1152 líp a je dlouhá 1975m. Střední pole je 12m široké, aby se mohly pohodlně vyhnout dva kočáry. Boční pole mají šířku 4m a sloužily pro jezdce a strážce. Celková šíře včetně korun činí asi 40 m.“⁶⁰. Je rozložena do čtyř fází.

„Bude zachováno maximální množství stávajících dřevin, které přímo neohrožují provoz v aleji. U těchto zachovaných dřevin bude provedeno založení hlavového řezu, který bude následně opakován po třech až pěti letech. Tímto opatřením se díky snížení těžišťe daných dřevin výrazně zvýší jejich stabilita a zároveň bude eliminován problém vylamování větví. Při uplatnění periodického řezu tak budou stromy zcela stabilizovány a bude tak zaručena alespoň jejich střednědobá perspektiva vývoje na stanovišti. Periodicky odstraňované větve se nebudou díky své menší váze vylamovat, popřípadě svoji vahou narušovat stabilitu větví kosterních. Takto stabilizovaní jedinci mohou, co nejdéle, plnit svou estetickou i ekologickou funkci. Tou je zejména fakt, že část dřevin v aleji slouží jako biotop kriticky ohroženého páchníka hnědého, jehož stanoviště nebude zásahem prakticky vůbec narušeno. Odstraněny budou pouze sekundární větve maximálně do průměru 25 až 30 cm.

Z hlediska estetického a památkového se díky tomuto opatření obnoví historické měřítko aleje a zároveň dojde k obnovení historické pohledové osy Libosad – Jičín, která je v současnosti patrná částečně a pouze v zimních měsících. V částech aleje, kde dřeviny chybí, popřípadě svým stavem ohrožují provozní bezpečnost v aleji, se nabízí prostor pro segmentovou obnovu, kde proběhne celková výměna dřevin. Segmenty budou vytvořeny spíše v menších ucelených plochách tak, aby nedošlo k narušení aleje jako celku, nebo případně narušení biotopu páchníka.

⁶⁰ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 128

Vytvořením segmentů vznikne prostor pro výsadbu nových kvalitních jedinců dřevin - další generaci aleje.

Dřeviny budou vysazeny také na místa, kde v současnosti nebyly schopné růst díky přílišnému zastínění. Světelné podmínky místa se díky uplatnění hlavového řezu rapidně změní.

V aleji budou nahrazeny dřeviny havarijní přímo ohrožující provozní bezpečnost, případně dřeviny nezapěstovatelné pro hlavový řez a mladé výsadby, zejména díky nedostatku světla neuchycené. Vznikne tak nová generace dřevin hodnotných jak z hlediska estetického tak entomologického (viz příloha Farkač, Král).

Na uprázdněná místa budou opět vysazeny lípy (*Tilia cordata*) z české proveniencce. Ty budou postupně zapěstovávány pro aplikaci hlavového řezu.

Podstatná je otázka naložení s pokácenými kmeny lip. U těch bude bezprostředně po pokácení proveden entomologický průzkum, který rozhodne o jejich dalším osudu. Pokud bude v kmenech zjištěna přítomnost páchníka, budou deponovány na několik vytipovaných míst. Nejhodnotnější exempláře budou ponechány na několika menších feloniích přímo v prostoru aleje, ostatní pak budou deponovány na okraj porostu obory v Libosadu. Torza budou ponechána na místě nejméně po dobu tří let.

U mimořádně hodnotných jedinců z hlediska páchníka, které jsou ovšem v kritickém stavu z hlediska bezpečnosti, bylo navrženo ponechání jedince jako stojícího torza v aleji. U jedinců, jejichž stav není zcela kritický a bylo zjištěno, že jsou významným biotopem páchníka, bude provedena stabilizace pomocí aforistických technik (zvláště vázání v koruně), tak, aby byla zajištěna co největší stabilita a bezpečnost těchto dřevin alespoň v krátkodobém horizontu.

Všechna navržená opatření budou prováděna s maximálním ohledem na ponechané jedince i na biotop páchníka jako celek.

Na základě inventarizace a zhodnocení zdravotního stavu dřevin v aleji byly vybrány jedinci, jejichž zdravotní nebo pěstební stav nezajišťuje optimální stav jedinců do budoucna, popřípadě tento stav může přímo ohrozit bezpečnost provozu v aleji.

Z 928 jedinců v současné době rostoucích v aleji bylo původně navrženo ke kácení 279 kusů dřevin.

Po konzultacích s entomology (Doc. Farkač a RNDr. Král) bylo ke kácení navrženo celkem 237 kusů dřevin.

Dřeviny původně navržené ke kácení, a po konzultacích ponechávané, jsou ve výkresové části označeny modrým číslem dřeviny.

U všech dřevin navržených ke kácení byl s entomologem konzultován další postup při likvidaci pokácených stromů.

Dřeviny, jejichž kmeny neobsahují niky vhodné k osídlení páchníkem, jsou určeny k likvidaci dřeva (ve výkresové části označené červeně). Dále jsou vybrány dřeviny, jejichž kmeny musí být zcela určitě deponovány na vhodném místě pro dokončení vývoje larev páchníka a dřeviny, které budou pravděpodobně muset být deponovány pro dokončení vývoje páchníka (o jejich likvidaci či deponii rozhodne odborník v průběhu kácení a zjištění přesného stavu dřeva).

Díky hlavovému řezu a s ním spojené změně světelných podmínek v aleji bude možno dosadit dřeviny i na místa, kde je v současnosti díky nedostatku světla jejich růst nemožný. Vzhledem k těmto okolnostem je možno do aleje vysadit 425 kusů dřevin. Tedy bude možno vysadit o 188 kusů dřevin více, než se jich v současnosti v aleji nachází.

Díky tomuto obnovnému principu bude v aleji zachována věková rozmanitost i různá struktura a stav dřevin. U dřevin, jež jsou v současné době hůře zapěstované, dojde díky ořezu ke stabilizaci. Jejich trvání na stanovišti pak bude výrazně delší. Navíc při obnově téměř třetiny současného počtu dřevin dojde k výraznému omlazení celé aleje.⁶¹ Další významnou akcí bude komplexní obnova EVL Libosad-obora, která je významnou památkou a místem, kam docházejí lidé pro kouzlo z krásné krajiny. „Park u Valdštejnské lodžie nazývaný Libosad, štěpnice a část obory by měly projít v příštím roce kompletní revitalizací. Předpokládané projektované náklady jsou 7 milionů korun s DPH. Město ale žádá o dotaci Státního fondu životního prostředí, kde může získat až 90 % nákladů.“⁶²

⁶¹ Projekt rekonstrukce aleje .pdf (přidáno 17/7/2009) [PDF, 2,3 MB] dostupný online z [http://www.mujičin.cz/regenerace-lipove-aleje/d-874337] k 2.3.2013

⁶² Město podává žádost o dotaci na obnovu Libosadu [DOC, 85 kB] dostupné online z [http://www.mujičin.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5954&id=1279295&n=mesto-podava-zadost-o-dotaci-na-obnovu-libosadu&query=libosad] k 2.3.2013

6 VÝZKUMNÁ ČÁST

6.1 Údaje o zkoumané lokalitě

„Okres Jičín leží v severozápadní části Královéhradeckého kraje. Na severu sousedí s okresem Semily v Libereckém kraji, na východě s okresem Trutnov, na jihu s okresem Hradec Králové a na západě s okresy Nymburk a Mladá Boleslav ve Středočeském kraji. K 31. 12. 2011 se rozlohou 887 km² na celkové ploše Královéhradeckého kraje podílí 18,6 % a je druhým nejmenším okresem v kraji (za okresem Náchod). Z hlediska počtu obyvatel je okres Jičín druhý nejmenší (za okresem Rychnov n. Kn.), k 31. 12. 2011 jich zde žilo 79 686, tj. 14,4 % z celkového počtu obyvatel kraje. Hustota zalidnění je druhá nejmenší v kraji (za okresem Rychnov n. Kn.). Na 1 km² připadá 90 obyvatel.

Rovinatý povrch okresu v jeho jižní části doznává od středu výraznější členitosti, která dominuje na severu okresu. Území se ze středočeské roviny postupně zvedá a přechází od chlumů ve střední části až do krkonošského podhůří na severovýchodě. Okres rozdělil v období třetihor lužický zlom na část rovinnou a část podhorskou. Obě části se odlišují geologickým složením a dobou vzniku hornin. Rovinná část je tvořena usazeninami permokarbonskými a výskytem zkamenělého dřeva a vzácných křemičitých minerálů vzniklých vulkanickou činností v posledních fázích prvohor. Rozhraní představuje Kozákovský hřbet, z větší části již v okrese Semily, a chlupy v okolí města Hořice. Nadmořská výška se tak mění od nejnižší položeného místa okresu s 208 m nadmořské výšky ležící na hranici okresu jižně od Dětenic až po nejvyšší bod okresu Kozinec s výškou 608 m u obce Vidochoh v jeho severní části. Krajina na Libáňsku a Kopidlensku v jižní části okresu se tak výrazně odlišuje od členitého Novopacka a Hořicka na severu a severovýchodě.

Specifikou okresu jsou pískovcové útvary Prachovských skal. Tvoří východní část celé krajinné oblasti zvané Český ráj zasahující na území okresu od západu a severozápadu od Turnova a Mnichova Hradiště v okresech Semily a Mladá Boleslav. Oblast vznikla z pískovcových plošin s nadmořskou výškou kolem 300 m, zvrásněných do hlubokých údolí. Spolu s borovými lesy a rybníky patří k atraktivním, turisty vyhledávaným místům, a to zejména v okolí Jičína a Sobotky.

Na vodní toky není území okresu příliš bohaté. Nejvýznamnějším a také největším vodním tokem je Cidlina pramenící v okrese Semily na úpatí hory Tábor. Protéká od severu k jihu, sbírá do sebe vody všech okolních potoků a říček. Jinak okresem protéká řada drobných vodních toků, které pramení většinou v krkonošském podhůří, jako je např. Studénka, Trnávka, Javorka, Úlibický potok, Rokytky a Bystřice. Druhou největší řekou je Mrlina pramenící poblíž Markvartic a protékající Kopidlnem. Malebný ráz dávají jičínské krajiny rybníky. Jsou využívány zejména pro rekreaci, méně již k hospodářským účelům. Jsou to zejména Jinolické rybníky, rybník Kníže v Jičíně, Dvorecký rybník, Hlíza ve Dřevěnici s veřejnými koupališti, ale také Ostruženský rybník, Šibeňák, Černý a Bílý u Kosti, Pařezský, Valcha u Železnice a Jahodnice. Jejich celková plocha činí 498 ha.

Z celkové rozlohy okresu tvoří 68,2 % zemědělská půda (z toho 76,1 % zabírá orná půda a 17,2 % trvale zatravněné porosty). Lesy pokrývají 21,7 % plochy okresu. Převažují lesy jehličnaté a doubravy, na šterkopískových terasách a pískách jsou borové lesy, na dně miletínského úvalu se nacházejí rozsáhlé ostrovy listnatých lesů.

Ve struktuře obcí převládají obce s počtem obyvatel 200 – 499 (38,7 %) a obce s počtem obyvatel do 199 (36,9 % všech obcí). Z celkového počtu 111 samostatných obcí jich má 10 statut města a 3 statut městyse. Ve třech městech nad pět tisíc obyvatel žily víc jak dvě pětiny (44 %) všech trvale bydlících obyvatel okresu. V sídelní struktuře zaujímá první místo okresní město Jičín s 16 576 obyvateli.

Přirozeným centrem oblasti je okresní město Jičín. Je silniční dopravní křižovatkou, kde se protínají dvě významné tepny silnic I. třídy – silnice č. 16 vedoucí ze Slaného přes Mělník, Mladou Boleslav do Trutnova a dále až na polskou hranici a silnice č. 35 vedoucí z polského Zhořelce přes Liberec do Hradce Králové, Svitav a Olomouce. Město má tedy dobré dopravní spojení s většinou významných center republiky, o čemž svědčí i značné množství dálkových autobusových spojů vedených přes město Jičín. Železniční doprava nemá v okrese velký význam.

V okrese se nachází jedna chráněná krajinná oblast Český ráj, sedm přírodních rezervací a 30 přírodních památek. S ohledem na příznivé klimatické podmínky a pro své přírodní krásy a kulturní památky je oblast vyhledávaným místem pro přechodnou i trvalou rekreaci. Četnost objektů určených pro individuální rekreaci vzrostla výrazně v důsledku vylidňování venkovských obcí. Z míst volné rekreace je nejvíce navštěvován Český ráj, tj. oblast jinolických rybníků, Prachov, okolí Sobotky, Lužan, Dřevěnice a Hořic. Z míst

vázané rekreace je nejvíce objektů umístěno v podhůří Krkonoš v okolí Nové a Staré Paky, ale též na Hořicku, Bělohradsku a samozřejmě i v Českém ráji.

Na základě zákona 314/2002 Sb. o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností bylo na území okresu vytvořeno šest správních obvodů pověřených obecních úřadů - Jičín, Hořice, Kopidlno, Lázně Bělohrad, Nová Paka a Sobotka a tři správní obvody obcí s rozšířenou působností - Jičín, Hořice a Nová Paka.⁶³

Mapa okresu Jičín

Obrázek č.4 zdroj⁶⁴

6.2 Počty a druhy stromů ve zkoumané lokalitě

Terénní výzkum památných stromů probíhal v lokalitě bývalého okresu Jičín. Praktická část je rozdělena obcí. Dle AOPK se zde nachází celkem 29 jednotlivých

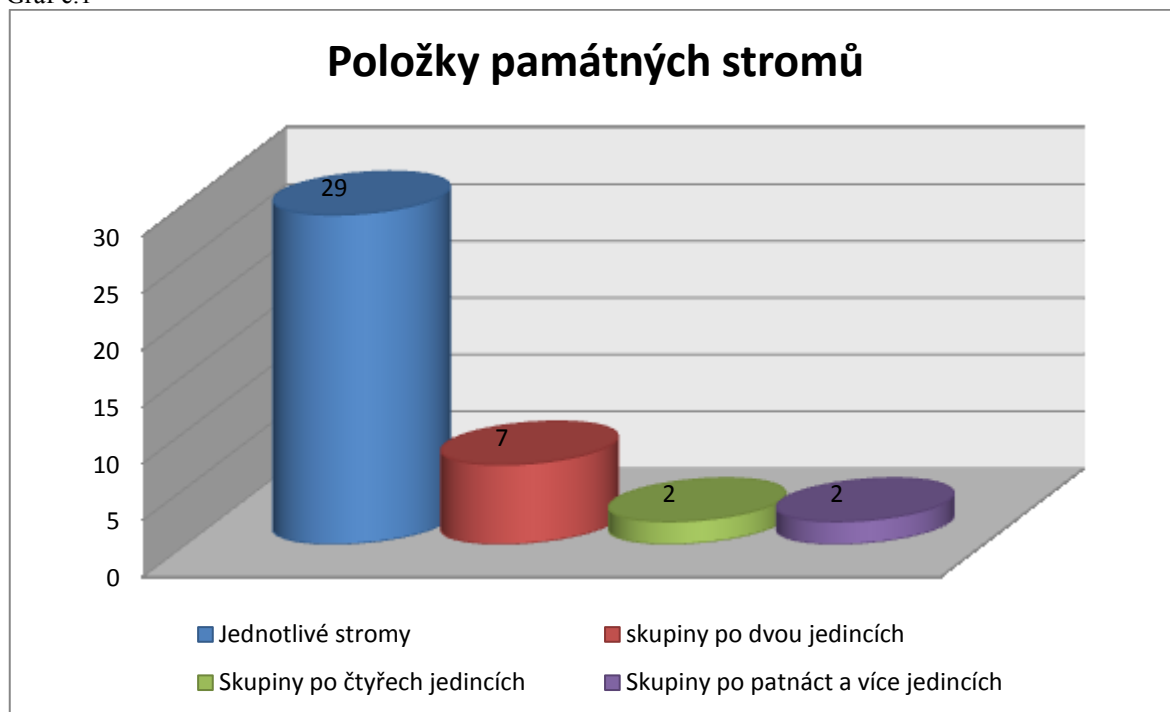
⁶³ Charakteristika okresu Jičín dostupné z [http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/okres_jicin] k 2.3.2013

⁷⁰ dostupné na [[http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_okresu_jicin/\\$File/522_JC.gif](http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_okresu_jicin/$File/522_JC.gif)] k 2.3.2013

⁶⁴ dostupné z [<http://drusop.nature.cz/>] k 15.3.2013

památných stromů. Sedm skupin po dvou jedincích, dvě skupiny po čtyřech jedincích a dvě skupiny po patnácti a více jedincích. Celkově se tedy jedná o 82 památných stromů.

Graf č.1

Vlastní zpracování zdroj⁶⁵

U památných stromů jsou zaznamenány tyto údaje: datum vyhlášení, výskyt, obvod kmene, výška, zdravotní stav, popis, mapa a v příloze fotografie. Veškeré fotografie jsou pořízeny digitálním fotoaparátem Kodak Easy Share Z 612 .

6.3 Charakteristika druhů památných stromů

Borovice

„*Bory šumí po skalínách...*“ zpívá se v naší státní hymně. Keltové pokládali borovici za ohnivý strom (vyráběli z ní louče a pochodně), Germáni za symbol dlouhého, věčného života a vytrvalosti. U borovice se cítí v bezpečí melancholičtí a bolestínští lidé. Jde o rychle rostoucí velmi přizpůsobivou dřevinu, která roste i na vyprahlých vrcholcích pískovcových skal, ale potřebuje dostatek světla. Neopadavý jehličnan může růst do výšky 40 m. Pryskyřice má dezinfekční účinky a sloužila k vykuřování (zahání zlé duchy hádek a

⁶⁵ dostupné z [<http://drusop.nature.cz/>] k 15.3.2013

nesvárů), dnes slouží k výrobě pečetních vosků, terpentýnu, kalafuny a ke smolení sudů. Odvar z výhonků borovice se používá k přípravě čaje proti kašli a bronchitidě i k inhalacím.⁶⁶

Buk

„Vytváří porosty především ve vyšších polohách, asi do 900 n. Dorůstá výšky 40m. Krásné rovné kmeny mají ocelově šedou borku. Pro svou hladkou kůru svádí k vyrývání písmen, což lidé činili již v dávných dobách, proto je od buku odvozeno označení pro písmeno: Buchstabe, bukva. Bukové dřevo je vyhlášeným palivem, slouží k výrobě dřevěného uhlí, ohýbaného nábytku apod. Protože nemá, na rozdíl od jiných druhů dřeva, výraznou chuť, vyrábějí se z něj špachtle k teflonovým pánvím a středové dřívko k mraženým výrobkům. Buk má léčivé účinky při horečce, křečích a žloutence. Má prý kladný účinek na vnímavé lidi. Krásnou a nápadnou formou buku je buk lesní červenolistý, vysazovaný především v parcích jako solitérní dřevina. Podle historických pramenů byly buky vysazovány na oslavu zrušení roboty, takže dnešní mohutné stromy jsou staré 155 let.“⁶⁷

Dub

„Dub byl posvátným stromem našich předků. Byl symbolem nevyčerpatelné životní energie, výdrže a hrdosti. Řekové slyšeli v korunách dubů hlas samotného Dia, pro Němce se stal erbovním stromem. Dub bývá jako dlouhověká dřevina vyhlášeným památným stromem velmi často. Dorůstá do výšky až 40m a dožívá se stáří i přes tisíc let. Dřevo je velmi hodnotné, trvanlivé a odolné vůči škůdcům. Jako léčebný prostředek byl dub využíván indiány, dnes se nejčastěji používá dubová kůra pro svoje protizánětlivé účinky (obsahuje tanin).“⁶⁸

Habr

„Habr známe ve formě keře, tak ve formě stromu. V případě stromů dorůstá habr obecný výšky 20 metrů. Silně kořenící struktura kořenů se rozšiřuje směrem od kmenu spíše horizontálně a zasahuje do značné plochy. Někdy se habr obecný používá i jako

⁶⁶ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 14

⁶⁷ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 15

⁶⁸ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 16

meliorační dřevina. Kůra habru je šedobílá a hladká, velmi často se u mladých stromů plete s bukem lesním.

Dřevo habru je velmi tvrdé a houževnaté, v nábytkářském ani stavebním průmyslu se však příliš nepoužívá, nejčastěji je jeho využití na palivové dřevo, díky jeho značné výhřevnosti a velmi vysoké měrné hmotnosti dřeva. Habr obecný v sobě váže velké množství vody. Z tohoto důvodu je výhřevnost podmíněna dobrým vyschnutím dřeva, které je nutné rozštípat ještě za syrova, protože suchý se prakticky rozštípnout nedá.

Habr je v Česku původní, a velmi rozšířený druh. Vyskytuje se do nadmořské výšky 700 metrů. Na půdní nároky je zcela nenáročný, nalezneme jej ve smíšených a listnatých lesích, na hlinitých, humózních, ale i skřetovitých půdách v teplých a mírně suchých oblastech.⁶⁹

Jasan

„Jasan Yggdrasil byl vesmírným stromem nordické mytologie. Byl zasvěcen bohu Odinovi, jeho kořeny zalévaly bohyně osudu a věřilo se, že z jasanu se narodil první muž, z olše pak žena. Jasan a olše rostou v přírodě skutečně velmi často společně. Původ lidstva s jasanem spojuje ještě jeden kmen severoamerických indiánů, kteří věří, že bůh vstřelil šíp do jasanu, z něhož se pak narodili lidé. Pro Kelty byl jasan symbolem moci a síly vody. Řekové zasvětili jasan bohu války Areovi, který měl oštěp i kopí z jasanu. Jasanové dřevo je tvrdé a pružné, používá se na výrobu náradí, sportovních potřeb a nábytku. Vikingové věřili, že lodě z jasanového dřeva jsou nejbezpečnější.

Dnes je jasan rozšířen v mírném pásu pásnu severní polokoule, a patří k nejvyšším evropským stromům, obvykle dosahuje výšky až 45 metrů. Jeho listy mají ze všech našich dřevin nejsilnější transpiraci, tj. dokážou odpařit nejvíce vody.

V době nouze, naši předkové používali jasanové listí jako krmivo pro dobytek.⁷⁰

„Do věku 40 let roste velmi rychle a svůj výškový růst ukončuje ve věku asi 100 let.“⁷¹

Javor

⁶⁹ Dostupné online z: [<http://www.habry.info/habr-obecný/>] k 2.3.2013

⁷⁰ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 18

⁷¹ DREYER, W., *Stromy a keře*, s. 44

„Po celém světě najdeme na 250 druhů javorů, zvláště oblíbené jsou v Japonsku a Kanadě. Říká se, že čápi si do hnízda dávají javorovou větvičku, aby se hnízdečko vyvedlo, a v Anglii věří, že dítě posazené na javorovou větev bude dlouho žít.

Listy rychle tlejí a jsou vhodné pro kompostování. Lidoví léčitelé používali čaj z listů javoru při horečce, vředech, ječných zrnech a otocích. Javorové listy sloužily jako krmivo pro hospodářská zvířata, zejména ovce a kozy. Ve středověku bychom našli dušené javorové listy s kyselým zelím i na lidském stole. Javorové dřevo se používá v řezbářství a k výrobě hudebních nástrojů.

Nejmenší z našich třech domácích javorů je babyka. Její větévky mají často korkové listy a řapík po utrnutí roní slzu bílé mléčné tekutiny. Rozšířena je po celé Evropě jako dřevina niv a plání, přirozeně roste v dubových a habrových lesích. Roste pomalu, ale není náročná ani na půdu ani na vláhu.⁷²

„Lesníci ho považují za vzorný strom, který roste rovně jako svíčka a poskytuje velmi hodnotné, téměř bílé dřevo.“⁷³

Jírovec

„Dřevina pocházející ze Střední Asie a Balkánu se v roce 1576 dostala do Vídně k botanickému prozkoumání, k nám byla dovezena krátce na to. V českých zemích velmi rychle zdomácněla.

Jírovec má velmi silné letorosty a mezi evropskými listnatými stromy největší pupeny, kterou jsou před vyrašením lepkavé. Nádherné, velké květy připomínají svíce. Také dlaniť složené listy jsou značně velké. Jako památný strom bývá jírovec vyhlašován zřídka, protože nepatří k dlouhověkým dřevinám. Přitom je to oblíbený strom vysazovaný do alejí, zahrádek restaurací i parků. Jeho plody jsou oblíbenou součástí jídelníčku lesní i hospodářské zvěře. Přestože jsou jeho kaštiny hořké, v době hladomorů sloužili jako nouzová potrava i lidem. Léčivé účinky má aesculin, který se vyskytuje v mladých větvích. Silně odvodňuje tkáň a zabraňuje hromadění vody v organismu, povzbuzuje látkovou výměnu a prokrvení. Někteří lidé nosí v kapse plod kaštanu jako talisman. Mezi dětmi je oblíbeným materiálem pro výrobu nejrůznějších figurek.

⁷² NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 18

⁷³ DREYER, W., *Stromy a keře*, s. 37

Od roku 1986 jsou u nás jírovce často napadány motýlkem klíněnkou jírovcovou. Stromy to silně oslabuje, ale zatím přežívají.⁷⁴

Lípa

„V našich zemích začala být lípa chápána jako protiklad germánskému dubu, z něhož pro naše země nikdy nevzešlo nic dobrého. Obrozenci svolávají jako protiklad "Frankfurtskému sněmu" Sjezd všeslovanský a proti "germánskému" dubu volí "slovanskou" lípu. Jde ale jen o symbol, bez duchovního rozměru.

Skutečným oficiálním národním symbolem se lípa se stala roku 1848, kdy na Všeslovanském sjezdu v Praze (během 2. až 12. června) delegáti z Čech, Moravy, Slezska, Slovenska, dále pak Poláci, Rusíni, Chorvati, Srbi, Slovinci a Dalmatinci - tedy zástupci všech porobených slovanských národů, stanovili lípu jako národní symbol postavený proti velkoněmeckým snahám a jako protiváhu velkoněmeckému dubu.⁷⁵

„Lípa je naší národní dřevinou a velmi často bývá vyhlášena památným stromem. V našich podmínkách dosahuje výšky i 40 metrů a stáří až tisíc let. Její květy poskytují důležitou pastvu pro včely, měkké dřevo slouží k řezbářství. Všeobecně je znám léčivý účinek lipových květů na nachlazení, horečku a infekce zažívacího traktu. Uhlí z lipového dřeva slouží proti kolikám a průjmům, ale také ke kreslení. Je stromem lásky, její vůně omamuje a listy mají tvar srdce.⁷⁶

Topol

„Topol bílý (linda) je rychle rostoucí dřevina, která má širokou, rozložitou korunu a dosahuje výšky 30 metrů. Vysazuje se u řek, v ochranných lesních pásech, podél toků, u melioračních kanálů a na lukách. Má nápadně rozdílná tvar i barvu jednotlivých listů - svrchní tmavě zelenou, spodní bíle plstnatou. Jeho dřevo se používá pro výrobu celulózy, překližek, zápalek a dřeváků. Naši předci mladou kůru a pupeny topolů v největší nouzi jedli.

⁷⁴ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 21

⁷⁵ Dostupné online z [<http://druidova.mysteria.cz/STROMY/LIPA.htm>] k 2.3.2013

⁷⁶ NÉMEC, J a kol, *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 23

V minulosti k nám byly zavedeny další druhy topolů, především amerického. Byli vyšlechtěni nejrůznější kříženci, a tak dnes probíhají pro vyhledání a záchranu našeho původního topolu černého.

Staří Řekové považovali tento strom za léčivý a zasvětili ho Herkulovi. Z jeho pupenů se připravoval čaj, který pomáhal při revmatismu, dně a urologických potížích, topol prý může pomoci lidem příliš silně obrácených do sebe.⁷⁷

6.4 Nasbíraná data

Na území bývalého jičínského okresu se nachází celkem 29 jednotlivých stromů, sedm skupin po dvou jedincích, 2 skupiny po čtyřech a 2 skupiny po více jak patnácti jedincích. Budou seřazený abecedně podle místa výskytu a lokality. Nejprve se podíváme na Jičínsko, budou následovat Hořice, Miletín, Lázně Bělohrad, Nová Paka a část CHKO Český ráj. Všechna data jsou zapsaná do tabulek a je provedeno krátké zhodnocení stromů, jejich okolí, důvodu ochrany a v neposlední řadě také značení.

6.4.1 Jičín

1. Dub u Čejkova rybníka

Druh dřeviny:	Quercus robur-Dub letní		
Datum vyhlášení:	5.8.1996		
Kód ÚSOP:	104959		
Počet jedinců:	1	Obec:	Dětenice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	332/3
KÚ:	Brodek	Šířka koruny:	22 m
Výška stromu:	26 m	Stáří:	300 let
Obvod stromu:	562 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°21'56.2"	E: 15°11'10.7"	

⁷⁷ NÉMEC,J a kol, Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, s. 28

Dub se nachází asi dva kilometry od obce Dětenice na hrázi rybníka, kde byla provedena celková úprava rybníku a břehů. Je vcelku v dobrém stavu, pouze by bylo dobré omezit solení v okolí. V roce 2009 byl proveden řez stromu po vichřici, zaznamenán nový řez větve zasahující do silnice. V kmeni je zahojená mrazová trhlina. Strom je chráněn hned z několika pohledů. Za prvé, jako autochtonní druh, za druhé esteticky zajímavý strom, za třetí jako krajinná dominanta, za čtvrté je to významný habitus a za páté významný svým vzrůstem.

2. Lípa v Hrobičanech

Druh dřeviny:	Tilia Platyphylloss - Lípa velkolistá		
Datum vyhlášení:	15.4.2005		
Kód ÚSOP:	104958		
Počet jedinců:	1	Obec:	Sběř
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	
KÚ:	Hrobičany	Šířka koruny:	
Výška stromu:		Stáří:	
Obvod stromu:			
Zdravotní stav:			
Souřadnice:	N:	E:	

Lípa se nacházela na návsi obce u domu č. 20. Po rozhovoru s majitelem domu č.20, bylo zjištěno, že domu se říkalo mezi dvěma lípami. Na levé straně byla památná lípa velkolistá a na pravé straně lípa malolistá. První ze zmiňovaných byla zničena při vichřici v roce 2009 a druhá v roce 2011. V okolí se v současné době dělají terénní úpravy, staví se nebo obnovuje rybníček. Terén je mírně rozježděný.

3. Jivanská lípa

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	1.11.1999		
Kód ÚSOP:	105016		
Počet jedinců:	1	Obec:	Libuň
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	473/6
KÚ:	Jivany	Šířka koruny:	21 m
Výška stromu:	21 m	Stáří:	200 let

Obvod stromu:	468 cm				
Zdravotní stav:	dobrý				
Souřadnice:	N: 50°31'4"	E: 15°17'52"			

Jivánská lípa se nachází na soukromém pozemku u bývalého mlýna v obci Libuň. Je to jedinec mohutného vzrůstu v dobrém stavu. Má širokou nízko posazenou korunu, která má pravidelný tvar. V roce 2001 bylo na stromě provedeno ošetření. V současné době by bylo potřeba odstranit některé suché větve. Okolí je upravené, v okolí stromu nejsou žádné podrosty. Strom byl vyhlášen z důvodu ochrany jako autochtonní druh, esteticky zajímavý strom a z důvodu významného vzrůstu.

4. Lípa u kostela

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)				
Datum vyhlášení:	2.5.1996				
Kód ÚSOP:	104950				
Počet jedinců:	1			Obec:	Kostelec
Kraj:	Královéhradecký			Parcela:	219/1
KÚ:	Kostelec u Jičíněvsi			Šířka koruny:	14 m
Výška stromu:	28 m			Stáří:	150 let
Obvod stromu:	410 cm				
Zdravotní stav:	velmi dobrý				
Souřadnice:	N: 50°22'52.9"	E: 15°19'36.6"			

Lípa se nachází v obci Kostelec nedaleko od obce Jičíněves. Po příjezdu do Kostelce pojedeme rovně až ke kostelu, kde se čtyři metry od vrat ke hřbitovu nachází. V těsné blízkosti po levé straně je nepěkná zelená nádoba na vodu o výšce asi tři metry. Lípa je ve velmi dobrém stavu, ale bylo by potřeba zbavit ji podrostu a upravit okolí. Lípa není označena cedulí památný strom. Vyhlášena je jako autochtonní druh, esteticky zajímavý strom a krajinná dominanta.

5. Kozodírský dub

Druh dřeviny:	Qercus robur - Dub letní				
Datum vyhlášení:	20.2.2004				

Kód ÚSOP:	105068		
Počet jedinců:	1	Obec:	Libáň
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	1551/1
KÚ:	Libáň	Šířka koruny:	18 m
Výška stromu:	24 m	Stáří:	250 let
Obvod stromu:	370 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N: 50°22'11.5"	E: 15°11'26.8"	

Dub se nachází v obci Kozodírky, po pravé straně cesty za tratí, naproti domu číslo 18. U třetího domu od konce vesnice. Směrem od Libáně je potřeba odbočit do prava. Dub je ve velmi dobrém stavu, kmen je nepoškozen, koruna mohutná. Zdálo se mi, že je na části stromu jmelí. Bude důležité, aby se dával pozor při opravě komunikace a při zemědělské činnosti (postřiky, hnojení). Strom je chráněn ze sedmi důvodů. Prvním důvodem ochrany je autochtonní druh, dále pak významný biologicky (z více hledisek), esteticky zajímavý strom, krajinná dominanta, významný habitus, významný stářím a významný vzrůstem.

6. Duřtův dub

Druh dřeviny:	Qercus robur - Dub letení		
Datum vyhlášení:	21.5.2007		
Kód ÚSOP:	105042		
Počet jedinců:	1	Obec:	Libáň
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	29.3
KÚ:	Libáň	Šířka koruny:	25 m
Výška stromu:	26 m	Stáří:	210 let
Obvod stromu:	415 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N: 50°22'34.4"	E: 15°12'55.3"	

Dub se nachází v obci Libáň, po pravé straně při výjezdu z náměstí směrem na Jičín. Umístěn je v soukromé zahradě tak, že není snadné se k němu dostat. Jedná se o krásný, mohutný soliterní strom, který je v dobré zdravotní kondici. Kmen ani koruna není poškozena. Okolí stromu je upravené a čisté. Z dálky jsem pozoroval, že se majitel o strom a jeho okolí dobře stará. Měření nebylo provedeno, protože jsem v lokalitě dvakrát byl, ale

majitele jsem nezastihl doma. Strom je vyhlášen jako autochonní druh, významný biologicky(z více hledisek), esteticky zajímavý strom, dále jako krajinná dominanta a významný habitus.

7. Libáňská borovice

Druh dřeviny:	Pinus sylvestris		
Datum vyhlášení:	26.6.1980		
Kód ÚSOP:	101528		
Počet jedinců:	1	Obec:	Libáň
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	1498/3
KÚ:	Libáň	Šířka koruny:	16 m
Výška stromu:	13 m	Stáří:	300 let
Obvod stromu:	330 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°23'03.9"	E: 15°14'03.5"	

Borovice se nachází na pravé straně na křižovatce polních cest, jižně od kóty Libáň. Z Libáně se musíme vydat směrem do hor, jak říkají místní obyvatelé, asi v polovině kopce je odbočka vlevo a u domu se dáme do prava. Pak musíme jít pěšinou kolem skupiny jírovců, kde se na středu úvozu do Bystřice pod vrchem Libáň nachází. Jedná se o nádherný, zdravý strom, který je vitální. Na kmeni je jizva, pravděpodobně po zásahu bleskem. Koruna je široce deštníkovitá. Strom je chráněn z pěti důvodů. Za prvé jako autochtonní druh, dále pak esteticky zajímavý strom, krajinná dominanta, strom významný stářím a strom významný vzrůstem.

8. Libáňská lípa

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	15.9.2008		
Kód ÚSOP:	105553		
Počet jedinců:	1	Obec:	Libáň
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	1498/3
KÚ:	Libáň	Šířka koruny:	20 m
Výška stromu:	14 m	Stáří:	200
Obvod stromu:	386 cm		

Zdravotní stav:	dobrý				
Souřadnice:	N: 50°23'07.1"	E: 15°14'12"			

Lípa se nachází nedaleko Libáňské borovice, takže cesta je stejná. Z Libáně se musíme vydat směrem do hor, jak říkají místní obyvatelé, asi v polovině kopce je odbočka vlevo za domem, pak musíme jít pěšinou kolem skupiny jírovců, kde se na prvé straně cesty do Bystřice na vrchu Libáň nachází. Bylo by dobré úvoz od borovičky k lípě upravit, protože cesta po rozmáčeném poli není příliš příjemná. V úvozu je trní a stará tráva. V roce 2009 byl proveden radikální ořez po vichřici. Jedná se o dominantního jedince. Koruna je rozložitá, mírně kulovitá a lehce nepravidelná. Strom je významný biologicky (z více hledisek), dále jako esteticky zajímavý strom a krajinná dominanta.

9. Markvartické lípy

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)				
Datum vyhlášení:	5.8.1996				
Kód ÚSOP:	104961				
Počet jedinců:	2	Obec:	Markvartice		
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	1218/1		
KÚ:	Markvartice u Sobotky	Šířka koruny:	16 a 11 m		
Výška stromu:	18 a 14 m	Stáří:	400		
Obvod stromu:	470 - 472 cm				
Zdravotní stav:	silně poškozený				
Souřadnice:	N: 50°25'49.7"	E: 15°11'49.2"			

Jak již z názvu vyplývá, tak se lípy nacházejí v obci Markvartice. V obci objevíme několik půvabných dokladů lidové architektury. Nejhezčí je roubený patrový statek čp.1 s lomenicí a otevřenou pavlačí pocházející z roku 1809. Dále se zde nachází kostel sv. Jiljí, při kterém stávala dvoupatrová roubená zvonice a fara z 18. století, která je proslulá krátkou návštěvou J. Jungmanna. U kostela rostou dvě chráněné lípy, které jsou ve velmi špatném stavu. U první lípy jsou výmladky na kmeni. Lípa má primární korunu a kmen je dutý. Druhá lípa je na tom ještě hůře. Koruna je sekundární, má obrostlé torzo a spoustu výmladku na kmeni. Bude nutné provést ošetření.

10. Ohavečská lípa

Druh dřeviny:	Tilia x vulgaric - Lípa obecná		
Datum vyhlášení:	21.5.2008		
Kód ÚSOP:	105616		
Počet jedinců:	1	Obec:	Ohaveč
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	263
KÚ:	Ohaveč	Šířka koruny:	17 m
Výška stromu:	20 m	Stáří odhad:	150 let
Obvod stromu:	342 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°26'47.2"	E: 15°18'27.1"	

Lípa se nachází v obci Ohaveč, nedaleko od Jičina. Pojedeme do dolní části obce, kde se lípa po pravé straně obecní cesty nachází. Jedná se o mohutného jedince s typickým vzrůstem pro tento druh stromu. Jedinec má sekundární korunu a tvoří dominantu v obci. Okolí je upravené, nedaleko jsou Ostružinské rybníky. Strom není řádně označen. Mezi stromem a domem je naskládané dříví. Nutno odstranit. Ochrana vyhlášena jako esteticky zajímavý strom a krajinná dominanta.

11. Stříbrná lípa v Osenicích

Druh dřeviny:	Tilia tomentosa - Stříbrná lípa		
Datum vyhlášení:	10.12.2007		
Kód ÚSOP:	105552		
Počet jedinců:	1	Obec:	Dětenice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	76
KÚ:	Osenice	Šířka koruny:	22 m
Výška stromu:	26 m	Stáří odhad:	200 let
Obvod stromu:	410 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N: 50°22'14.5"	E: 15°09'35.7"	

Lípa se nachází v obci Osenice. Když se jede směrem od Dětenic, tak na pravé straně silnice u ZŠ proti hřbitovu. Přesněji ve dvoře místní ubytovny. Jedná se o vzrostlou jednotlivou lípu typického vzrůstu. Lípa je velmi dobrém zdravotním stavu, okolí je

upravené a čisté. Na stromě je pouze pár proschlých malých větví, které se sami při větru odlomí. V současné době není, dle mého názoru, potřeba žádná údržba. Strom je chráněn jako významný biologicky (z více hledisek), dendrogicky cenný taxon, estaticky zajímavý strom, krajinná dominant a významný zrůstem.

12. Stará lípa ve Starých Hradech

Druh dřeviny:	Tilia platyphyllos - Lípa velkolistá		
Datum vyhlášení:	7.8.1996		
Kód ÚSOP:	104937		
Počet jedinců:	1	Obec:	Staré Hradky
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	29.1
KÚ:	Staré Hradky	Šířka koruny:	18 m
Výška stromu:	18 m	Stáří odhad:	250
Obvod stromu:	527 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N 50°23'07.5"	E 15°12'43.9"	

Lípa se vyskytuje v obci Staré Hradky, na rohu stodoly číslo popisné 18. Je ve velmi dobrém zdravotním stavu. Je pouze potřeba zamezit poškození stromu zemědělskou výrobou. Je sice ještě v zeleném pásmu, ale nedaleko je již pole. U stromu je podrost, který by bylo dobré v brzké době odstranit. Lípa není řádně označena. Strom je docela těžké najít, nevěděl o něm ani bývalý starosta. Okolí stromu není příliš upravené. Strom je chráněn jako autochtonní druh, dále pak jako esteticky zajímavý strom, historicky důležitý strom, strom významný stářím a významný vzrůstem.

13. Sedlišťský dub

Druh dřeviny:	Quercus robur - Dub letní		
Datum vyhlášení:	31.3.2005		
Kód ÚSOP:	101067		
Počet jedinců:	1	Obec:	Staré hradky
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	23.1
KÚ:	Staré Hradky	Šířka koruny:	16 m

Výška stromu:	19 m		Stáří odhad:	210 let
Obvod stromu:	413 cm			
Zdravotní stav:	dobrý			
Souřadnice:	N 50°23'26.9"	E 15°13'20.9"		

Sedlišťský dub se nachází asi dvacet metrů od okraje lesa v sedlišťské oboře. Abychom se k němu dostali, musíme z hlavní silnice vedoucí na Staré Hradý, u zastávky, odbočit doleva pod svah a u rybníčku odbočit doprava. Dále pak jít až za poslední dům, kde se pěšinou do svahu dostaneme až na konec lesa. Strom je dutý, má typický vzrůst. Je z něho odlomeno několik větví a na kmeni jsou houby. Strom by mohl ohrozit lesnická činnost. Byl proveden radikální řez po vichřici v roce 2009. Důvodem ochrany je autochtonní druh je významný biologicky (z více hledisek). Jedná se o doupný strom, který je pro danou lokalitu velice významný. Dále je významný stářím a vzrůstem.

14. Habr Na Horách

Druh dřeviny:	Carpinus betulus - Habr obecný		
Datum vyhlášení:	5.8.1996		
Kód ÚSOP:	104935		
Počet jedinců:	1	Obec:	Staré Hradý
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	371/1
KÚ:	Staré Hradý	Šířka koruny:	14 m
Výška stromu:	24 m	Stáří odhad:	400 let
Obvod stromu:	569 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N 50°23'02.2"	E 15°13'26.6"	

Habr se nachází skoro na stejném místě jako Libáňská borovice a Libáňská lípa, pouze o kus dál vlevo. Nejlepší je, když se odbočí první odbočkou doleva, dojde se k lokalitě „Na Pile“. Odtud půjdeme doprava nahoru a asi po 80 metrech se dostaneme na hranici smrkového lesa, kde na mýtince roste habr. Má dvanáct kmenů a tím je esteticky velmi zajímavý. Podle pověsti se stáří stromu odhaduje na více než 400 let. Obvod kmenů nebyl měřen, protože měření prováděl Ing.Reš v září 2012. V roce 2008 bylo provedeno ošetření řezem. Ochrana je z důvodu autochtonního druhu, významný biologicky (z více hledisek), esteticky zajímavý strom, významný habitus a významný stářím.

15. Jírovce Staré Hrady

Druh dřeviny:	Aesculus hippocastanum - Jírovec maďál		
Datum vyhlášení:	7.8.1996		
Kód ÚSOP:	104939/ 1 a 2		
Počet jedinců:	2	Obec:	Staré Hrady
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	842/1
KÚ:	Staré Hrady	Šířka koruny:	20 m
Výška stromu:	20 m	Stáří odhad:	
Obvod stromu:	335 a 349		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N 50°23'30.0"	E 15°11'59.7"	

Jírovce se nacházejí za obcí Staré Hrady směrem na Zelenou Lhotu po pravé straně silnice. V blízkosti je pomník u bývalého mlýna. Okolí stromů je neupravené, strom je obrostlý trním a výmladky. Bylo by potřeba toto odstranit. Stromy jsou v celkem dobrém zdravotním stavu, pouze slabší strom má drobně proschlé větve. V roce 2009 byl proveden postřik proti klíněnce jírovcové, dále proveden řez. Problémy by jim mohly působit doprava, zemědělství a udržba komunikace. Chráněné jsou z důvodu krajinné dominanty, součást kulturní památky a významý vzrůstem.

16. Staré lípy u zámku

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	7.8.1996		
Kód ÚSOP:	104938/ 1 a 2		
Počet jedinců:	2	Obec:	Staré Hrady
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	799/3
KÚ:	Staré Hrady	Šířka koruny:	32 m
Výška stromu:	19 m	Stáří odhad:	250 let
Obvod stromu:	370		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N 50°23'08.3"	E 15°12'46.8"	

Lípa se nachází u zámku v obci Staré Hrady. Píši záměrně lípa, protože druhá vyhlášená byla po zásahu bleskem a rozlomení v roce 2002 pokácena. Druhá lípa je v dobrém stavu, pouze ve dvou metrech je dutina a je mírně nakloněna. Okolí je upravené vzhledem k tomu, že se jedná o památku, kam pravidelně chodí návštěvníci. Lípa neustále na očích lidí. Chráněna je z důvodu autochtochnního druhu, esteticky zajímavý strom, historicky důležitý strom, strom významný stářím a významný vzrůstem.

17. Jasan ve Svatojánském Újezdě

Druh dřeviny:	Fraxinus excelsior - Jasan ztepilý		
Datum vyhlášení:	23.8.2004		
Kód ÚSOP:	104957		
Počet jedinců:	1	Obec:	Svatojánský Újezd
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	550/2
KÚ:	Svatojánský Újezd		Šířka koruny: 20 m
Výška stromu:	26 m	Stáří odhad:	200
Obvod stromu:	338 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N 50°25'39.7"	E 15°32'27.0"	

Jasan se nachází v obci Svatojánský Újezd. Jedeme-li směrem na Lázně Bělohrad, přejedeme horizont za obcí Choteč a dostaneme se ke statku, kde odbočíme do prava. Po příjezdu do obce odbočíme, u kostela Sv. Jana Křtitele, do slepé ulice v pravo. Strom se nachází na hraně stodoly. Je v dobrém zdravotním stavu. V okolí je drobný nálet a podrost. Bylo by potřeba tento podrost odstranit. Ochrana je vyhlášena pro autochtonní druh a krajinnou dominatu.

18. Jasan u kostela

Druh dřeviny:	Fraxinus americana - Jasan americký		
Datum vyhlášení:	19.2.1996		
Kód ÚSOP:	104951		
Počet jedinců:	1	Obec:	Sběř
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	146/1
KÚ:	Velešice		Šířka koruny: 20 m

Výška stromu:	22 m			Stáří odhad:	200 let
Obvod stromu:	352 cm				
Zdravotní stav:	výborný				
Souřadnice:	N: 50°19'15,0"	E: 15°25'49.8"			

Jasan se nachází v obci Velešice. Po příjezdu do vesnice odbočíme do prava. Projedeme kolem mlýna a dostaneme se ke kostelu Panni Marie. V parkové zóně stojí vlevo překrásný mohutný jasan. Okolí je krásně upravené, strom je bez náletů a podrostů. Před stromem se nalézá lavička, kde je možnost si odpočinout. Na stromě byl v rocec 2009 proveden řez a provedeno další ošetření. Vyhlášen z důvodu dendrologicky cenný taxon, esteticky zajímavý strom a významný vzrůstem.

19. Lípa ve Velešicích

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)				
Datum vyhlášení:	19.2.1996				
Kód ÚSOP:	104953				
Počet jedinců:	1	Obec:	Sběř		
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	146/1		
KÚ:	Velešice	Šířka koruny:	18 m		
Výška stromu:	14 m	Stáří odhad:	200 let		
Obvod stromu:	480 cm				
Zdravotní stav:	dobrý				
Souřadnice:	N: 50°19'15,6"	E: 15°25'51.7"			

Lípa se nachází nedaleko jasanu amerického v obci Velešice. Po příjezdu do vesnice odbočíme do prava, projedeme kolem mlýna a dostaneme se ke kostelu Panny Marie. V parkové zóně stojí vpravo široce rozložitá lípa, která má boulovatý a dutý kmen. Okolí je krásně upravené, strom má výmladky, které by bylo dobré odstranit. Prostředek stromu je proschlý a to i přesto, že byl v roce 2009 proveden řez. V ochraném pásmu stromu je asfaltové hřiště na nohejbal. Ochrana vyhlášena pro autochtonní druh a esteticky významný strom.

6.4.2 Hořice

1. Kleny v Boháňce

Druh dřeviny:	Acer pseudoplatanus - Javor klen				
Datum vyhlášení:	26.6.1980				
Kód ÚSOP:	101531				
Počet jedinců:	1			Obec:	Boháňka
Kraj:	Královéhradecký			Parcela:	469/1
KÚ:	Boháňka			Šířka koruny:	12-14 m
Výška stromu:	17-21 m			Stáří odhad:	250 let
Obvod stromu:	288 - 353 cm				
Zdravotní stav:	silně poškozený				
Souřadnice:	N: 50°21'49.3"		E: 15°42'25.1"		

Stromy se nacházejí na horizontu u křižovatky silnic Boháňka, Chloumek a Maňovice. Mezi stromy je památník. Dvacet metrů od stromů je obecní úřad. Oba stromy jsou ve špatném zdravotním stavu. Silnější strom je více poškozen. Oba stromy jsou proschlé, velké větve suché a kmeny duté. Druhý strom má pěknou strukturu, ale je mírně nakloněný. Okolí stromu je sice upravené, ale je tam však mírný podrost. Nebezpečí hrozí z údržby a solení komunikací, protože ze dvou stran je asfaltová cesta. Ochrana pro autochtonní druh, jako krajinná dominant a strom významný vzrůstem.

2. Javor u Třebovětic

Druh dřeviny:	Acer pseudoplatanus - Javor klen				
Datum vyhlášení:	26.6.1980				
Kód ÚSOP:	101530				
Počet jedinců:	1			Obec:	Cerekvice nad Bystřicí
Kraj:	Královéhradecký			Parcela:	370
KÚ:	Cerekvice nad Bystřicí			Šířka koruny:	12 m
Výška stromu:	20 m			Stáří odhad:	250 let
Obvod stromu:	363				
Zdravotní stav:	dobrý				
Souřadnice:	50°19'45.6"		E 15°43'09.5"		

Obec Cerekvice nad Bystřicí leží na pravé straně řeky Bystřice. Javor se nachází na rozcestí silnic od žel. stanice Cerekvice z Třebovětic do Cerekvic a Trebovetic. Je to jedinný pozůstatek místní obory. Jedná se o dvoják, který je zhruba z jedné třetiny proschlý. Nebezpečí stromu hrozí především v zimním období solením silnice. Bylo by potřeba dbát více na okolí stromu, protože je obrostlý trním a podrostem. Strom není řádně označen. Proveden zdravotní a sanační řez. Strom je chráněn jako autochtonní druh, jako krajinná dominanta, strom významný stářím a významný vzrůstem.

3. Lípy u Svatogothárdské Lhoty

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	26.6.1980		
Kód ÚSOP:	101523		
Počet jedinců:	4	Obec:	Hořice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	289/3
KÚ:	Doubrava	Šířka koruny:	15 m
Výška stromu:	20 - 24 m	Stáří odhad:	190 let
Obvod stromu:	301-411 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°21'40.7"	E: 15°39'40.1"	

Svatogothardská Lhota je osada, přesněji řečeno část města Hořice v okrese Jičín. Nachází se asi 2 km na východ od Hořic. V roce 2009 tam bylo evidováno 5 popisných čísel. V roce 2001 tam trvale žil pouze jeden obyvatel. Lípy se nacházejí po pravé straně u křížku. Jedná se o skupinu čtyř stromů, kdy ten nejslabší je na tom zdravotně nejhůře. Je na něm houba, větve jsou olámané od větru. Již v minulosti byl proveden sanační řez. Jinak jako celek vypadá velice pěkně, celé okolí je upravené. U dalších stromů jsou mírně proschlé koruny. Je nutno odstranit suché větve a vzniklé rány důkladně konzervovat.

4. Holovouská lípa

Druh dřeviny:	Tilia cordata		
Datum vyhlášení:	26.6.1980		
Kód ÚSOP:	101529		
Počet jedinců:	1	Obec:	Holovousy
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	5/1
KÚ:	Holovousy v Podkrkonoší	Šířka koruny:	22 m
Výška stromu:	26 m	Stáří odhad:	350 let
Obvod stromu:	440 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N 50°22'31.1"	E 15°34'45.7"	

Lípa se nachází v obci Holovousy. Po příjezdu na náves odbočíme do prava, podél zámecké zahrady dojedeme ke skladu ovoce. Lípa je mohutná. Je však, škoda v jakém se nachází prostředí. Lípa je celá zarostlá vysokou trávou, podrosty a trním. Bylo by potřeba provést kompletní úklid. Kmen stromu je dutý a vyhnílý. Má otevřenou dutinu. Větve v koruně stromu jsou proschlé. Dutinu je třeba vyčistit a zakrýt. Na stromě je jeden pahýl, který by bylo potřeba uříznout. Na stromě jsou provedeny dvě vazby. Chráněn je jako autochtonní druh, strom významný stářím a významný vzrůstem.

5. Sobčické lípy

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lipa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	26.6.1980		
Kód ÚSOP:	101524		
Počet jedinců:	2/1	Obec:	Sobčice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	372
KÚ:	Sobčice	Šířka koruny:	22 m
Výška stromu:	26 m	Stáří odhad:	270 let
Obvod stromu:	452 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°22'30.1"	E: 15°31'06.3"	

Ke stromu se dostaneme tak, že ze silnice směrem na Hořice uhneme do prava na obec Sobčice. Po přejetí železničního přejezdu a ujetí asi sedmdesáti metrů, je po levé

straně u kříže Sv. Jana Křtitele. V současné době je v Sobčicích už pouze jedna lípa. Druhá Žižkova lípa byla pokácena kvůli barokní soše. Strom je v dobré zdravotním stavu, pouze by bylo potřeba provést zesvětlení koruny (odstranění proschlých větví). Dále se zde nachází drobný podrost. Ochrana vyhlášena pro autochtonní druh, jako součást kulturní památky, významný stářím a významný vzrůstem.

6.4.3 Miletín

1. Lípa v Podemládi

Druh dřeviny:	Tilia cordata -Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	5.8.1996		
Kód ÚSOP:	104948		
Počet jedinců:	1	Obec:	Borek
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	248/2
KÚ:	Borek u Miletína	Šířka koruny:	24 m
Výška stromu:	24 m	Stáří odhad:	300 let
Obvod stromu:	590 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°26'45.2"	E: 15°39'31.7"	

Lípa se nachází na samotě v Podemládi u stodoly. Při cestě z Miletína na Lázně Bělohrad odbočíme doleva na Brodek. Na návsi uhneme do kopce, přejedeme horizont a jsme na místě. Lípa se nachází na naučné stezce Po stopách K.V.Raise. Strom je v dobrém zdravotním stavu. Jedná se o troják, přičemž je jedna větev až ke kmeni prasklá. Na stromě jsou provedeny dvě vazby. Dále bylo provedeno ošetření dutiny a řez. Strom je vyhlášen z důvodu autochtonního druhu, esteticky zajímavý strom, krajinná dominant, strom významný stářím a významný vzrůstem.

2. Žižkovi duby v Miletíně

Druh dřeviny:	Quercus robur - Dub letní		
Datum vyhlášení:	26.6.1980		
Kód ÚSOP:	101526		
Počet jedinců:	2	Obec:	Miletín

Kraj:	Královéhradecký		Parcela:	1060
KÚ:	Borek u Miletína		Šířka koruny:	
Výška stromu:	torza 4 a 7,5 m		Stáří odhad:	600 let
Obvod stromu:	543-593			
Zdravotní stav:	silně poškozený			
Souřadnice:	N: 50°23'53.9"	E: 15°39'35.7"		

Stromy se nacházejí po pravé straně polní cesty u PR Miletínské Bažantnice, která je vedena jako ZCHÚ. Stromy jsou vedeny jako zaniklé, když se jim při vichřici ulomili koruny stromů a vznikla torza o čtyřech a sedmi a půl metrech. Ochrana vyhlášena jako autochtonní druh, doupný strom, významné torzo stromu a strom významný stářím.

3. Lípa v Želejově

Druh dřeviny:	Tilia platyphyllos - Lípa velkolistá			
Datum vyhlášení:	15.5.1998			
Kód ÚSOP:	104936			
Počet jedinců:	1	Obec:	Borek	
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	447/1	
KÚ:	Borek u Miletína		Šířka koruny:	12 m
Výška stromu:	10	Stáří odhad:	300 let	
Obvod stromu:	520			
Zdravotní stav:	silně poškozený			
Souřadnice:	N: 50°25'51.0"	E: 15°39'43.7"		

Lípa se nachází v obci Brodek v části obce Želejov na návsi v pravo. Pod lípou je starodávný statek a vedle lípy je zastávka. Jedná se o strom s pověstí, kdy se uvádí, že byla vysazena v době husitů a koruna byla tvarována do kalichu. Strom je silně poškozený. V kmeni stromu je dutina, která je široká přibližně jedna celá sedm metrů. V minulosti bylo provedeno její ošetření. Strom je chráněn jako autochtonní druh, strom s pověstí a jako významný habitus.

6.4.4 Lázně Bělohrad

1. Dub u rybníka Byšičky

Druh dřeviny:	Quercus robur - Dub Letní		
Datum vyhlášení:	5.8.1996		
Kód ÚSOP:	104960		
Počet jedinců:	1	Obec:	Lázně Bělohrad
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	769/2
KÚ:	Brtev	Šířka koruny:	23 m
Výška stromu:	28 m	Stáří odhad:	400 let
Obvod stromu:	660 cm		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°25'21.7"	E: 15°36'20.1"	

K dubu se dostaneme tak, že těsně pře městem Lázně Bělohrad odbočíme doleva a pokračujeme po silnici pět set metrů. Erbenův dub, takové je lidové označení pro památný dub letní, se nachází na hrázi rybníka Byšička. Lidové označení Erbenův dub je spojeno s pověstí, že právě zde se K. J. Erben inspiroval při psaní balady Svatební Košile. Stáří dubu je odhadováno na více jak 400 let. U paty stromu se nachází rozsáhlá houba. Okolí stromu je však upravené a čisté. Strom je chráněn pro autochtonní druh, doupný strom, esteticky zajímavý strom, dále jako krajinná dominant a strom významným stářím.

2. Bělohradský buk

Druh dřeviny:	Fagus sylvatica - Buk lesní		
Datum vyhlášení:	20.11.2002		
Kód ÚSOP:	105015		
Počet jedinců:	1	Obec:	Lázně Bělohrad
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	29
KÚ:	Lázně Bělohrad	Šířka koruny:	22 m
Výška stromu:	31 m	Stáří odhad:	300 let
Obvod stromu:	492		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°25'45.1"	E: 15°34'50.7"	

Strom se nachází v zámeckém parku v oplocené části po pravé straně silnice směrem na Jičín mezi MŠ a zámkem. Okolí stromu je upravené a čisté. Strom není řádně označen. Vzhledem k tomu, že se jedná o lázeňské město, pohybuje se po parku spousta lidí a strom je neustále na očích. Jedná se o dvoják, který je potřeba vázat. V roce 2009 byl proveden zdravotní a bezpečnostní řez, dále byla ošetřena dutina. Byla proveden bezpečnostní vazba a tím zabezpečení koruny. Na místě byly nalezeny plodnice hub. Strom je chráněn jako autochtonní druh, esteticky zajímavý strom. Je to také součást kulturní památky, strom významný vzrůste a významný stářím.

6.4.5 Nová Paka

1. U borovičky

Druh dřeviny:	Pinus sylvestris - Borovice lesní		
Datum vyhlášení:	26.6.1980		
Kód ÚSOP:	101527		
Počet jedinců:	1	Obec:	Pecka
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	273/2
KÚ:	Kal	Šířka koruny:	9 m
Výška stromu:	14 m	Stáří odhad:	100 let
Obvod stromu:	199 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N: 50°28' 18.8 "	E: 15°37'23.1"	

Strom najdeme, když pojedeme z Kalu směrem na Pecku. Stojí po pravé straně silnice v poli, s místním názvem „ U borovičky“. Borovice je zdravá, pouze má v kůře stromu dvě zahojené jizvy od blesku. Koruna je děštníkovitá a rozložitá. Okolí je vcelku upravené. Strom není označen. Chráněna je pro autochtonní druh, také jako esteticky zajímavý strom, ochrana genofondu a krajinná dominanta.

2. Předslavská lípa

Druh dřeviny:	Tilia platyphyllos - Lípa velkolistá
----------------------	--------------------------------------

Datum vyhlášení:	3.9.1996		
Kód ÚSOP:	104956		
Počet jedinců:	1	Obec:	Stará Paka
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	247
KÚ:	Ústí u Staré Paky	Šířka koruny:	16 m
Výška stromu:	15 m	Stáří odhad:	570 let
Obvod stromu:	648 cm		
Zdravotní stav:	silně poškozený		
Souřadnice:	N: 50°31'08.8"	E 15°27'19.4"	

Strom nalezneme na soukromém pozemku po pravé straně silnice, v mírném svahu, vedle dřevěné budovy, kde dříve stála tvrz. Před stromem k silnici stojí rodinný domek. Při pohledu z přejezdu jsou po levé straně koleje a po pravé straně silnice č. 283. Okolí lípy není příliš upravené. Je tam spousta podrostu, který je potřeba pravidelně vyřezávat. Strom je ve velmi špatném zdravotním stavu. Bylo provedeno odstranění suchých větví, úprava koruny po poškození větrem, dále byl proveden redukční řez a vazba koruny. Bylo by potřeba požádat o dotaci a na stromu nechat předělat vazby. Na levé větvi je zarostlá kovová obruč, na pravé straně je vazba na chártajícím vršku větve, který by se mohl odlomit a strom rozpúlit. Ochrana je vyhlášena pro autochtonní druh, historicky důležitý strom, strom významný stářím a významný vzrůstem.

3. Roškopovská babyka

Druh dřeviny:	Acer campestre - Javor babyka		
Datum vyhlášení:	12.9.2006		
Kód ÚSOP:	104805		
Počet jedinců:	1	Obec:	Stará Paka
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	809/1
KÚ:	Roškopov	Šířka koruny:	17 m
Výška stromu:	16 m	Stáří odhad:	250 let
Obvod stromu:	303		
Zdravotní stav:	dobrý		
Souřadnice:	N: 50°31'13.8"	E 15°28'34.0"	

Babyku najdeme severozápadně na louce, zhruba třista metrů od zemědělského střediska, v obci Roškopov, která se nachází severozápadně od Staré Paky při potoku Oleška. Babyka je v dobrém stavu. Strom má rozložitou korunu s nízko posazenými větvemi. Na kmeni jsou patrné trhliny. U stromu je podros, který by bylo potřeba odstranit. Strom není řádně označen. Ochrana je vyhlášena pro autochtonní druh, krajinnou dominantu a strom významným vzrůstem.

4. Lípa u Vidonic

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	6.5.1996		
Kód ÚSOP:	104955		
Počet jedinců:	1	Obec:	Pecka
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	293/1
KÚ:	Vidonice	Šířka koruny:	6 m
Výška stromu:	11 m	Stáří odhad:	
Obvod stromu:	298 cm		
Zdravotní stav:	silně poškozený		
Souřadnice:	N: 50°28'36.9"	E: 15°37'55.9"	

Lípu najdeme, když pojedeme z Vidonic směrem na Pecku po pravé straně v poli u odbočky k objektu masné výroby. Lípa je velmi špatném stavu, okolí je neupravené, spousta podrostu, který by bylo potřeba odstranit. Na stromě jsou suché drobné větve, které by bylo také potřebné odstranit. Dále se na stromě nachází spousta výmladků a podrost. V minulosti již byla provedena vazba, odstranění výmladků. Dále bylo doporučeno sledování dutiny. Nebezpečí pro strom představuje zemědělství. Ochrana vyhlášena pro autochtonní druh, historicky důležitý strom, dále jako krajinná dominantu a strom významným vzrůstem.

5. Morávkův buk

Druh dřeviny:	Fagus sylvatica - Buk lesní		
Datum vyhlášení:	14.4.2006		
Kód ÚSOP:	104725		
Počet jedinců:	1	Obec:	Úbislavice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	662/1

KÚ:	Zboží u Nové Paky	Šířka koruny:	26 m
Výška stromu:	29 m	Stáří odhad:	150 let
Obvod stromu:	470 cm		
Zdravotní stav:	výborný		
Souřadnice:	N 50°29'04.5"	E 15°26'47.1"	

Strom najdeme, když uprostřed obce Zboží, za posledním domem, odbočíme doleva a následně do lesa, kde se dub nachází nad pramenem Tužínky. Strom je velice vytální, zdravý. Okolí je typické pro lesní porost. U stromu je podrost, který by bylo dobré odstranit. V minulosti proveden redukční řez. Strom není řádně označen. Strom je chráněn jako autochtonní druh, esteticky zajímavý strom, rodový strom a strom významný vzrůstem.

6.4.6 CHKO Český ráj

1. Lípy u sochy sv. Prokopa v Libošovicích

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	6.11.2003		
Kód ÚSOP:	101518		
Počet jedinců:	4	Obec:	Libošovice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	824/1
KÚ:	Libošovice	Šířka koruny:	6 - 10 m
Výška stromu:	20- 26 m	Stáří odhad:	165 let
Obvod stromu:	206 - 303 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N : 50°29'25.7"	E: 15°09'47.3"	

Jedná se o skupinu čtyř lip malolistých, které se nacházejí na návsi u sochy sv. Prokopa. Lípy jsou ve velmi dobrém zdravotním stavu, pouze je tam drobný podrost. Nejslabší lípa má v obvodu kmene 203 cm a nejsilnější 296 cm. Okolí je upravené a čisté. Jsou zasazeny do krásného prostředí. Lípy byli v roce 2003 ošetřeny řezem, při kterém byly sníženy koruny o pět metrů. Lípy jsou chráněny jako historicky důležité stromy a krajinná dominanta, vzhledem k tomu, že jsou v CHKO dochází k překryvu.

2. Stromy na návsi v Nepřívěci

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)a Aesculus hippocastatum-Jírovec maďal		
Datum vyhlášení:	6.11.2003		
Kód ÚSOP:	101517		
Počet jedinců:	20	Obec:	Libošovice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	74/2, 758/1,
KÚ:	Nepřívěc	Šířka koruny:	5-13 m
Výška stromu:	11-20 m	Stáří odhad:	150 let
Obvod stromu:	174-411 cm		
Zdravotní stav:	výborný		
Souřadnice:	N: 50°29'03.9"	E: 15°10'07.3"	

Jedná se o skupinu stromů, které se nacházejí na návsi v obci Nepřívěc. Ve skupině se nacházelo šetnác kusů lip malolistých a šet kusů jírvce maďálu. V roce 2012 byla rozhodnutím SCHKO Český ráj zrušena ochrana 2 ks lip srdčitých z důvodu výskytu plodnice šupinovky. Lípy byly pokáceny a ostatní ošetřeny. Jedná se významnou dominantu v obci. Okolí je upravené, je vidět, že se o všechny stromy obec dobře stará. Stromy nemají ani žádný podrost. Raritou zůstává strom, který se nachází na soukromém pozemku a roste jakoby ze střechy dřevníku, který je okolo postaven. Ochrana vyhlášena z důvodu významného krajinného prvku, i zde dochází k překryvu.

3. Semtinská lípa

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	6.11.2003		
Kód ÚSOP:	101525		
Počet jedinců:	0	Obec:	Libošovice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	100
KÚ:	Podkost	Šířka koruny:	
Výška stromu:		Stáří odhad:	300 let
Obvod stromu:			
Zdravotní stav:	mrtvý strom		
Souřadnice:	N 50°29'07.3"	E 15°08'58.9"	

Semtinská lípa se nacházela vlevo od silnice z Libošovic do Podkosti. Údajně byla vysazena kolem roku 1700. Lípa nesla poselství našich předků. I Fráňa Šrámek se touto krajinnou dominantou inspiroval. Její konec nastal dne 27.5.2000, kdy spadla při vichřici. Torzo stromu bylo zachováno a ochrana nerušena. V roce 1984 byla v místě vysazena nová lipka. V roce 2000 bylo torzo zastřešeno. V květnu roku 2012 torzo semtínské lípy vyhořelo. U stromu byl výmladek, který byl poškozen a musel být ze strany straré lípy ořezán. Vyhlášen jako historicky důležitý strom. Strom není oznamčen.

4. Lípy v Malé Lhotě

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá)		
Datum vyhlášení:	30.9.1993		
Kód ÚSOP:	101520		
Počet jedinců:	2	Obec:	Libošovice
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	485
KÚ:	Rytířova Lhota	Šířka koruny:	16 a 19 m
Výška stromu:	25 a 27 m	Stáří odhad:	200 let
Obvod stromu:	328 a 409 cm		
Zdravotní stav:	výborný		
Souřadnice:	N 50°30'23.5"	E 15°10'00.5"	

Nachází se asi 1,5 km na severozápad od Libošovic. V katastrálním území Rytířova Lhota leží i Malá Lhota. Lípy se nacházejí na návsi v Malé Lhotě. Jedná se o krásné, zdravé jedince ve výborném stavu. V minulosti byla provedena různá opatření, jako například instalace pevného kovového táhla. V roce 1997 instalace dalšího táhla, tentokrát z textilního materiálu a na podzim v roce 2000 byl proveden zdravotní řez. Okolí lip je upravené, je tam mírný podrost, který bude stačit vystříhat nůžkami. Na pravo od lip je překrásná kamenná želva. Ochrana vyhlášena jako významná krajinná dominanta.

6. Skupina stromů ve Vestci

Druh dřeviny:	Tilia cordata - Lípa malolistá(srdčitá), Tilia plarhyhyllus-Lípa velkolistá, Populu alba- Topol bílý, Aesculus hippocastatum-Jírovec maďál, Sophora japonica -Jerlín japonský
Datum vyhlášení:	30.10.1993

Kód ÚSOP:	101519		
Počet jedinců:	17	Obec:	Veliš
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	757/1, 59
KÚ:	Vesec u Jičina	Šířka koruny:	7 - 16 m
Výška stromu:	14 - 22 m	Stáří odhad:	200 let
Obvod stromu:	213 407 cm		
Zdravotní stav:	výborný		
Souřadnice:	N: 50°30'23.5"	E: 15°10'00.5"	

Skupina stromů se nachází v obci Vesec, který je asi 1 km jižně od Libošovic. Stromy jsou na návsi vedle požární nádrže a hasičské zbrojnice. Ve skupině je jedenáct kusů lip malolistých, dvě lípy velkolisté, dvakrát topol bílý, jírovec maďal a jerlín japonský. Okolí je čisté a upravené. Legenda vypráví o topolu před č.p.15 zvaný „Oliva“, který byl v roce 1867 pokácen. Jeho obvod kmene činil 970 cm, následný topol byl pokácen v roce 1976 a v roce 1978 byl již potřetí na stejném místě vysazen nový topol, který má vsoučasné době 396 cm. Ve vsi se dochovalo mnoho krásných roubených staveb využívaných většinou jako rekreační chalupy. V obci se také natáčelo několik scén z filmů Jára Cimrman ležící, spící, Jak dostat tatínka do polepšovny, nebo V zámku a podzámčí. Okolí stromů je upravené. Stromy byly vyhlášeny jako krajinná dominanta a součást kulturní památky.

6. Dub v Zámostí na návsi

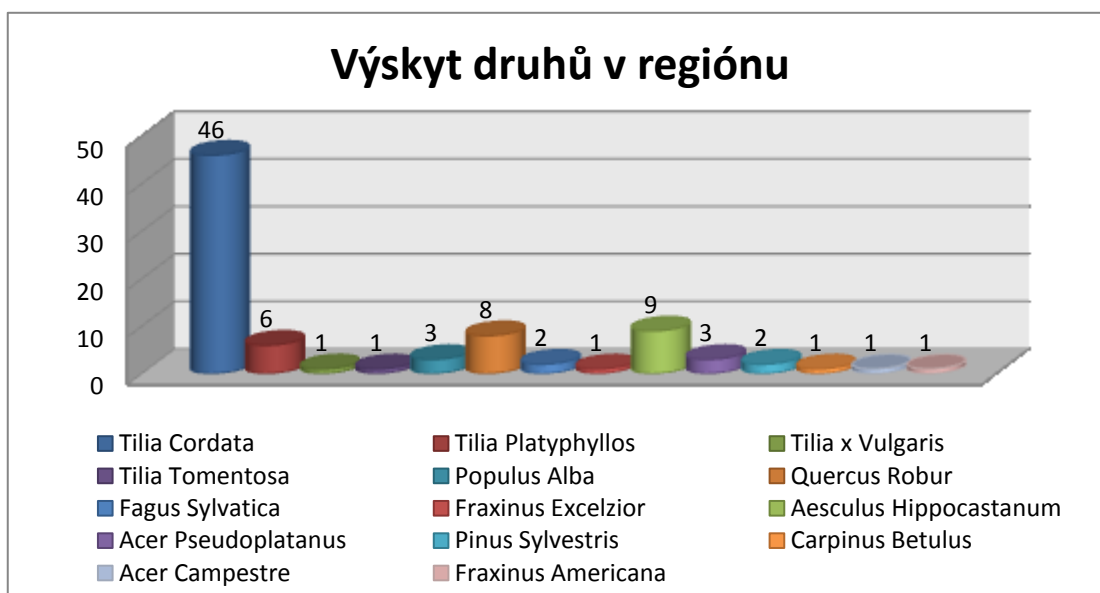
Druh dřeviny:	Quercus robur - Dub letní		
Datum vyhlášení:	16.8.2006		
Kód ÚSOP:	104799		
Počet jedinců:	1	Obec:	Zámostí- Blata
Kraj:	Královéhradecký	Parcela:	10
KÚ:	Zámostí	Šířka koruny:	23 m
Výška stromu:	23 m	Stáří odhad:	250 let
Obvod stromu:	462 cm		
Zdravotní stav:	velmi dobrý		
Souřadnice:	N: 50°28'17.2"	E: 15°15'13.4"	

Obec Zámostí-Blata a její část katastrálního území se nachází v západní části Prachovských skal. Strom je situován do středu obce na soukromém pozemku v Zámostí, ve směru od obce Blata po pravé straně u domu č.p. 5. Okolí stromu je upravené, jedná se o zahradu. Strom je v dobrém zdravotním stavu, je vitální. Označení je provedeno. Na stromu byl proveden zdravotní a bezpečnostní řez. Strom je chráněn jako krajinná dominanta a strom významný vzrůstem.

6.5 Zhodnocení výsledků a doporučení

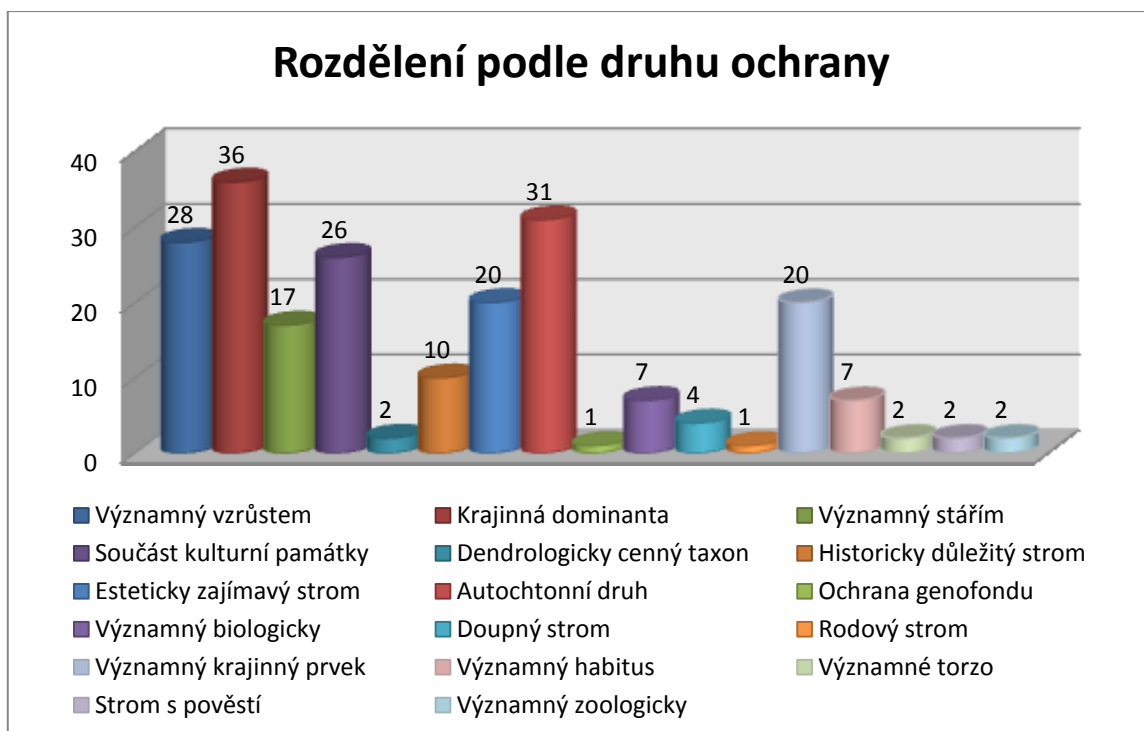
V následujících tabulkách a grafech jsem se snažil shrnout všechny informace o památných stromech na území bývalého Jičínského okresu, které se mi povedli shromáždit při terénním výzkumu. Jedná se o kompletní přehled stromů v této lokalitě, bez stromů, které byly zrušeny nebo zanikly. Dle mého názoru je druhové zastoupení v lokalitě dobré. Byl nalezen *Picea abies* – Smrk ztepilý s obvodem kmene 212 cm. Vzhledem k tomu, že smrk není zastoupen, bude zpracováno jeho navržení. Největší zastoupení v lokalitě má *Tilia cordata* – Lípa malolistá. Toto není nic divného, když je lípa náš národní strom.

Graf č. 2: Výskyt druhů v regionu

V následujícím grafu je znázorněn druh ochrany u jednotlivých stromů. Některé stromy mají až sedm druhů ochrany, ale jsou i jedinci, kteří jsou vedeni pouze jako krajinná dominanta.

Graf č. 3 : Rozdělení podle druhu ochrany

V následující tabulce bych rád poukázal na dva roky. Jedná se o rok 1996 a 2003, kdy došlo k masivnímu nárůstu evidovaných a vyhlášených památných stromů.

Tabulka č.3: Třídění podle počtu vyhlášení v daném roce

Rok vyhlášení	Počet stromů	Rok vyhlášení	Počet stromů
1995	0	2004	2
1996	16	2005	2
1997	0	2006	3
1998	1	2007	2
1999	1	2008	2
2000	0	2009	0
2001	0	2010	0
2002	1	2011	0
2003	41	2012	0

Na další tabulce můžeme vidět, že se dochovalo i několik veteránů, kteří svojí krásou a majestátností doplňují ráz zdejší krajiny.

Tabulka č.4: Rozdělení kategorie podle stáří stromů

Počty stromů dle kategorií	Počet
Veteráni	9
Dospělci	72
Dorostenci	1

Při práci v terénu jsem mnohokrát narazil na skutečnost, že ne vždy se o přírodní bohatství, které nám zanechali naši předkové dobře staráme. V mnoha případech byl strom zarostlý a okolí neupravené. V lokalitě výskytu se na žádném místě nenacházely informační tabule, které by návštěvníky upozornily na přítomnost něčeho tak majestátního a s takovým odkazem, jako je památný strom.

Pár stromů mělo poraněné i kořenové náběhy, což je pravděpodobně způsobeno necitlivým chováním pracovníků v zemědělství při práci v okolí stromů. Dalším škůdcem v lidské podobě je vandal, který do kůry stromů vyřezává vzkazy a jiné nemístné věci. Nejvíce poškozeny jsou buky pro svou hladkou kůru. Dvě třetiny stromů nebyly dlouhou dobu zbaveny podrostu a výmladků, ať na kmeni nebo z kořenového systému. Památný strom v Hrobičanech je od roku 2009 již hisorií, protože byl vyvrácen při vichřici. U stromů v Kostelci, U Borovičky, v Roškopově, ve Zboží u Nové Paky, v Lazních Bělohrad, v Želejově, v Ohavči, Jírovce a Stará lípa ve Starých Hradech, Třeboveticích nebylo žádné řádné označení, které by upozorňovalo na to, že toto je státem chráněný památný strom. V jednom případě byla špatně určena obec. Jedná se o stromy na návsi ve Vesci, kde je uvedena jako obec Veliš, což není možné. Stromy jsou v CHKO Český ráj, takže se jedná o Vesec u Libošovic.

Dále bylo nalezeno několik stromů, u kterých by stálo zauvažovat nad jejich navrhnutím. V několika případech se cedulka na místě vyskytovala, ale byla poškozena střelnou zbraní. Nalezeny byly také stromy, kde je malá cedulka, že jde o evidovaný strom. V tomto případě byla situace ještě horší, protože cedulky byly poškozeny skoro na všech stromech.

Celý soupis poznatků, fotografií a návrhu na zlepšení situace na poli ochrany památných stromů bude předán na odbor životního prostředí MÚ v Jičíně.

Obr. 4 : mapa navštívených památných stromů v dané lokalitě

Vlastní zpracování na www.mapy.cz

7 ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo přiblížit památné stromy, chráněné prvky kulturní krajiny v celé jejich komplexnosti.

Na začátku své diplomové práce jsem uvedl, že památné a významné stromy považuji za velmi dominantní prvky v krajině a také již v historii bylo stromům v lidské společnosti přiřazeno významné místo. Při teoretické části a zvláště pak při praktické části jsem si uvědomil, jak je problematika péče o památné stromy důležitou součástí našeho života. Bylo by dobré, kdyby si většina lidí mohla uvědomit ten veliký historický odkaz a stromy ve svém okolí chránili ne jen před vandaly, ale i sami před sebou, aby nám vydržely pro další generace.

V praktické části diplomové práce se zabývám komplexním pohledem na strom. Pohled na strom jako dřevinu, krajinný prvek nebo jako dominantu našeho okolí. Velmi podstatná je také kapitola zabývající se právní ochranou stromů, přiblížena je jak ochrana dřevin v minulosti, tak i v současné době s vyžitím programů EU.

Dále pak navazuje kapitola Péče o památné stromy, která objasňuje legislativní ochranu konkrétně u památných stromů. V této kapitole jsou přiblíženy procesy navrhování, vyhlásování a evidence památných stromů.

V poslední kapitole v rešeršní části je popsána technologie údržby památných stromů. Kapitola se zabývá jejich řezem a konzervačním ošetřením.

Z mého pohledu nejdůležitější částí práce je výzkumná část, i když i teorie je velmi důležitá, která je zaměřená na lokalizaci míst výskytu památných stromů na území bývalého jičínského okresu. Konkrétně se jedná o stromy v Jičíně, Hořicích, Miletíně, Lázních Bělhrad, Nové Pace a v části CHKO Český ráj.

Navštívil jsem celkem 29 soliterních památných stromů sedm skupin stromů po dvou jedincích, dvě skupiny po čtyřech jedincích a dvě skupiny stromů po více jak patnácti jedincích, když v jednom případě se jednalo o sedmnáct stromů a ve druhém o stromů dvacet. Po lokalizaci stromu bylo popsáno místo výskytu, zapsány souřadnice GPS, strom stručně popsán, zhodnoceno okolí stromu a jeho zasazení v krajinném rázu. Podle vlastního zhodnocení byly stromy zařazeny do jedné z pěti klasifikačních tříd zdravotního stavu. Dále provedeno měření obvodu kmene ve výšce 130 cm nad zemí, šířky koruny a výšky stromu, u některých je také vylíčena historická událost, která se ke stromům váže.

Stromy byly vyfotografovány a souřadnice zaznamenány do map, které usnadní dohledání uvedených stromů i pro případné zájemce z řad široké veřejnosti.

Památné stromy jsou odkazem našich minulých generací a podle toho bychom se měli k nim chovat. Za pomoci příslušných orgánů státní správy, ale i samospráv se snažit o co možná nejlepší ochranu přírodního bohatství, s cílem jeho zachování pro další generace naší společnosti.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DREYER, W. Stromy a keře. Praha: Pavel Dobrovský – Beta, 2004. ISBN 80-7306-133-3

HRUŠKOVÁ, M., TUREK, J. Památné stromy. Praha: Silva Regina, 1995

HRUŠKOVÁ, Marie. Kult stromů v zemích Koruny české. Praha : Abonent ND, 2005. 160 s. ISBN 80-7258-211-9

KOLAŘÍK, Jaroslav. Péče o dřeviny rostoucí mimo les- I. Vlašim : ČSOP, 2003. 87 s. ISBN 80-86327-36-1.

KOLAŘÍK, Jaroslav. Péče o dřeviny rostoucí mimo les- II. Vlašim : ČSOP, 2005. 710 s. ISBN 80-86327-44-2.

KLVAČ, P. at. al., Sborník studentské arboristické konference. Mělník: VOŠZ Mělník, 2011.

NĚMEC, J. Památné stromy v Čechách na Moravě, ve Slezku. Praha: Olympia, 2003. ISBN 80-7033-781-8

NOVOTNÁ, D. Úvod do pojmosloví v ekologii krajiny. Praha: MŽP, 2001. ISBN 80-7212-192-8

PUŠOVÁ, R. Ochrana památných stromů na území České republiky v letech 1913 – 1995. Praha: Univerzita Karlova, 1995.

REŠ, Bohumil Památné stromy / Bohumil Reš a Barbora Sůrová. -- 2. vyd. -- Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2008. -- 73 s. ISBN 978-80-87051-39-9

REŠ, B. Památné stromy. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 1998.

REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, Oceňování dřevin rostoucích mimo les, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha 2010. 68s ISBN 978-80-87457-01-6

Elektronické dokumenty:

AOKP ČR[<http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/pstromy/index.php?frame>]

ARBOSS dostupné online: [<http://www.arboss.cz/nabidka-sluzeb/osetrovani-stromu/>]

CODIT, dostupné online:

[http://www.peceostromy.net/clanky/rez_stromu_1#obrazek_CODIT]

ČSÚ, dostupné online: [http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_jicin].

Doktor strom, dostupné online: [<http://www.doktorstrom.cz/cenik.htm>]

Dotace, dostupné online: [<http://www.dotace.nature.cz/bezlesi-opatreni/pece-o-dreviny.html>]

Finanční nástroje v péči o přírodu a krajinu; dostupné online: [<http://www.dotace.nature.cz/op-zp-programy.html>]

FRIČ, J., Ošetření starých stromů, s. 22; dostupné online: [http://www.arboristika.cz/images/stories/odborne_texty/osetreni_starych_stromu.pdf]

Habry, dostupné online: [<http://www.habry.info/habr-obecny/>]

Charakteristika okresu Jičín, dostupné online: [http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/okres_jicin]

KLVAČ, P., Přírodě blízké metody ošetřování starých stromů, In: Sborník přednášek ze studentské arboristické konference 2011; dostupné online na: [http://www.treewalker.cz/projekt/soubory/11_49_0_86_440_CJ.pdf]

Mapa okresu Jičín, dostupné online: [[http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_okresu_jicin/\\$File/522_JC.gif](http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_okresu_jicin/$File/522_JC.gif)]

Město podává žádost o dotaci na obnovu Libosadu [DOC, 85 kB] dostupné online: [http://www.mujiicin.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5954&id=1279295&n=mesto-podava-zadost-o-dotaci-na-obnovu-libosadu&query=libosad]

MŽP, dostupné online: [[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/program_pece_krajina/\\$FILE/opk-smernice_03%20-%2020090312.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/program_pece_krajina/$FILE/opk-smernice_03%20-%2020090312.pdf)]

Nadace partnerství dostupné online: [<http://www.nadacepartnerstvi.cz/p-12550&exp=male27>].

O správě CHKO Český ráj; dostupné online: [<http://www.ceskyraj.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/ceskyraj/o-sprave-chko>]

Ošetřování řezem, dostupné online: [<http://www.kaceni.cz/osetrovani-drevin-rezem.aspx>]

Projekt rekonstrukce aleje .pdf (přidáno 17/7/2009) [PDF, 2,3 MB] dostupné online: [<http://www.mujiicin.cz/regenerace-lipove-aleje/d-874337>]

REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, Oceňování dřevin rostoucích mimo les, dostupné také online : [<http://old.ochranaprirody.cz/res/data/212/026852.pdf>]

Seznam, mapy, dostupné online: [www.mapy.cz]

SIA, dostupné online: [<http://sag.baumwert.de/sia/sia.php> či http://old.performance-web.de/brudi/sia_en.asp]

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1; *Rozměry tabulí s .27*

Tabulka č. 2; *Počet položek podle roku vyhlášení (nebo posledního přehlášení) s. 30*

Tabulka č. 3; *Třídění podle počtu vyhlášení v daném roce s. 82*

Tabulka č. 4; *Rozdělení kategorie podle stáří stromů s .83*

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1; *Návrh na vyhlášení památných stromů*

Příloha č. 2; *Základní údaje o vyhlášených památných stromech*

Příloha č. 3; *Kopie rozhodnutí o vyhlášení památného stromu*

Příloha č. 4; *Mapy a fotografie zkoumaných stromů*

9. PŘÍLOHY

Příloha č.1; Návrh na vyhlášení památných stromů⁷⁸

NÁVRH NA VYHLÁŠENÍ PAMÁTNÝCH STROMŮ

Kód ústředního seznamu: Název památného stromu (stromů):

Kraj: Okres:

Obec: Pověřený obecní úřad:

Katastrální území: Parcelní číslo pozemku:

Vlastník:

Mapy (1:50000): Nadmořská výška:

Zeměpisné souřadnice: Souřadnice JTSK:

Charakter výskytu: Počet jedinců:

Dřevina (název druhu dřeviny):

Obvod kmene (v 1,3 m): Výška stromu:

Výška koruny: Šířka koruny:

Stáří: Zdravotní stav:

Datum popisu:

Zdůvodnění ochrany: krajinná dominanta na vyhlídce

Podmínky ochrany: ze zákona č. 114/1992 Sb.

Vymezení ochranného pásma:

Podmínky režimu ochranného pásma:

Zdroje možného ohrožení:

Provedená ošetření nebo konservace:

Navrhovaná opatření:

Údaje o literatuře:

Fyziol.stav:

Datum: Zpracovatel:

Vyjádření regionálního pracoviště AOPK ČR:

⁷⁸ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 37

Příloha č. 2; *Základní údaje o vyhlášených památných stromech*⁷⁹
ZÁKLADNÍ ÚDAJE O VYHLÁŠENÝCH PAMÁTNÝCH STROMECH

Kód ústředního seznamu:	Vyhlášeno (kým):
Název památného stromu	
Okres:	Vyhlášeno (čím):
Obec:	
Pověřený obecní úřad:	Vyhlášeno (kdy):
Katastrální území:	Parcelní číslo pozemku: PK/KN/S*
Vlastník:	
Mapy (1:10 000):	Nadmořská výška:
Popis lokality:	
Charakter výskytu: Počet jedinců	
Dřevina (název druhu dřeviny):	
Obvod kmene (v 1,3 m):	Výška stromu:
Výška koruny:	Šířka koruny:
Stáří:	Zdravotní stav:
Datum popisu:	
Zdůvodnění ochrany:	
Podmínky ochrany:	
Vymezení ochranné pásma:	
Zdroje možného ohrožení:	
Provedená ošetření nebo konzervace:	
Navrhovaná opatření:	
Údaje o literatuře:	Údaje o fotodokumentaci:
Fyziologický stav:	
Údaje o historickém významu:	
Datum:	Zpracovatel:
Vyjádření regionálního pracoviště AOPK ČR	

⁷⁹ REŠ, Bohumil; ŠTĚRBA, Pavel, *Oceňování dřevin rostoucích mimo les* s. 38

13.9.2004

WEMA kód úsop
HK 04032

5016

OKRESNÍ ÚŘAD JIČÍN
referát životního prostředí

Agentura ochrany přírody
v Praze
89 krajiny

zpracováno dne
23 -11- 1999

živanská lípa

Věc: čj. RŽP/246.1-V/5-157/99-PS Jičín, 1.11.1999

Vyhlášení ochrany památných stromů podle ust. § 46 odst. 1 zák. ČNR č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny

ROZHODNUTÍ

Okresní úřad v Jičíně jako orgán ochrany přírody, který podle § 77 odst. 2 převzal na sebe působnost pověřených obecních úřadů a tím příslušný podle ustanovení § 76 odst. 2 zák. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny a podle § 46 odst. 1 zákona

vyhlašuje

Lípu malolistou (*Tilia cordata*)
k. ú. Jivany
parc. č. st. 473/6
vlastník: [redacted]
lokalita: soukromý pozemek u bývalého mlýna v obci Libuň - Jivany

za PAMÁTNÝ STROM

Podmínky ochrany:

Dle § 46 zák. 114/92 Sb. odst. 2 památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v jejich přirozeném vývoji. Jejich ošetřování musí být prováděno se souhlasem orgánu ochrany přírody, který ochranu památných stromů vyhlásil.

Dle odst. 3 téhož paragrafu mají památné stromy stanovené základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí.

V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost, např. výstavba, terénní úpravy, odvodňování, chemizace. Všechny zásahy a činnosti lze provádět jen se souhlasem orgánu ochrany přírody.

ODŮVODNĚNÍ

Okresní úřad na základě soubhlasného vyjádření majitele stromu rozhodl o vyhlášení ochrany památného stromu z důvodu vyjimečného krajinnotvorného významu pro zdejší obec. Strom se vyznačuje pravidelným mohutným vzrůstem, krásným habitem a nezanedbatelnou estetickou hodnotou.

Poučení o odvolání:
Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat do 15 dnů ode dne doručení k územnímu odboru Ministerstva životního prostředí ČR podáním u referátu životního prostředí OkÚ v Jičíně.

Vyřizuje: RNDr. Smolíková

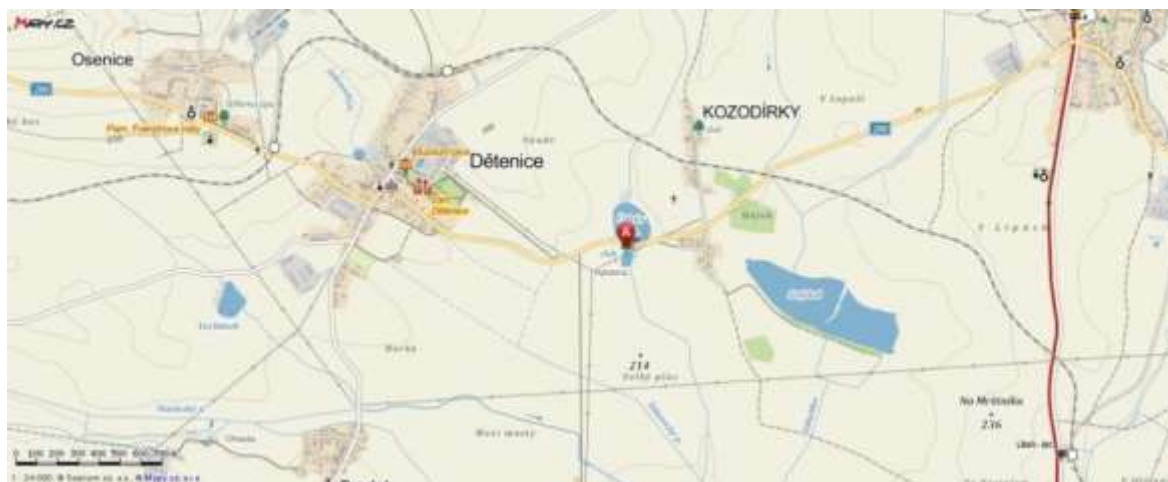
Obdržel: Obec Libuň

OKRESNÍ ÚŘAD
referát životního prostředí
JIČÍN

Ing. Hugo Zellerin
vedoucí referátu

⁸⁰ Městský úřad Jičín, odbor životního prostředí

Jičín 1. Dub u Čejkova rybníka

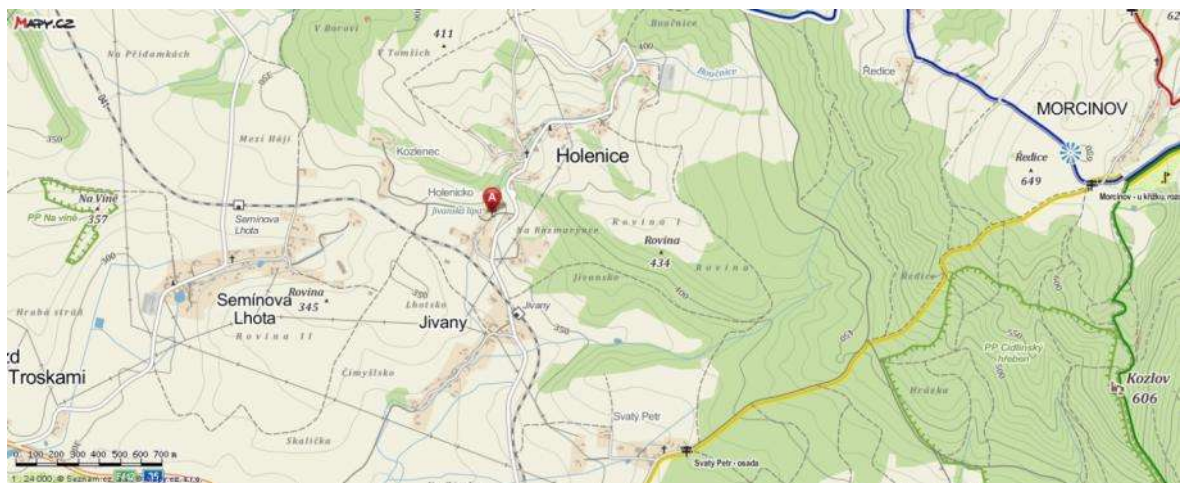

2. Lípa v Hrobičanech

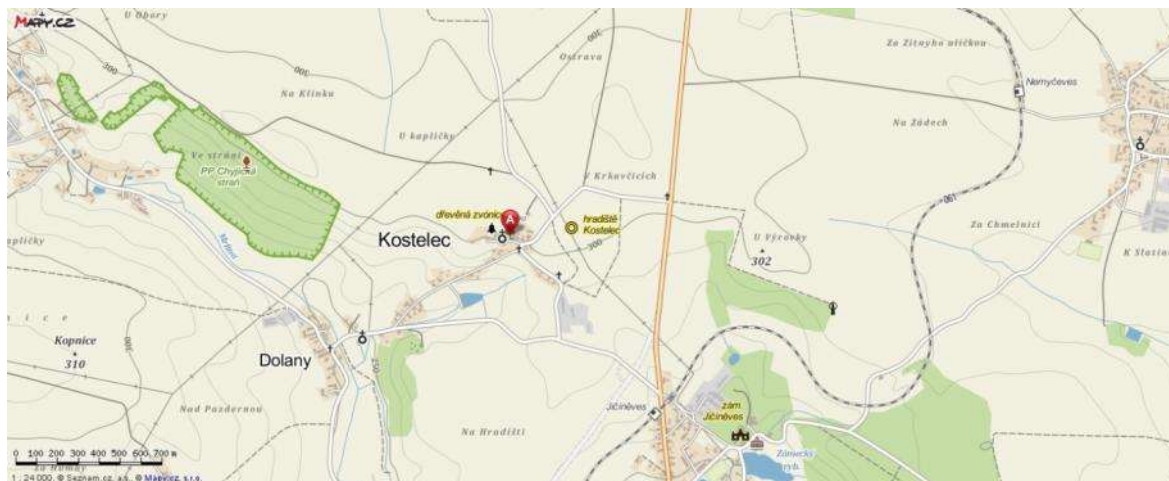
3. Jivanská lípa

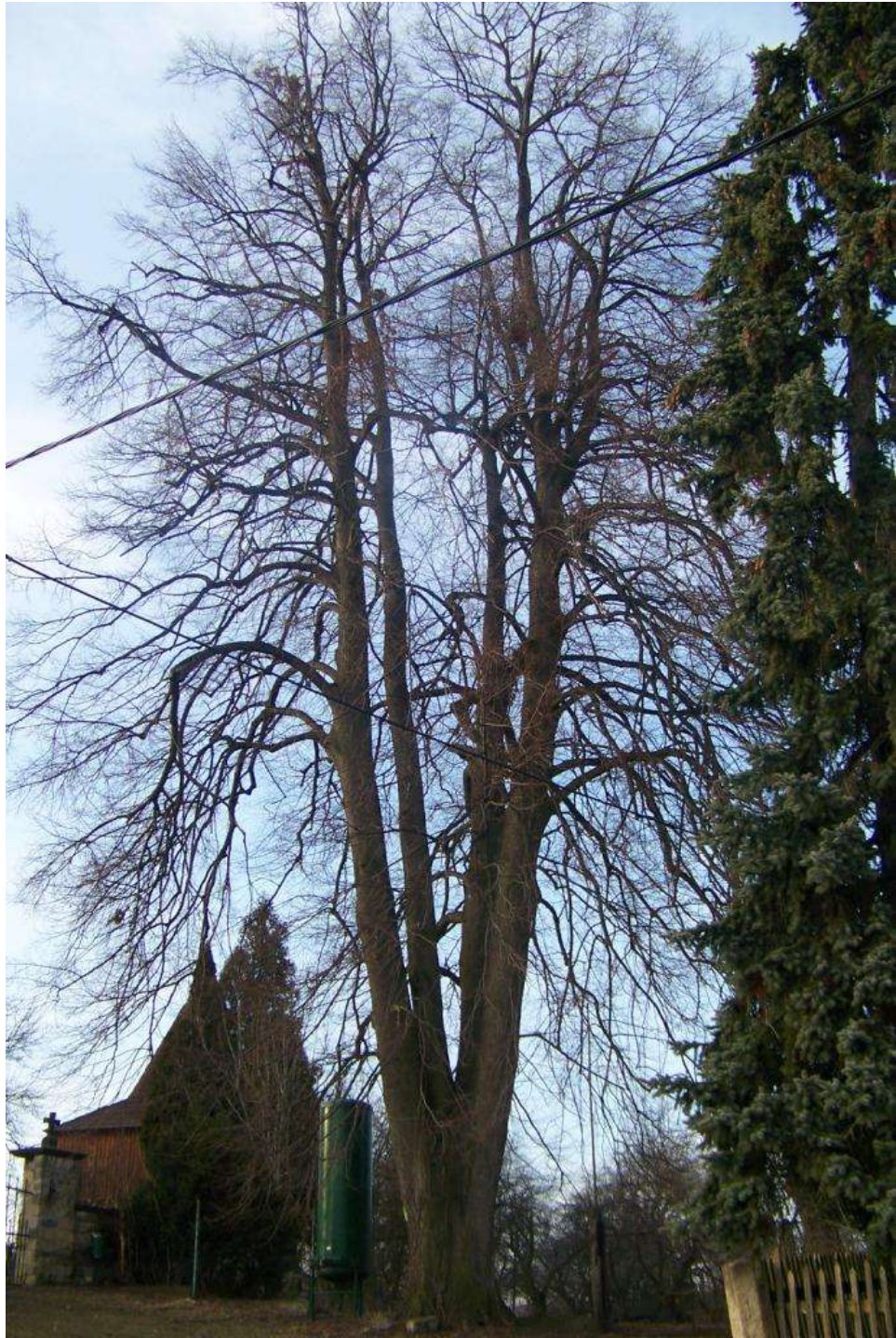

4. Lípa u kostela

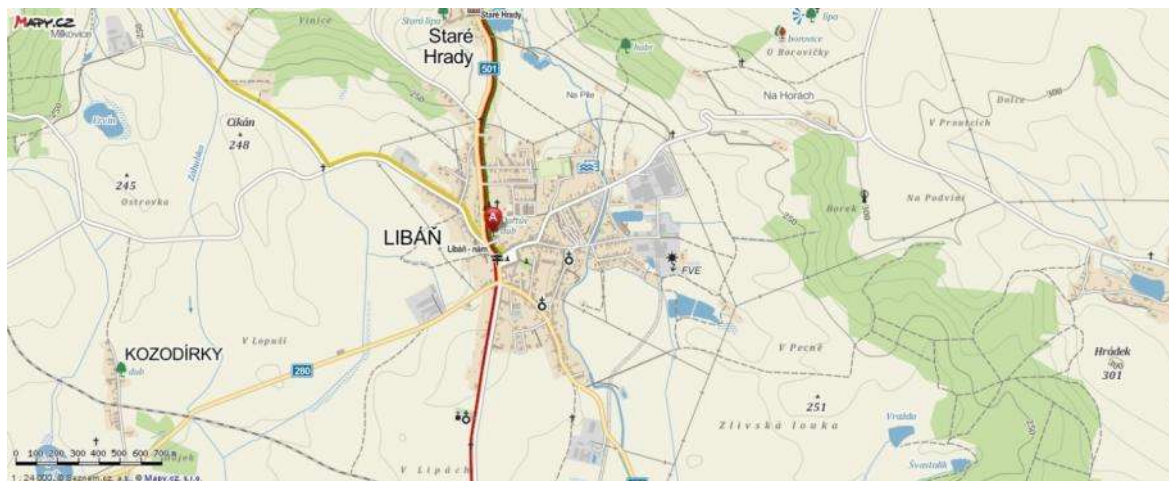

5. Kozodírský dub

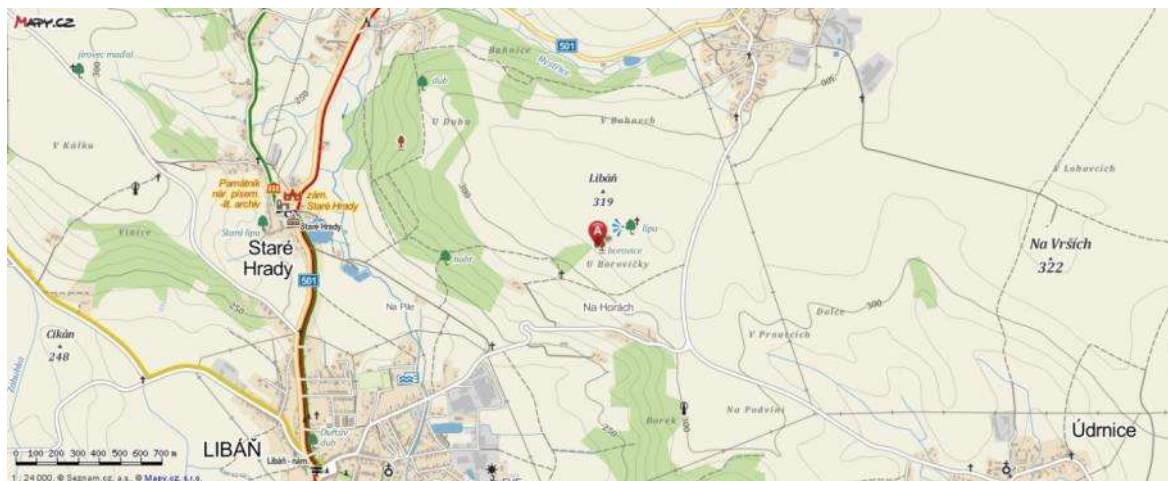

6. Duřtův dub

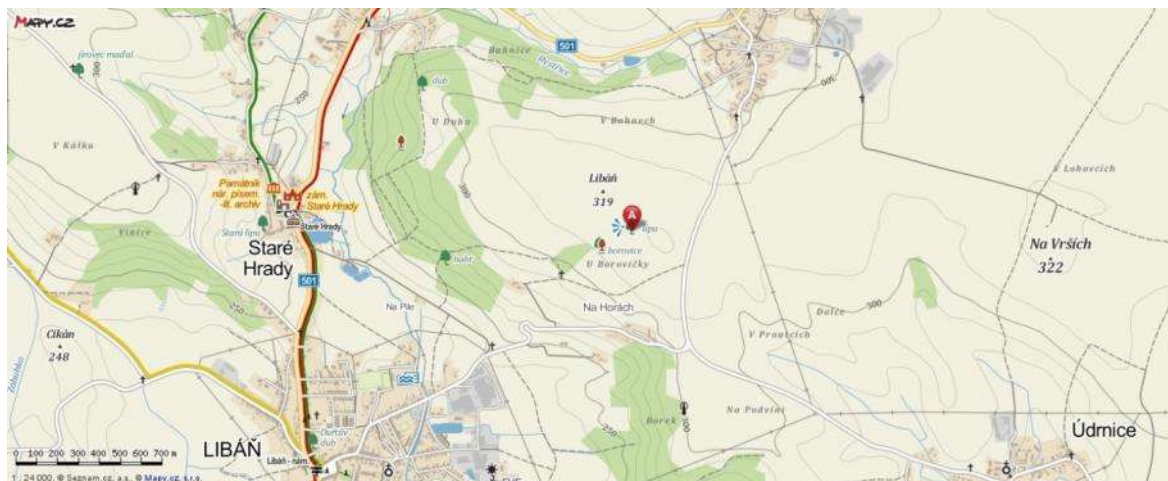

7. Libáňská borovice

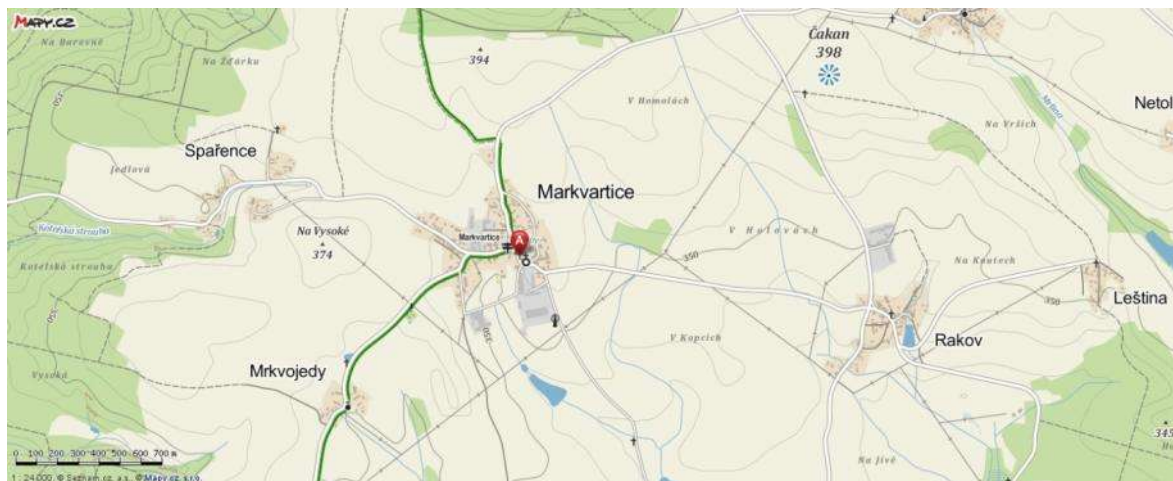

8. Libáňská lípa

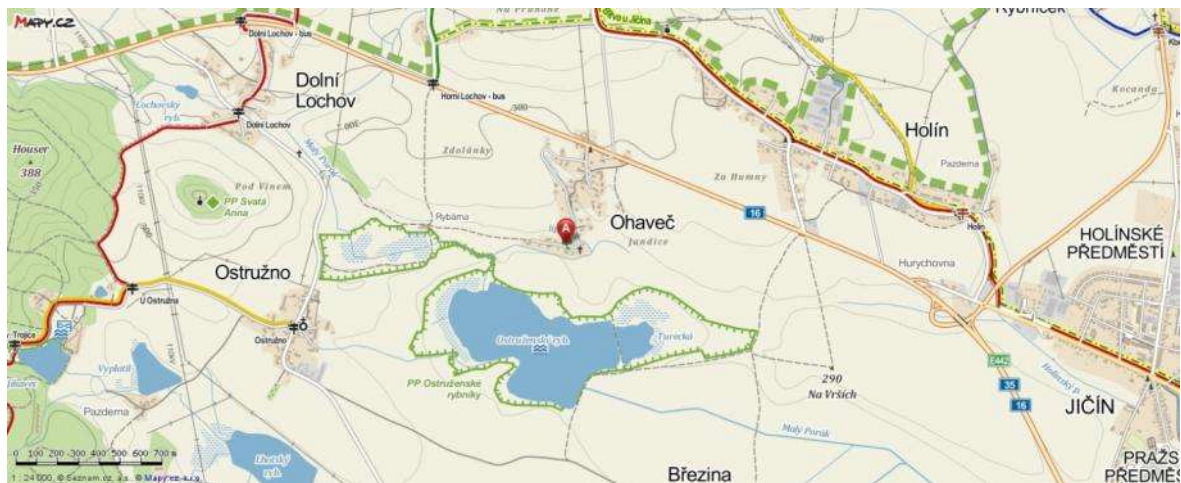

9. Markvartické lípy

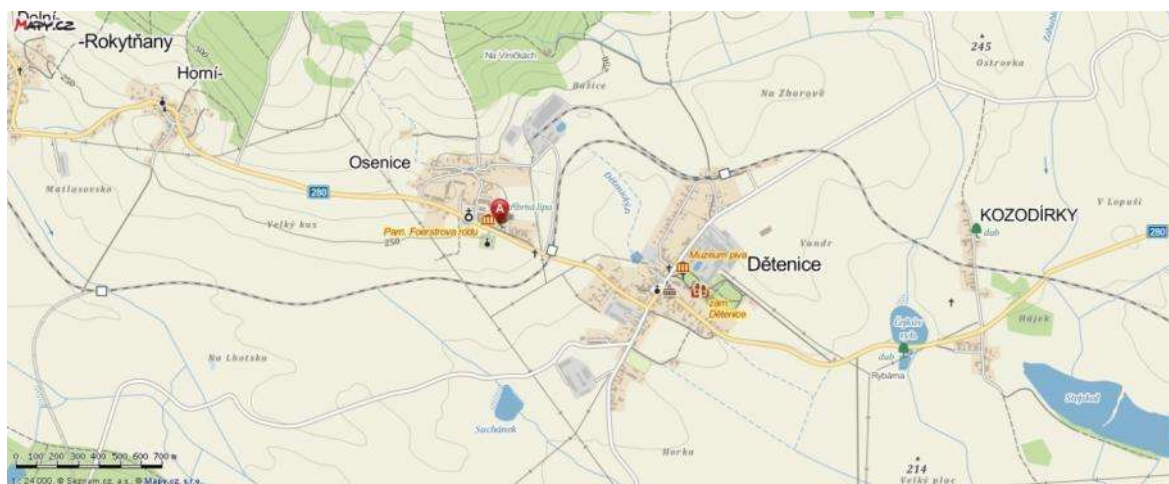

10. Ohavečská lípa

11. Stříbrná lípa v Osenicích

12. Stará lípa ve Starých Hradech

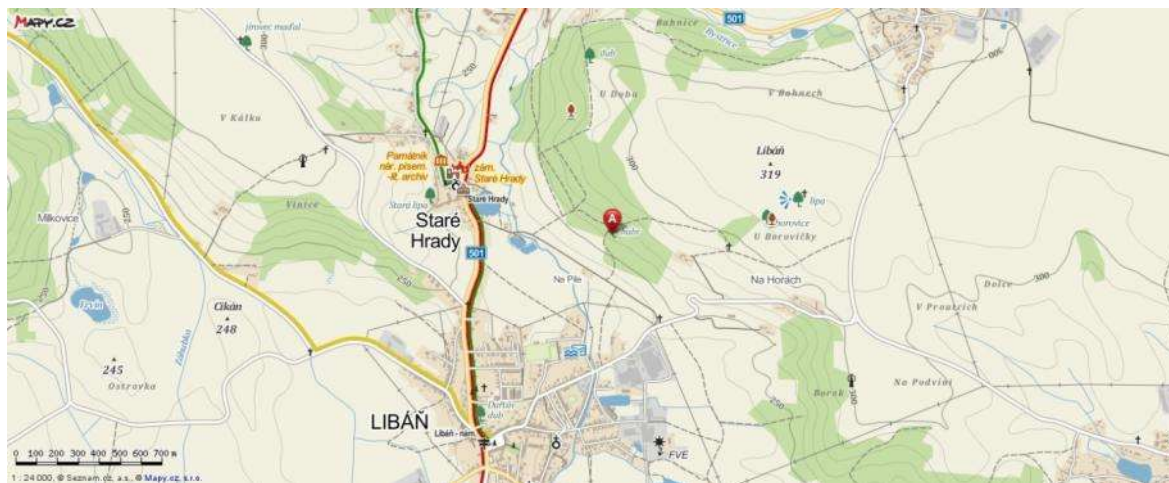

13. Sedlišťský dub

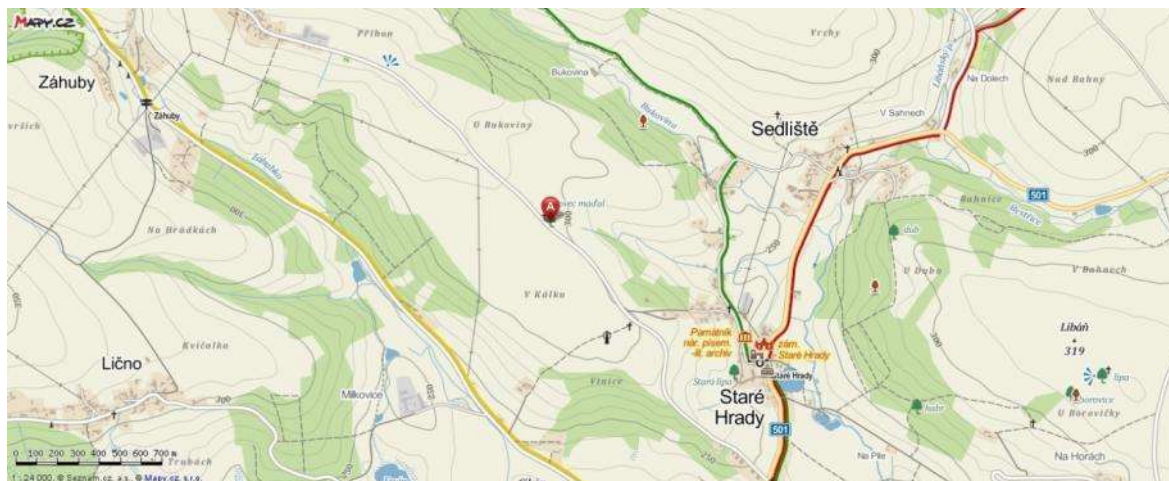

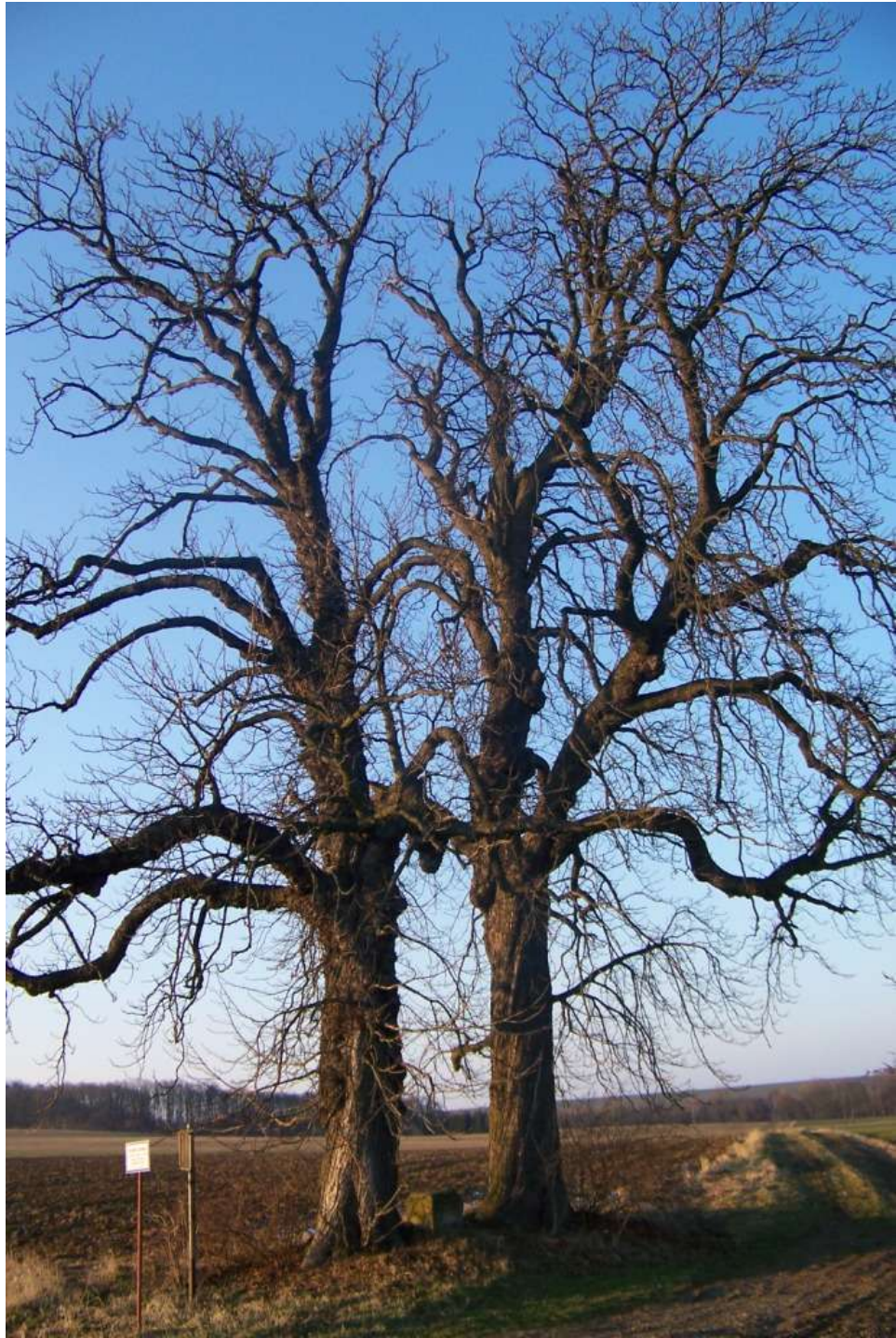

14. Habr Na Horách

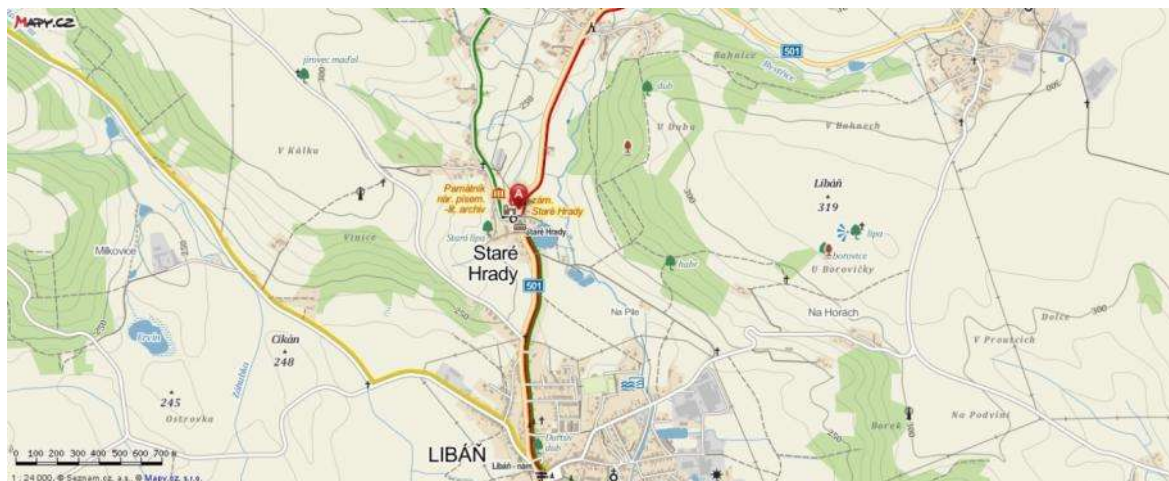

15. Jírovce Staré Hrady

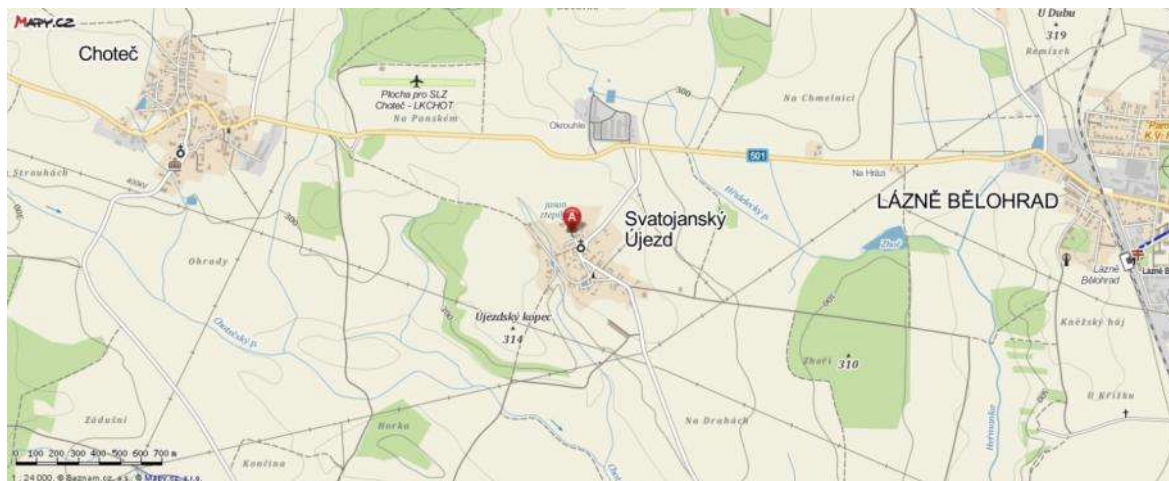

16. Staré lípy u zámku

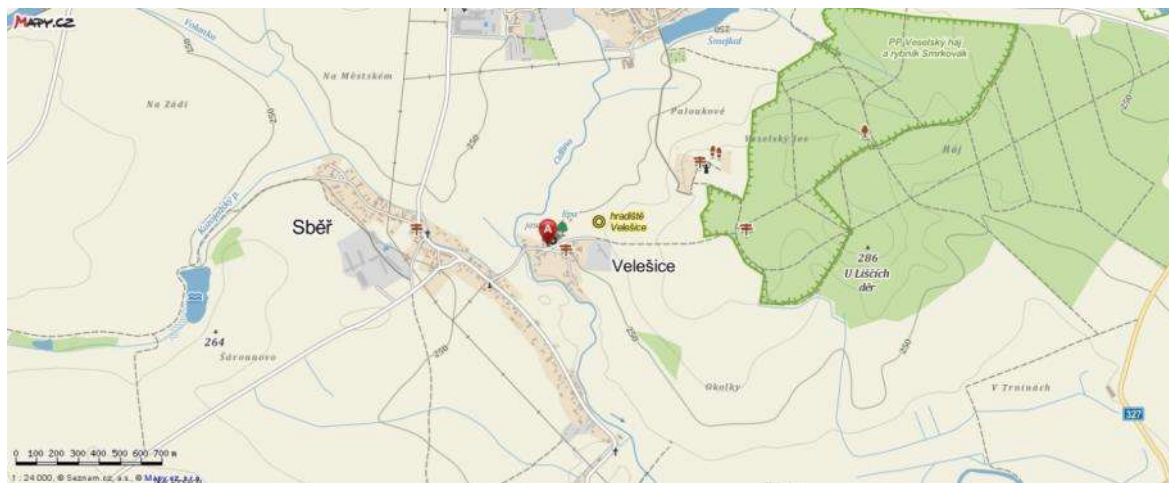

17. Jasan ve Svatojánském Újezdě

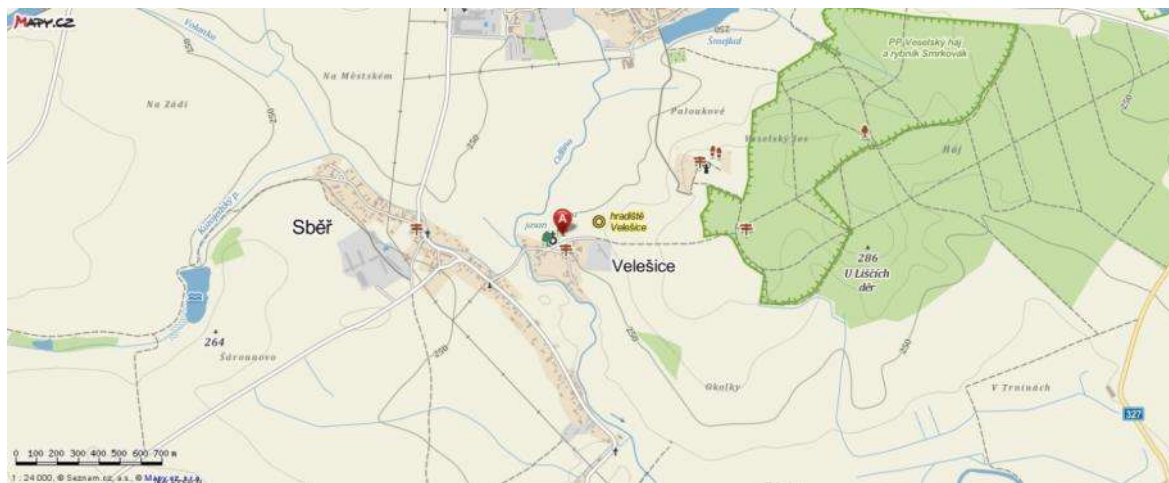

18. Jasan u kostela

19. Lípa ve Velešicích

Hořice 1. Kleny v Bohánce

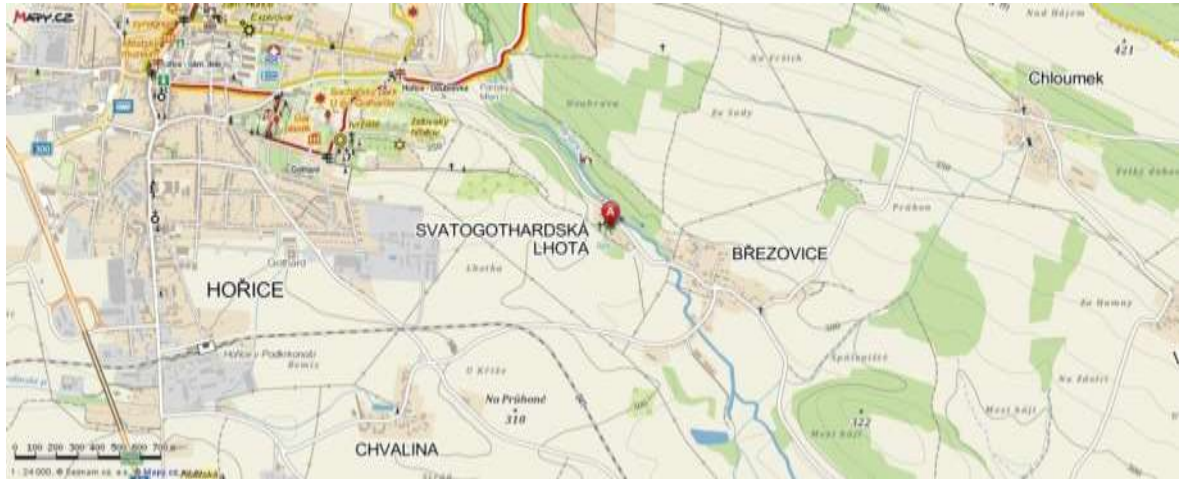

2. Javor u Třebovětic

3. Lípy u Svatogothárdské Lhoty

4. Holovouská lípa

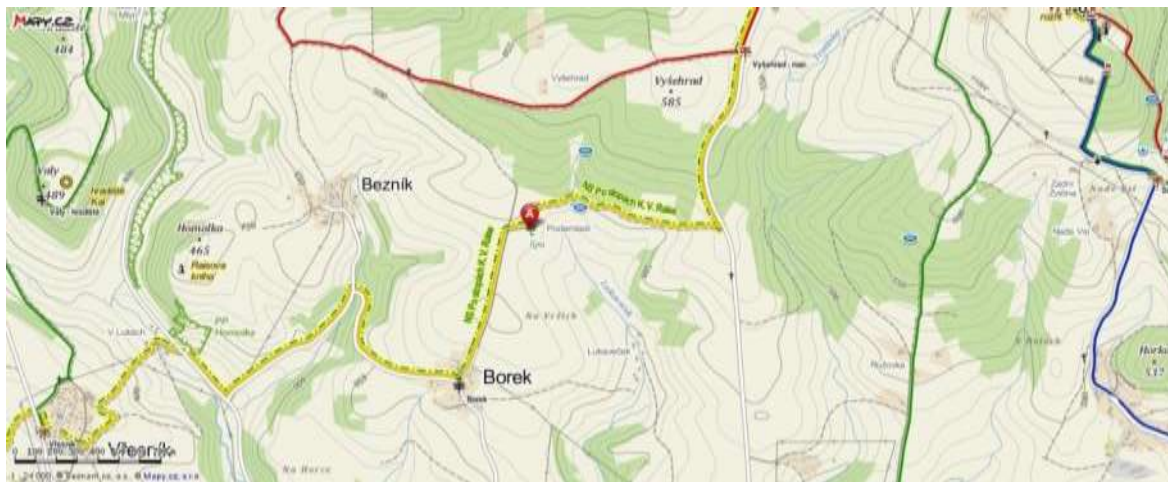

5. Sobčické lípy

Miletín 1. Lípa v Podemládi

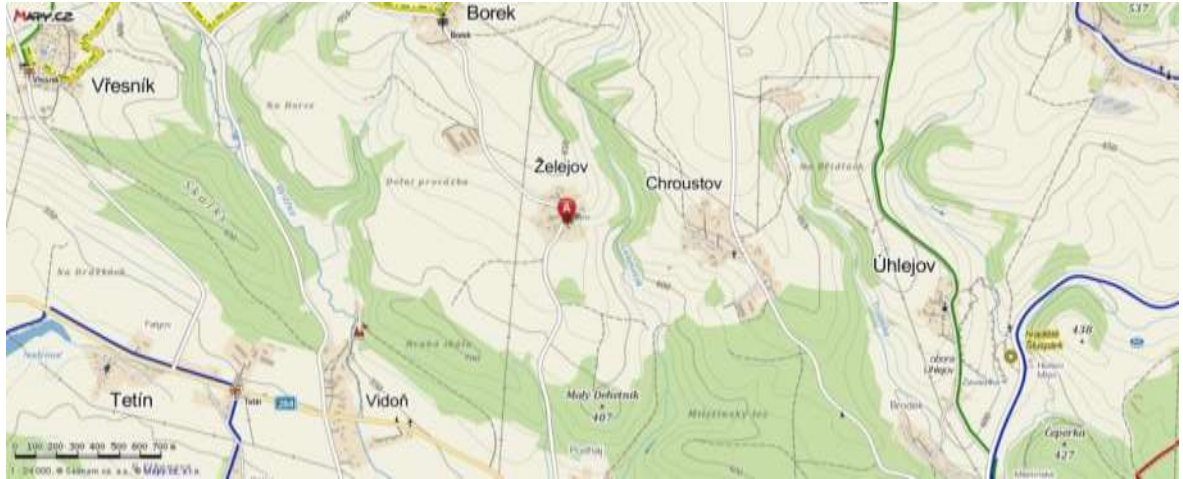

2. Žižkovi duby v Miletíně

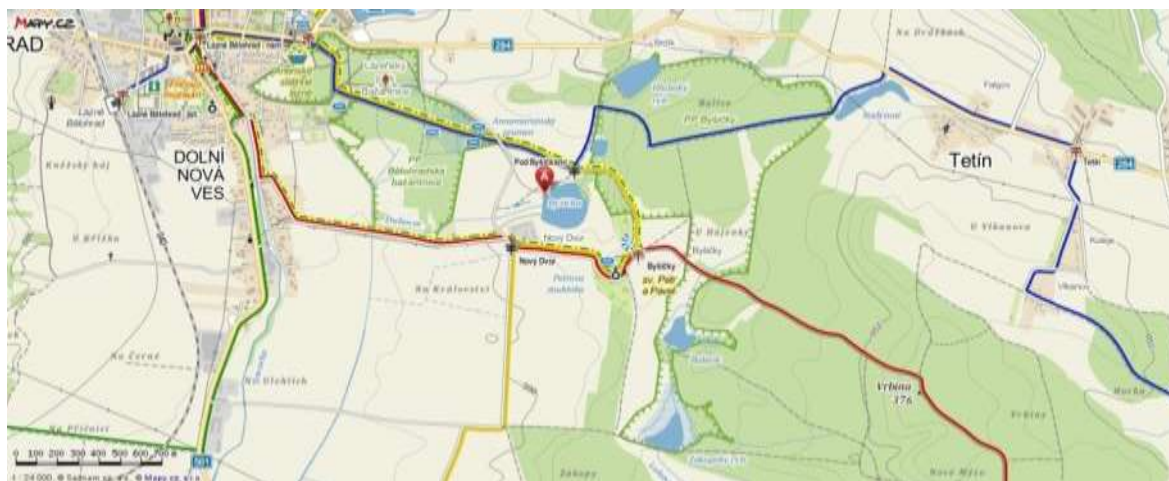

3. Lípa v Želejově

Lázně Bělohrad 1. Dub u rybníka Byšičky

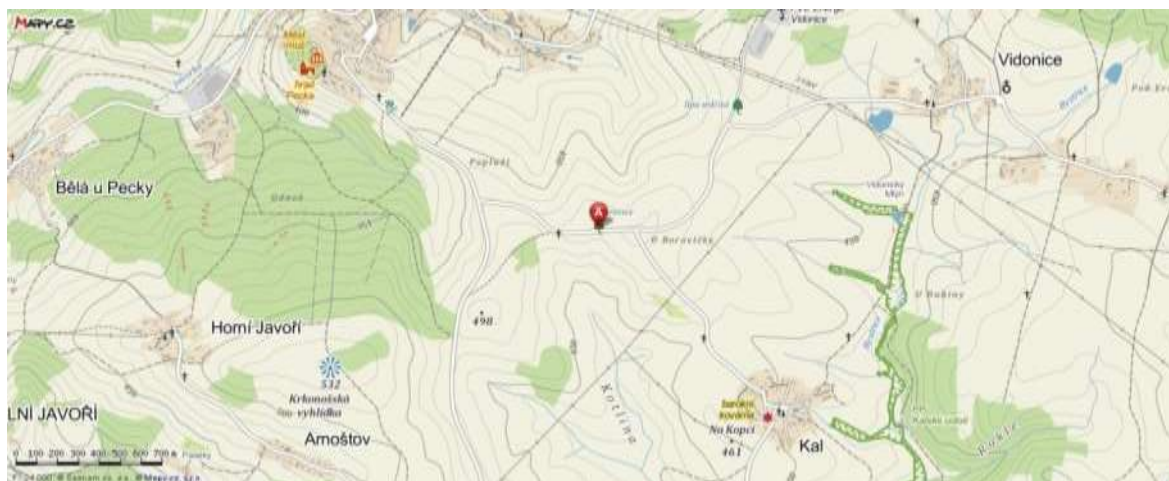

2. Bělohradský buk

Nová Paka 1. U borovičky

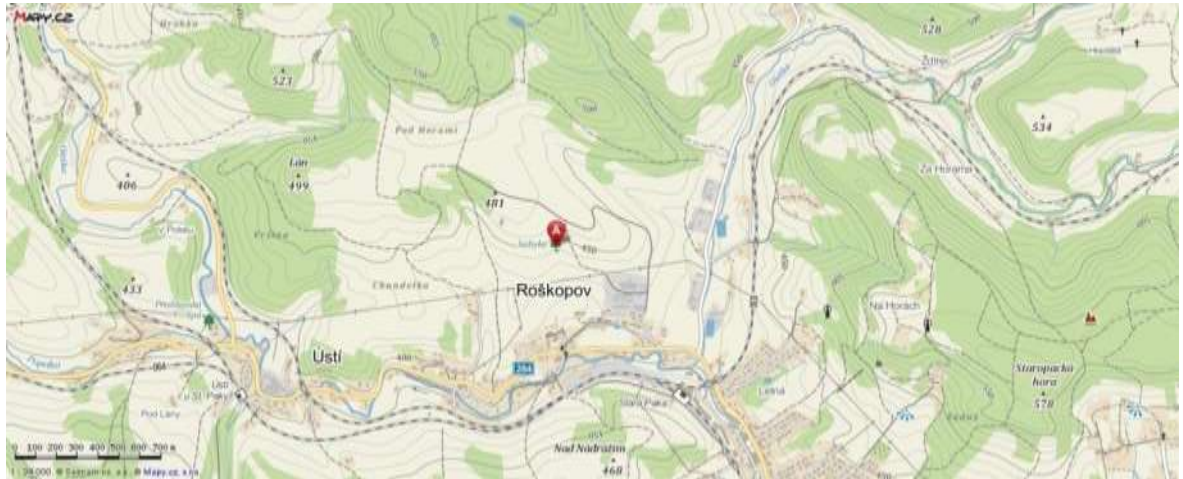

2. Předslavská lípa

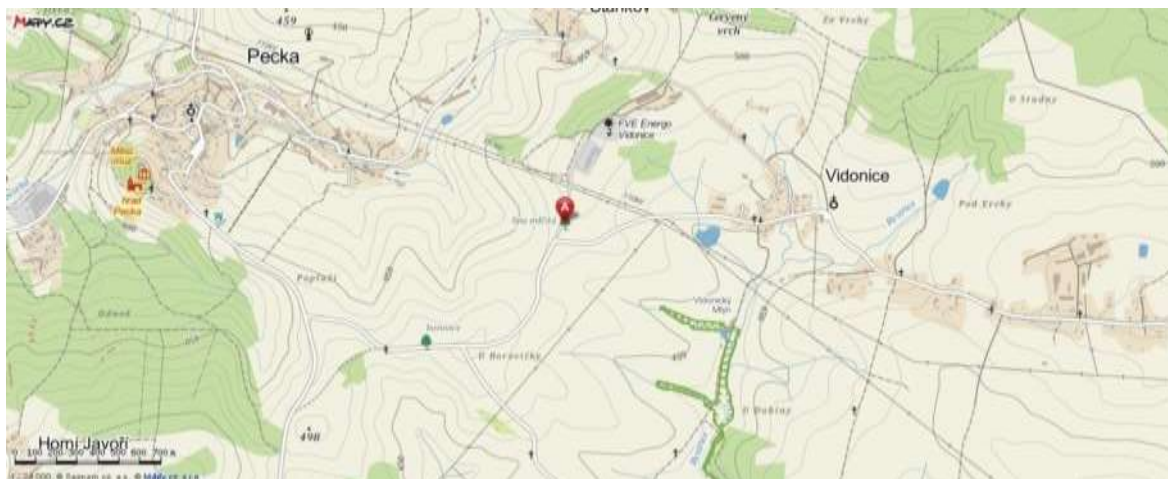

3. Roškopovská babyka

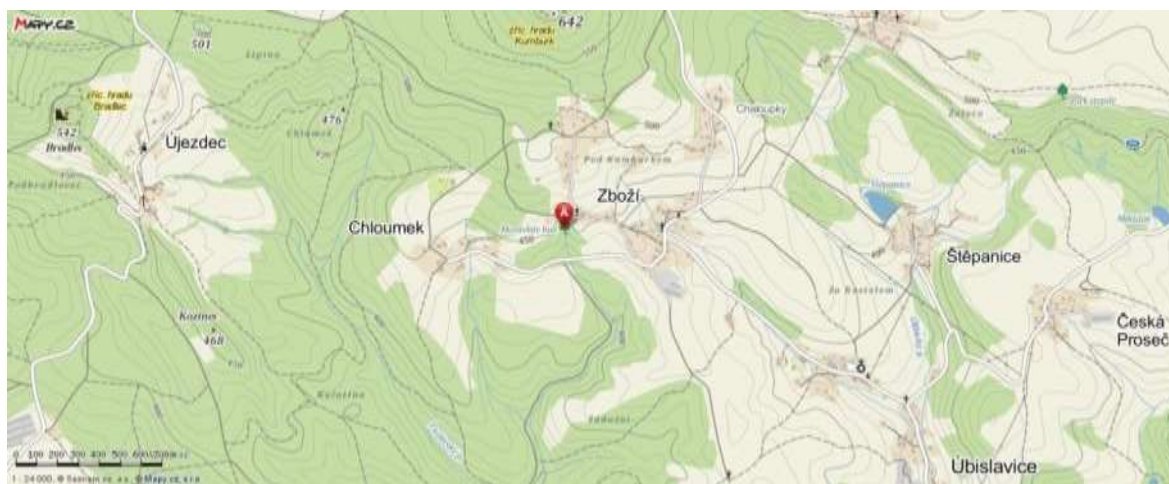

4. Lípa u Vidonic

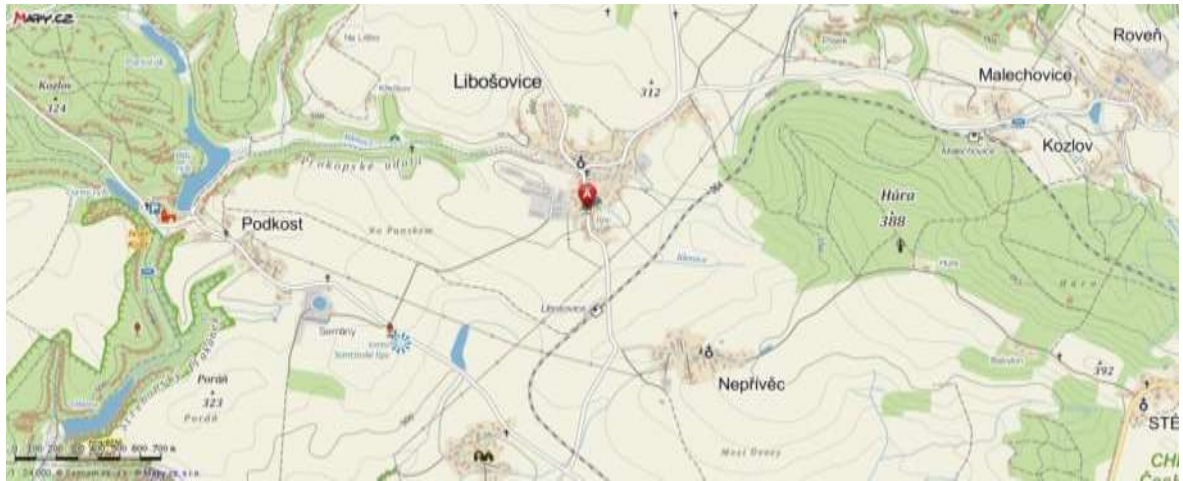

5. Morávkův buk

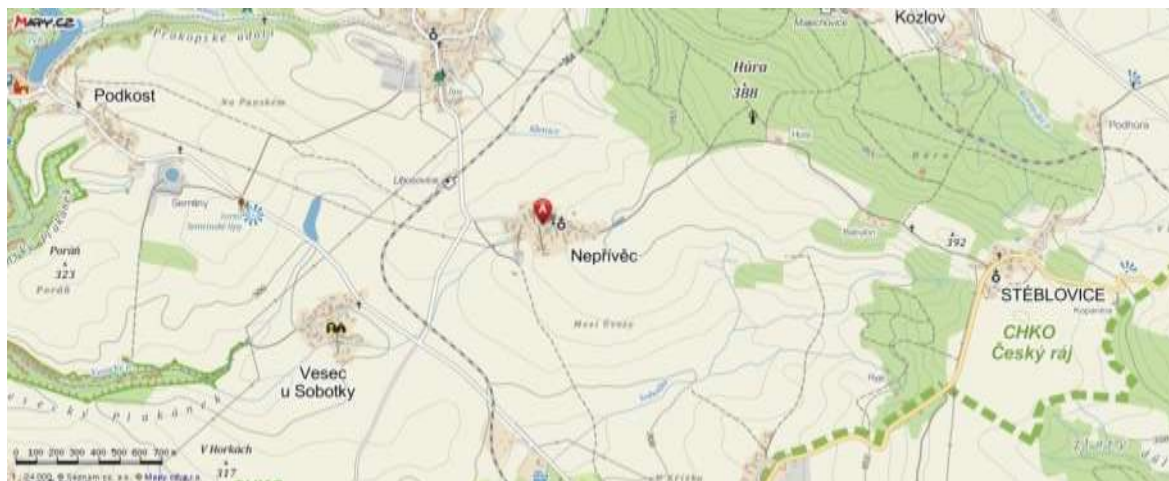

CHKO Český ráj 1. Lípy u sochy sv. Prokopa v Libošovicích

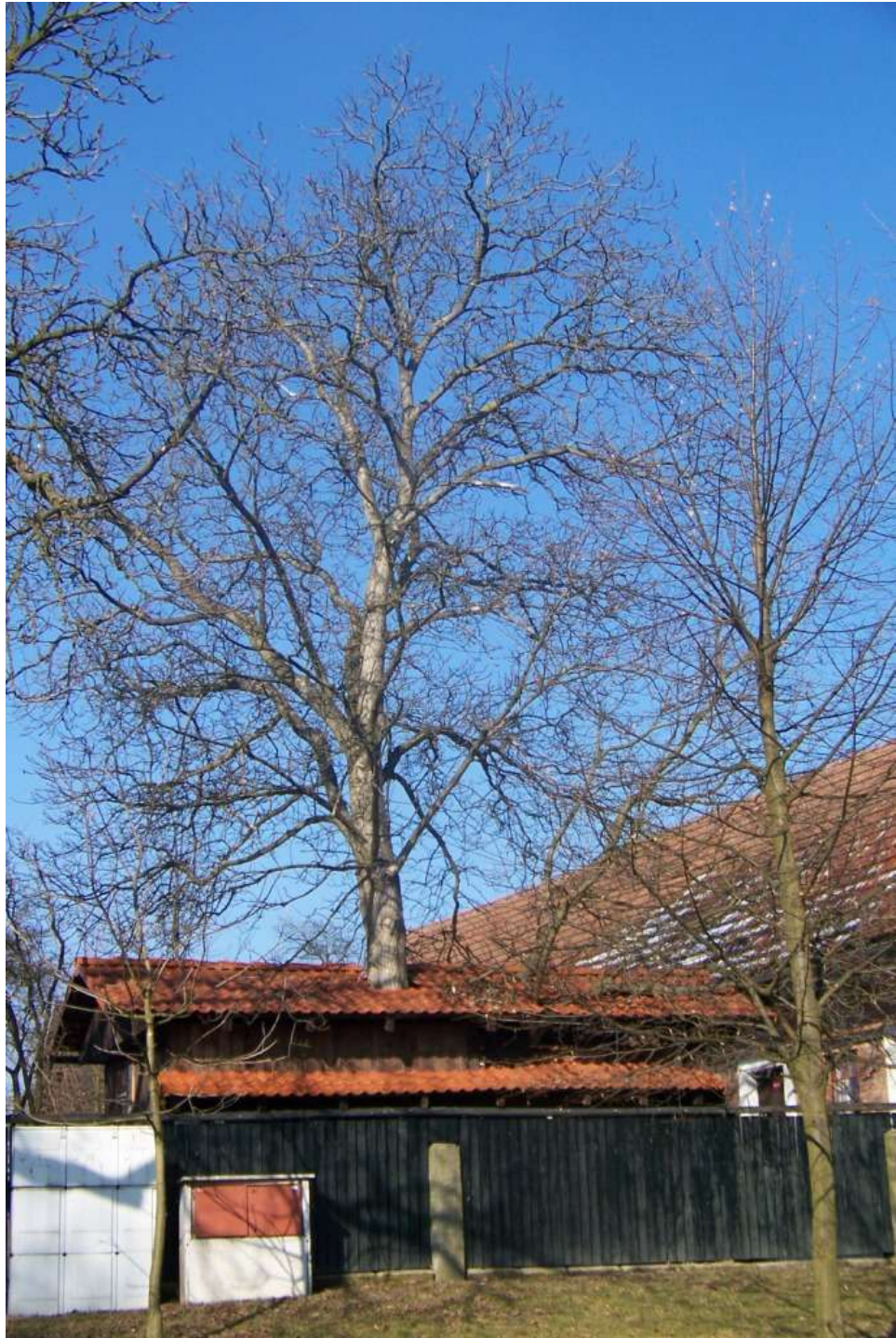

2. Stromy na návsi v Nepřívěci

3. Semtinská lípa

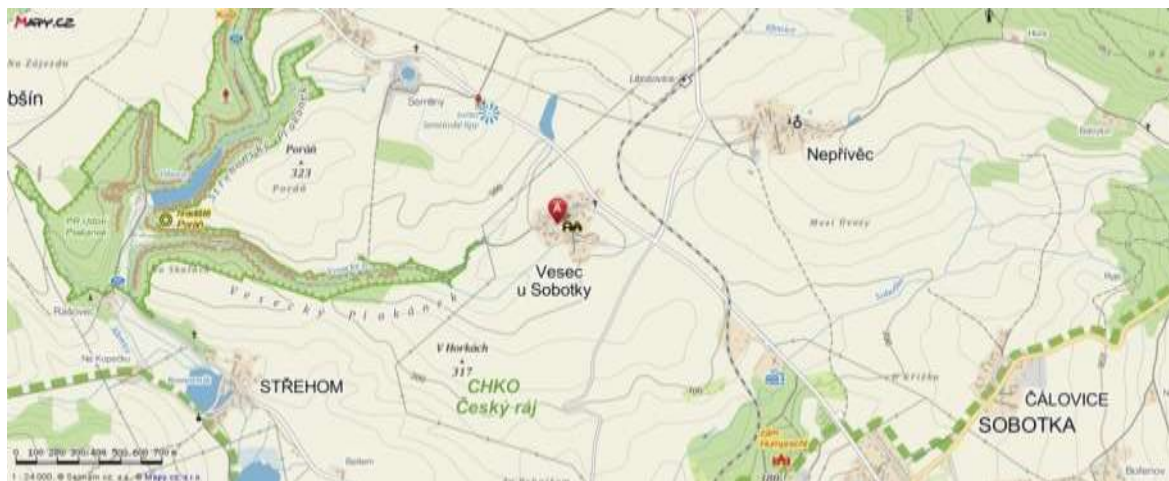

4. Lípy v Malé Lhotě

5. Skupina stromů ve Vestci

6. Dub v Zámostí na návsi

